

TORAH OHR • THE CHASSIDISHE PARSHA

פרשת בשלח

Parshas Beshalach

The 8 maamarim of Torah Ohr on the parsha.

The Hebrew and the translation

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok

LikuteiTorah.com

THE CHASSIDISHE PARSHA

likuteitorah.com/torah-ohr/beshalach/

Contents

PARSHAS BESHALACH

Maamar 1	ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים... “And it came to pass, when Pharaoh sent the people away”	3
Maamar 2	וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה הוי”ה... “And Israel saw the great hand”	20
Maamar 3	אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת... “Then Moshe and the Children of Israel sang”	28
Maamar 4	אשירה לה' כי גאה גאה וגו' “I will sing to Havayah, for He is exalted, exalted”	39
Maamar 5	לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי “To My mare in Pharaoh’s chariots have I likened you, My beloved”	55
Maamar 6	ביאור על הנ”ל An Explanation of the Above	69
Maamar 7	ויאמר משה אכלהו היום כו' “And Moshe said, ‘Eat it today’”	80
Maamar 8	להבין ענין לחם משנה “To understand the matter of lechem mishneh”	90

ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים...

“And it came to pass, when Pharaoh sent the people away”

1 ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים וגו'. הנה על ישראל בגלות מצרים כתיב וזרעתי לי בארץ ואמרז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] זורע כור מוציא כמה כורים וכי ולהבין ענין הזריעה והתוספת והרבות שנתהוה מן הגלות.

“And it came to pass, when Pharaoh sent the people away, that G-d did not lead them by the way of the land of the Philistines,” etc. Now, concerning the Jewish people in the exile of Egypt it is written, “And I will sow her for Me in the land,” and our Sages, of blessed memory, said: one who sows a kor brings out many kors, etc. [We need] to understand the matter of the sowing, and of the increase and multiplication that came about from the exile.

הנה כתיב קדש ישראל לה' ראשית תבואתה תבואתו דווקא שישראל נקראו תבואת ה' והוא כמו שאדם זורע תבואה ע"ד משל בשביל התוספת שיצמח.

Now, it is written, “Israel is holy to Havayah, the first of His produce (tevu'asoh)”: tevu'aso, “His produce,” specifically, for the Jewish people are called G-d's produce. It is, by way of analogy, like a person who sows grain for the sake of the increase that will sprout.

כך ברצות ה' שיתוסף ויתרבה גילוי אלהותו בעולם וימלא כבוד ה' את כל הארץ ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר וגו'. זורע את ישראל שהן הם תבואתו ושע"י יתגלה כבודו ברבותו ותוספת.

So too, when G-d wills that the revelation of His G-dliness in the world be increased and multiplied, and that “the glory of Havayah fill the whole earth,” and “the glory of Havayah shall be revealed, and all flesh shall see,” etc., He sows the Jewish people, who are His produce, and through whom His glory will be revealed with multiplication and increase.

וזהו ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם פי' שכדי שימשך ברכה ותוספת רבוי בגילוי אלהותו מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא הוא ע"י ישראל

This is [the meaning of] "Blessed is Havayah, the G-d of Israel, from the world to the world": that is, in order for blessing and an added abundance in the revelation of His G-dliness to be drawn down from the hidden world (alma de'iskasya) to the revealed world (alma de'isgalya), it is through the Jewish people.

ולכן נקרא ה' אלהי ישראל שע"י כן נמצא רבוי גילוי אלהותו למטה כמו למעלה

Therefore He is called "Havayah, the G-d of Israel," for through this there comes to be an abundant revelation of His G-dliness below as above.

וכשם שלמעלה כתיב וצבא השמים לך משתחווים מפני שהם בטלים ממציאות מגילוי אור ה' המושג להם

And just as of above it is written, "and the host of heaven bow down to You," because they are nullified out of existence by the revelation of G-d's light that they apprehend,

כך הנה כתיב לעתיד כי עין בעין יראו וגו' וכתיב ובאו במערות צורים ובמחילות עפר מפני פחד ה' וגו' וכמאמר כל ברוך לך תכרע כו' ולפניך יכרעו ויפולו כו'

so it is written of the time to come, "for eye to eye they shall see," etc., and it is written, "And they shall enter the caves of the rocks and the hollows of the earth, for fear of Havayah," etc., and as in the saying, "Every knee shall bow to You," etc., and "Before You they shall kneel and fall," etc.

והגורם לישראל מעלה ומדרגה רבה זו היא עסק הזריעה בארץ בזמן הגלות

And what brings the Jewish people to this great distinction and level is the work of sowing in the earth during the time of exile,

שהוא כמו ע"ד משל שזורעין גרעין אחד ומצמיח הרבה או כמו שנוטעין חרצן אחד וצומח אילן שלם בענפים הרבה

which is, by way of analogy, like sowing a single seed, which brings forth much, or like planting a single pit, from which a whole tree with many branches grows,

וכמ"ש ואנכי נטעתך שורק וגוי שהוא זמורה של גפן כדי להצמיח גפן שלם וכמאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] על פסוק והנה גפן לפני שישראל נמשלו לגפן כו':

as it is written, "And I planted you a choice vine (sorek)," etc., which is a shoot of a vine, in order to grow a whole vine; and as our Sages said on the verse "and behold, a vine was before me," that the Jewish people are likened to a vine, etc.

2 והנה כמו במשל הזריעה והנטיעה הנ"ל שמכסין הגרעין בעפר הארץ ומשם יצמח בעבור שהגרעין נרקב ונפסד ובטל לגבי כח הצומח אשר בארץ וכח הצומח ההוא הוא שמגדל ומצמיח ברבוי ותוספת כך הוא ענין הזריעה של ישראל.

Now, as in the analogy of sowing and planting mentioned above — where the seed is covered in the soil of the earth and from there it grows, because the seed rots, decays and is nullified before the power of growth that is in the earth, and that power of growth is what makes it grow and sprout with multiplication and increase — so is the matter of the sowing of the Jewish people.

3 וביאור ענין זה כי הנה נודע שקליפה קדמה לפרי כדכתיב ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל

The explanation of this matter: it is known that kelipah (the husk) precedes the fruit, as it is written, "And these are the kings who reigned in the land of Edom before any king reigned over the children of Israel."

ולא שהקליפה ממש ח"ו [חס ושלום] קדמה לפרי אלא שהאור והחיות המלוכש בתוכם בבחינת גלות ונפילה שנפלו שמה בשבירת הכלים כידוע ליודעי חן

Not that the husk itself, G-d forbid, precedes the fruit; rather, the light and life-force that is clothed within them in a state of exile and fall, having fallen there in the breaking of the vessels, as is known to those who know the hidden wisdom —

הנה הוא נפל שמה ממדרגות גבוהות ומעלות עליונות מאד מאד למעלה מעלה מבחינת עוה"ב [עולם הבא] וישראל אשר נשמותיהם מושרשות במדות הקדושות ואורייתא דנפקא מחכמה הנקרא בחינת עשיה והן הם מעשה המצות וכו':

it fell there from high levels and very, very supernal heights, far, far above the level of the World to Come and of the Jewish people, whose souls are rooted in the holy attributes (middos), and of the Torah, which issues from Chochmah (wisdom), which is called the level of "action" (asiyah), and these are the performance of the mitzvos, etc.

4 וביאור הענין דתנן עשרה דורות מאדם עד נח וכי' ועשרה דורות מנח עד אברהם כו' להודיע כמה ארך אפים לפניו שכל הדורות היו מכעיסין ובאין וכי'.

The explanation of the matter: we learned in the Mishnah, “There were ten generations from Adam to Noach,” etc., “and ten generations from Noach to Avraham,” etc., “to make known how great is His forbearance (erech apayim), for all the generations kept provoking Him,” etc.

פי' מה שכל עכו"ם [עובדי כוכבים ומזלות] מקבלים שפע וחיות עולם הזה מקדושתו של הקב"ה וכדכתיב ואתה מחיה את כלם הוא מבחינת ארך אפים ורב חסד

This means: the fact that all the idolaters receive the bounty and life-force of this world from the holiness of the Holy One, blessed be He — as it is written, “and You give life to them all” — is from the level of “forbearance and abundant kindness”;

דהיינו מפני שהוא ית' כל יכול ומחיה ומשפיע בבחינת רב חסד אף במקום שמכסה ומסתיר על קדושתו ית' וקרו ליה אלהא דאלהיא כו'.

that is, because He, blessed be He, is all-powerful, and gives life and bestows in the manner of abundant kindness even in a place that covers and conceals His holiness, blessed be He; and they call Him “the G-d of the gods,” etc.

5 ולכן יש להם עושר וכבוד שלא ע"פ חשבון ומעשה ודעת כי יניקתם מחיות אלהי שנפל בקליפות בשבירות הכלים כידוע ליודעי חן

Therefore they have wealth and honor not according to reckoning, deed and knowledge, for their nurture is from the divine life-force that fell into the kelipos (husks) in the breaking of the vessels, as is known to those who know the hidden wisdom.

והוא מוסתר ומכוסה אצלם וימנע מרשעים אורם שאינו מאיר אצלם בהתגלות כ"א בחשך כפול ומכופל עד שמכחשים בה' אמר נבל בלבו אין אלקים ונראים ליש ודבר בפני עצמו.

It is hidden and covered among them — “and from the wicked their light is withheld” — for it does not shine among them openly, but only in doubled and redoubled darkness, to the point that they deny G-d: “The fool has said in his heart, ‘There is no G-d’”; and they appear to be an independent existence, a thing unto itself.

משא"כ בסטרא דקדושה שהם מקבלים חיות מגילוי אור פני ה' והוא מתגלה בירידת והשתלשלות סדר המדרגות בעשר ספירות הקדושות שהן הם מדותיו ית' שהם בחינת כלים להמשכת גילוי אלהותו ית'

This is not so on the side of holiness: they receive life-force from the revelation of the light of G-d's countenance, and it is revealed through the descent of the order of levels in the chain of descending worlds (hishtalshelus), in the ten holy Sefiros, which are His attributes (middos), blessed be He, which are vessels for drawing down the revelation of His G-dliness, blessed be He.

וכן התורה יש לה מדה וכמ"ש ארוכה מארץ מדה מפיק ה' פ"י מדתה דהיינו שיש לה מדה שהוא מדת בחינת כלי אומנתו ית' אלא שהיא ארוכה מארץ וגו' ולכן כתיב אם בחקתי תלכו וגו'.

So too, the Torah has a measure, as it is written, "Its measure (middah) is longer than the earth": middah with a mappik in the heh, meaning "its measure"; that is, it has a measure, which is the measure of the level of His instrument of craftsmanship, blessed be He, only that it is "longer than the earth," etc. Therefore it is written, "If you walk in My statutes," etc.

6 ולכן נקרא יעקב הקטן כי הוא בחינת קטנות וצמצום אלהותו ית' להתגלות ע"פ מדותיו ע"י אור התורה והמצות להיות רצונו העליון שאם יטעון ראובן כך כו'. יהיה הפסק כך.

Therefore Yaakov is called "the small one" (hakatan), for he is the level of the smallness and tzimtzum (contraction) of His G-dliness, blessed be He, to be revealed according to His attributes (middos) through the light of the Torah and the mitzvos, such that His supreme will is that if Reuven claims thus, etc., the ruling shall be thus.

7 וכן ע"ד זה שאר מצות ציצית ותפילין שגילוי אלהותו ורצונו ית' הוא בחינת צמצום שהרי בעצמותו ומהותו ית' לא שייך כלל בחינת רצון שהוא למעלה מעלה מבחינת רצון ונקרא בעל הרצון

So too, in this way, the other mitzvos, [such as] tzitzis and tefillin: the revelation of His G-dliness and will, blessed be He, is a level of tzimtzum (contraction), for in His essence and being, blessed be He, the level of will does not apply at all, since He is far, far above the level of will and is called the Master of the will.

וע"ז נאמר הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך פי' אפילו כמו כלי תוך כלי לקבל חיות מקדושתו של הקב"ה בבחינת [בבחינת / בבחינה] שקודם הצמצום שיהיה בבחינת התגלות ירידת והשתלשלות סדר המדרגות.

Of this it is said, "Behold, the heavens and the heavens of heavens cannot contain You." This means: [they cannot contain You] even as a vessel within a vessel, to receive life-force from the holiness of the Holy One, blessed be He, at the level that precedes the tzimtzum, so that it would be in a revealed manner, through the descent of the order of levels in the chain of descending worlds (hishtalshelus).

משא"כ בחיי ואלה המלכים כו' שמקבל חיות מקדושתו של הקב"ה מבחינת ורב חסד שלמעלה מהצמצום ע"י נפילת האור והחיות וירידתו בסתר המדרגות ממדרגה למדרגה להתלבש בבחינת הסתר פנים

This is not so with the level of "And these are the kings," etc., which receives life-force from the holiness of the Holy One, blessed be He, from the level of "and abundant in kindness" that is above the tzimtzum, through the fall of the light and life-force and its descent in the concealment of the levels, from level to level, to be clothed in a state of the hiding of the Face (hester panim),

ולא בגילוי כלל וכלל עד לעתיד לבא שיקוים בנו מקרא שכתוב ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ וכתוב כי עין בעין יראו וגו':

and not openly at all, until the time to come, when the verse that is written will be fulfilled in us, "And I will remove the spirit of impurity from the earth," and it is written, "for eye to eye they shall see," etc.

8 והנה אמרז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] גלו לבבל שכינה עמהם. פי' הנה ניצוץ אלהות שבנפשם הוא

בבחינת גלות והניצוץ אלהות שבתוכם רצונו וחשקו לדבק ולהסתלק למקורו כטבע האש וכו'

Now, our Sages said, "When they were exiled to Babylon, the Shechinah (Divine Presence) was with them." This means: the spark of G-dliness in their soul is in a state of exile, and the spark of G-dliness within them wills and longs to cleave and to depart [upward] to its source, like the nature of fire, etc.

ועי"ז הם מלקטים ג"כ ניצוצי חיות אלהי שנפלו שמה בשבירת כלים ומעלים אותם לקשרם ולדבקם באלהים חיים ע"י עסקו בפרנסתו בדברים הנתונים תחת ממשלת קליפת נוגה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אין לך כל עשב כו'

And through this they also gather the sparks of divine life-force that fell there in the breaking of the vessels, and raise them up, to bind them and attach them to the living G-d, through his occupying himself with his livelihood in things that are under the dominion of kelipas nogah, as our Sages said, "There is no blade of grass," etc.

והוא מתרחק משקר וגניבה וגזילה וכיוצא בהם מדברים אסורים וקשורים בידי החיצונים שאינן יכולין לעלות כו' כמ"ש במ"א

And he keeps far from falsehood, theft, robbery and the like — things that are forbidden (asurim) and bound in the hands of the external forces, which cannot ascend, etc., as is explained elsewhere.

וכן כשמקיים מצות תפילין וציצית שהצמר של ציצית והקלף של תפילין היו נתונים תחלה תחת ממשלת השר והמושל המשפיע להם שפע וחיות להחיותם ולקיימם מחיות קדושתו של הקב"ה שנפל שמה בשבירת הכלים כנ"ל

And so too when he fulfills the mitzvos of tefillin and tzitzis: the wool of the tzitzis and the parchment of the tefillin were at first under the dominion of the prince and ruler that bestows bounty and life-force upon them, to give them life and sustain them from the life-force of the holiness of the Holy One, blessed be He, that fell there in the breaking of the vessels, as mentioned above.

ועי"ז מתעלה ג"כ חיות הקדושה הנ"ל למקורם ושרשם ואתהפכא חשוכא לנהורא כמ"ש וידעו מצרים כי אני ה'.

And through this the above-mentioned holy life-force is also raised up to its source and root, and "darkness is turned into light," as it is written, "And Egypt shall know that I am Havayah."

9 וזהו תוספת ורבויו אור זרוע הנזרע בקרקע ומכוסה בעפר הארץ להצמיח ולהעלות מעלה מעלה ברבויו ותוספת אורה כיתרון אור הבא מן החשך וגו'

This is the increase and multiplication of "light [that is] sown," sown in the ground and covered with the soil of the earth, in order to sprout and rise ever higher, with an abundance and increase of light, like "the advantage of light" that comes from darkness, etc.

וז"ש [וזהו שכתוב] ותקח רבקה את בגדי עשו וגוי ותלבש את יעקב בנה הקטן כי קטן יעקב מבחי' קטנות וצמצום אורו ית' להתלבש במדותיו ע"פ דרך התורה כנ"ל.

This is [the meaning of] what is written, "And Rivkah took the garments of Eisav," etc., "and she clothed Yaakov, her small (katan) son": for Yaakov is small, from the level of the smallness and tzimtzum (contraction) of His light, blessed be He, to be clothed in His attributes (middos) according to the way of the Torah, as mentioned above.

10 והנה התורה נתלבשה בלבושים גשמיים ומעשה המצות בדברים שהיו נתונים תחת ממשלת קליפת נוגה ששרשם מעולם התהו ונקי' בגדי עשו בנה הגדול

Now, the Torah has been clothed in physical garments, and the doing of the mitzvos in things that were under the dominion of kelipas nogah, whose root is from the World of Tohu (chaos); and they are called "the garments of Eisav, her elder son,"

כי עולם התהו קדם לעולם התקון שע"י זה נתוסף אורה ושמחה כיתרון אור הבא וכו'

for the World of Tohu preceded the World of Tikkun (rectification), so that through this an increase of light and joy comes about, like "the advantage of light that comes," etc.

והשמחה היא כאשר תתהפך חשכת הדברים הנתונים תחת ממשלת ק"נ [קליפת נוגה] לאור התורה ומתעלים בקדושה וכמאמר אשר קדשנו במצותיו בקודש העליון כו' וזהו בחי' תשובה

And the joy is when the darkness of the things that are under the dominion of kelipas nogah is turned into the light of the Torah, and they are raised up in holiness, as in the saying, "Who has sanctified us with His commandments," with the supernal holiness, etc. This is the level of teshuvah (return),

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אם ישראל עושין תשובה נגאלין דהיינו בחינת נשיאת הנפש למקורה ושרשה כמ"ש אליך ה' נפשי אשא

as our Sages said, "If the Jewish people do teshuvah, they are redeemed": that is, the level of lifting the soul to its source and root, as it is written, "To You, Havayah, I lift up my soul."

בחינת מסירת הנפש מה שהיה נהנה וניזון בנפשו החיונית מכל אכילה ושתייה שהיה תחת ממשלת קליפת נוגה ושאר תענוגי עוה"ז להתהפך מהפוך להפוך לעבוד ה' בשמחה ובטוב לבב וכמ"ש תחת אשר לא עבדת וגו'

[This is] the level of self-sacrifice (mesirus nefesh): that whatever he used to enjoy and be nourished by in his vital soul, from all the eating and drinking that was under the dominion of kelipas nogah, and the other pleasures of this world, be turned from one extreme to its opposite, to serve G-d with joy and with gladness of heart, as it is written, "Because you did not serve," etc.

ובכל דחיה ודחיה שישראל מדחה את תאוות גופו ומקרב לבו לעבודת ה' הרי זה בחי' מסירת הנפש כי מה לי קטלי כולה מה לי קטלי פלגא

And every single time that a Jew pushes away the desires of his body and draws his heart near to the service of G-d, this is the level of self-sacrifice, for "what difference is there between killing all of it and killing half of it?"

וכן ע"י הצדקה ממעות שאינן גזל כו' כדכתיב צדקה תרומם גוי

And so too through charity from money that is not stolen, etc., as it is written, "Charity exalts a nation."

והוא כענין וירם קרן לעמו פי' דקאי אדלעיל מניה הודו על ארץ ושמים הודו וזיוו לבד כמ"ש במ"א והוא בחינת סוכ"ע.

And this is like "And He has raised up a horn for His people." The explanation: it refers back to [the words] just before it, "His splendor is over earth and heaven": only His splendor and radiance, as is explained elsewhere, and this is the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin).

אבל וירם קרן לעמו למעלה מעלה מבחי' הודו אלא להיות עם קרובו של עצמותו ומהותו כביכול ממש שהוא למעלה מעלה מבחי' סוכ"ע שאינו בגדר עלמין כלל כו' כמ"ש במ"א

But "And He has raised up a horn for His people" is far, far above the level of "His splendor": rather, it is to be "a people near to Him," to His very essence and being, as it were, which is far, far above the level of the light that encompasses all worlds, since it is not within the category of worlds at all, etc., as is explained elsewhere.

וזהו אתה בחרתנו מכל העמים שמבחינת כל העמים דוקא בחרתנו רוממתנו כנ"ל וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] במקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אין כו'

This is [the meaning of] "You have chosen us from all the nations": from the level of all the nations specifically You have chosen us, exalted us, as mentioned above; and as our Sages said, "In the place where those who return in teshuvah stand, the perfectly righteous do not," etc.

וזהו בחינת בכל מאדך וע"ד זה נתקן כל ענין התפלה ולכן בזמן שבהמ"ק [שבית המקדש] היה קיים לא היו מאריכין כ"כ [כל כך] בתפלה כמו עכשיו:

This is the level of "with all your might (me'odecha)." And along these lines the whole matter of prayer was instituted; therefore, at the time when the Holy Temple stood, they did not prolong prayer as much as now.

11 והנה כמו במשל שבזריעת הגרעין הנ"ל שאינו צומח עד שנרקב ויפסד ואז יעלה ויצמח

Now, just as in the analogy of sowing the seed mentioned above, it does not grow until it rots and decays, and then it comes up and grows,

כך א"א להעלות ולהצמיח תוספת אורה ושמחה בה' כנ"ל כ"א ע"י לב נשבר רוח נשברה רוח הסטרא אחרא הגסה בקרבו שיבא לידי רקבון והפסד וישוב אל ה' וירחמהו על גלות ניצוץ אלהי שנפל בקליפות להחיותם איך שנפל מאיגרא רמא כו'

so it is impossible to raise up and bring to growth an increase of light and of joy in G-d, as mentioned above, except through "a broken heart," "a broken spirit" — the coarse spirit of the sitra achra (the other side) within him — so that it comes to rot and decay, and "he return to Havayah and have compassion on Him," over the exile of the divine spark that fell into the kelipos to give them life, how it fell "from a high roof," etc.

וע"ד זה תקנו תיקון חצות כדי להיות התפלה בכוונה וכמאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש שיהא מיצר ודואג על בחי' ראש ומעלת קדושתו ית' שהוא כביכול בכובד הגלות

Along these lines they instituted Tikkun Chatzos (the midnight lament), so that prayer would be with proper intent, as our Sages said, "One may stand up to pray only in a mood of heaviness of head": that he be pained and anxious over the level of the "head" and the loftiness of His holiness, blessed be He, which is, as it were, in the heaviness of exile.

אלא שלחסידי הראשונים היה די בשעה אחת בהתבוננוי [בהתבוננות] שעה אחת קודם התפלה אבל לשאר צריכין לקבוע עת וזמן בפ"ע [בפני עצמו] לעורר מרירות בנפשנו.

Only, for the early pious ones one hour was enough: contemplating for one hour before prayer. But the rest [of us] need to set a separate time and season to arouse bitterness in our soul,

דהיינו בחצות ואחר חצות לימוד התורה בשמחה ואור הבא מתוך החשך כו' כמ"ש במ"א

that is, at midnight; and after midnight, the study of Torah with joy, and the light that comes out of the darkness, etc., as is explained elsewhere.

וזהו תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה וגו'. שהוא עונש מדה כנגד מדה לפי שבחורבן בית המקדש נאבד ממנו בעונינו השמחה שלמה שהי' [שהייתה] במקום מנוחתה שע"י זה יעלה ויבא ויגיע לבחינת השמחה ואורה הבאה מתוך החשך כנ"ל.

This is [the meaning of] "Because you did not serve Havayah with joy," etc., which is a punishment measure for measure, since with the destruction of the Holy Temple, because of our sins, we lost the complete joy that was in its place of rest; through this one will rise, come and reach the level of the joy and light that comes out of the darkness, as mentioned above.

12 וזה שאמרו רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] על ר"ע [רבי עקיבא] כשראה כרך של עכו"ם [עובדי כוכבים ומזלות] שחק ואמר אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה

This is what our Sages said about Rabbi Akiva: when he saw a city of the idolaters, he laughed and said, "If for those who transgress His will it is so, for those who do His will, how much more so!"

פ"י שהשפעת חיות ושפע עולם הזה לעכו"ם [לעובדי כוכבים ומזלות] שהם נקראים עוברי רצונו שעובר על הרצון מבחי' למעלה מהרצון

This means: the flow of life-force and of the bounty of this world to the idolaters, who are called "those who transgress (ovrei) His will," passes over (oveir al) the will, from the level that is above the will;

כי שם אין העונות מפסיקים ומעכבים את השפע כי אם צדקת מה תתן לו ורבו פשעיך מה תעשה לו.

for there sins do not interrupt or hold back the bounty, for "If you are righteous, what do you give Him?" and "If your transgressions are many, what do you do to Him?"

אלא אחר שנתהווה בחי' רצון ורצון אותיות צנור שהוא מעבר התגלות שפע וחיות אלהי דרך צמצום והשתלשלות סדר המדרגות על פי מדותיו ית' ששם הוא על פי דרכי התורה אם בחקתי תלכו וגו'.

Only after the level of will (ratzon) came into being — and ratzon has the letters of tzinor (channel), which is the passageway for the revelation of bounty and divine life-force by way of tzimtzum (contraction) and the order of levels in the chain of descending worlds (hishtalshelus), according to His attributes (middos), blessed be He — there it is according to the ways of the Torah: “If you walk in My statutes,” etc.

אבל למעלה הוא כחשיכה כאורה ומשם הוא יניקת עכו"ם [עובדי כוכבים ומזלות] דרך נפילת האור שמרחוק כנ"ל אף שהם רחוקים מאור פניו ית' המתגלה כנ"ל

But above, “darkness is as light,” and from there is the nurture of the idolaters, by way of the fall of the light, from afar, as mentioned above, even though they are far from the light of His countenance, blessed be He, that is revealed, as mentioned above.

וכי"ש [וכל שכן] לעושי רצונו דהיינו העושים הרצון וממשיכין שפע וחיות אלהי דרך צנור המתגלה בהשתלשלות המדרגות שהרי הם עליונים וקרובים יותר למקורם ושרשם

And “how much more so for those who do His will”: that is, those who make (osim) the will and draw down bounty and divine life-force through the channel that is revealed in the chain of descending levels, for they are higher and closer to their source and root.

אלא מאחר שנמשכין מאור פניו ית' בדרך התפשטות האור בסדר המדרגות והשתלשלות שלא בדרך נפילה ח"ו [חס ושלום] א"א להיות השמחה בהתגלות אורה כנ"ל.

However, since they are drawn from the light of His countenance, blessed be He, by way of the spreading forth of the light in the order of levels and the chain of descending worlds, not by way of a fall, G-d forbid, it is impossible for there to be the joy [that comes] with a revelation of light, as mentioned above.

אבל לעתיד כשיתעלו הנצוצות הנפולים כנ"ל הרי גם בחינת אור וחיות שהיתה בתוך הנפילה שהיא מבחי' למעלה מהרצון מתגלה בתוספת אורה ושמחה בגלוי רב ועצום ביתר שאת:

But in the time to come, when the fallen sparks are raised up, as mentioned above, then also the level of light and life-force that was within the fall, which is from the level above the will, is revealed with an increase of light and joy, in a great and mighty revelation, with surpassing excellence.

13 וזהו ויהי בשלח פרעה את העם כי פרעה אמר לא ידעתי את ה' והוא בחינת עורף אחוריים דרצון העליון ויניקתם מבחי' עוברי רצונו הנ"ל.

This is [the meaning of] “And it came to pass, when Pharaoh sent (beshalach) the people away”: for Pharaoh said, “I do not know Havayah,” and he is the level of the nape, the back side, of the supernal will, and their nurture is from the level of “those who transgress His will,” mentioned above.

והיה משלח פארות וענפים ועושי פרי למעלה את העם שע"י גלותם במצרים והשתעבדותם בהם גרמו שנתעלו בחי' נצוצי אלהים שנפלו שמה בשבירת הכלים והוא הוא בחי' כח הצומח להצמיח ישועות ישראל

And he was sending forth (meshale'ach) boughs and branches and fruit-bearing [shoots] above — “the people”: for through their exile in Egypt and their subjugation to them, they caused the sparks of G-dliness that fell there in the breaking of the vessels to be raised up; and this itself is the level of the power of growth, to make the salvations of the Jewish people sprout,

כמ"ש ופרעה הקריב ואמרו רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] שהקריב את לבם של ישראל לאביהם שבשמים. ועל דרך זה נתיסד כל שירת הים אז ישיר משה וגו'. כמ"ש במ"א:

as it is written, “And Pharaoh drew near,” and our Sages said that he drew the hearts of the Jewish people near to their Father in heaven. And along these lines the whole Song of the Sea, “Then Moshe sang,” etc., is founded, as is explained elsewhere.

14 ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים וגו'. פלשתים לשון מבוה המפולש כמו שאמרו רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] על פסוק ובמושב לצים לא ישב אלו פלשתים.

“And G-d did not lead them by the way of the land of the Philistines,” etc. Pelishtim (Philistines) is related to the term mavoi hamefulash, an alley that is open through, as our Sages said on the verse “nor sat in the seat of scoffers”: these are the Philistines.

והענין כי זה לעומת זה עשה אלהים ויש בחי' פלשתים בקדושה ובחי' פלשתים בקליפה. בחי' פלשתים שבקדושה היא בחי' התגלות השמחה בדביקות ה' בפילוש ובגלוי ובהתרחבות לאין קץ בחי' ובכל מאדך הנ"ל.

The matter is that “G-d has made one opposite the other”: there is a level of Pelishtim in holiness and a level of Pelishtim in kelipah (the husk). The level of Pelishtim in holiness is the revelation of joy in cleaving to G-d openly (bepilush), revealed, and with an expansiveness without end: the level of “with all your might,” mentioned above.

15 ופלשתים שבקליפה הם הלצים שהוא ג"כ ענין הרחבת פיו כרצונו לדבר מה שלבו חפץ והיא שמחה של הוללות לאמר שפתינו אתנו כו'. ואין מעצור לרוחו.

And the Pelishtim of kelipah (the husk) are the scoffers, which is also a matter of opening his mouth wide as he wishes, to speak whatever his heart desires; and this is a joy of frivolity, saying, "Our lips are our own," etc. And there is no restraint on his spirit.

ולכן נק' קליפה כי כמו שהקליפה מכסה ומסתרת על הפרי שנראית כמו שהוא עיקר הפרי

That is why it is called kelipah, a husk: for just as the husk covers and conceals the fruit, so that it looks as though it were the main part of the fruit,

כך השמחה של הוללות מכסה ומסתרת על אור ה' שבה להיות יש ודבר בפני עצמו הפך רוחניות וחיות אלהי שבקרבה לשמוח בה' אלהים חיים מחמת הבטול במציאות אליו ית'.

so the joy of frivolity covers and conceals the light of G-d within it, so that it becomes an independent existence, a thing unto itself — the opposite of the spirituality and divine life-force within it, which is to rejoice in G-d, the living G-d, out of the nullification of one's existence before Him, blessed be He.

16 ופ"י הפסוק שאין זה דרך ה' לבא מיד לבחינת השמחה בה' כי קרוב הוא ליפול מזה

The meaning of the verse: this is not the way of G-d — to come at once to the level of joy in G-d, "for it is near" to falling from it;

כי פן בראותם מלחמה שהוא ענין הנסיון שיבא לאדם לא יוכל לעמוד בקשרי המלחמה ויסוג אחור ושבו מצרימה.

for "lest, when they see war" — which is the trial that may come upon a person — he will not be able to stand firm in the thick of the battle, and will retreat, "and they will return to Egypt."

אלא הדרך הנכון כמ"ש תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה שתהא השמחה ע"י עבודה

Rather, the right way is as it is written, "Because you did not serve Havayah your G-d with joy": that the joy should come through service.

וזהו ויסב אלהים את העם דרך המדבר ים סוף. ים הוא החכמה סוף הוא סופא דכל דרגין כמ"ש בזהר
והיא תושבע"פ [תורה שבעל פה] שהוא ענין קבלת עומ"ש [עול מלכות שמים] כמ"ש שום תשים עליך מלך
לקיים מצותיו שעיקר התורה מיוסד על דיני המצות

This is [the meaning of] "And G-d led the people around by way of the wilderness of Yam Suf (the Sea of Reeds)." Yam (sea) is Chochmah (wisdom); Suf (end) is "the end of all levels," as is stated in the Zohar. And it is the Oral Torah, which is the matter of accepting the yoke of the Kingdom of Heaven (kabbalas ol malchus shamayim), as it is written, "You shall surely set a king over you" — to fulfill His commandments; for the main part of the Torah is founded on the laws of the mitzvos.

וכמו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ התורה והמצוה אשר כתבתי להורותם התורה זו תושב"כ
[תורה שנכתב] והמצוה זו תושבע"פ [תורה שבעל פה] כו' שע"י יתקיים בו השמחה אמתית אשר קדשנו
במצותיו כנ"ל

As our Sages said on [the verse] "the Torah and the commandment, which I have written to teach them": "the Torah" — this is the Written Torah; "and the commandment" — this is the Oral Torah, etc. Through this the true joy of "Who has sanctified us with His commandments," mentioned above, will be realized in him,

כי זה השער לה' תרעא לאעלאה כו' והשמחה אמתית שהיא מאהבת ה' צריך להקדים לה היראה שהיא
ראשית העבודה ועקרה ושרשה כמ"ש במ"א.

for "this is the gate to Havayah," a gate through which to enter, etc. And true joy, which comes from the love of G-d, must be preceded by awe, which is "the beginning of the service, its essence and its root," as is explained elsewhere.

17 והנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] הרוצה לקבל עליו עומ"ש [עול מלכות שמים] שלימה יפנה ויטול ידיו
ויניח ציצית ותפילין

Now, our Sages said: one who wishes to accept upon himself the yoke of the Kingdom of Heaven in full should relieve himself, wash his hands, and put on tzitzis and tefillin.

פיי שמתחלה יפנה ויסיר הצואה מקרבו שהוא בחיי הרע שבקרבו ואח"כ יקבל עליו עומ"ש [עול מלכות שמים] בפריסו דטלית של מצוה שהוא ענין שום תשים עליך מלך דהיינו בחיי מלכותו ית' שהיא מלכות כל עולמים ימשיך על נפשו בפריסו דטלית

This means: first he should relieve himself and remove the filth from within him, which is the evil within him; and afterward he should accept upon himself the yoke of the Kingdom of Heaven by spreading the tallis of the mitzvah, which is the matter of "You shall surely set a king over you," that is, the level of His Malchus (sovereignty), blessed be He, which is "sovereignty over all worlds" — he should draw it down upon his soul by spreading the tallis.

וכן עדי"ז הוא קיום כל המצות להמשיך על נפשו אור וחיות מבחי' מלכותו יתברך.

And so too, in this way, is the fulfillment of all the mitzvos: to draw down upon his soul light and life-force from the level of His Malchus, blessed be He.

18 וכן הוא בענין לימוד התורה דמתניתא מלכתא בחיי מלכותו ית' ובחי' דברי אשר שמתי בפיו וגו' ואשים דברי בפיו וגו' ועי"ז ממשיך בחיי מלכותו ית' בנפשו ממש.

So it is also with the study of Torah, for "the Mishnah is the queen" (masnisa malkesa) — the level of His Malchus (sovereignty), blessed be He — and the level of "and My words which I have put in your mouth," etc., and "I have put My words in your mouth," etc. Through this he draws down the level of His Malchus, blessed be He, into his very soul.

וזהו ויסב אלהים את העם דרך המדבר ים סוף שבכדי לבא לבחי' ים סוף דהיינו קבלת עומ"ש [עול מלכות שמים] צריך תחלה להסב דרך המדבר

This is [the meaning of] "And G-d led the people around by way of the wilderness of Yam Suf": in order to come to the level of Yam Suf, which is accepting the yoke of the Kingdom of Heaven, one must first go around by way of the wilderness,

שהוא בחיי יפנה הנ"ל דהיינו לשום מרירות תמיד בנפשו על חטאותיו אשר עשה ואף שכבר עשה תשובה עליהם וכמ"ש וחטאתי נגדי תמיד

which is the level of "he should relieve himself," mentioned above: that is, to put bitterness into his soul constantly over the sins he has committed, even though he has already done teshuvah (return) for them, as it is written, "and my sin is ever before me."

או אפי' [אפילו] לא חטא כלל מ"מ ישים לנגד עיניו תמיד להיות ממארי דחושבנא על מחשבה דבור מעשה אשר לא לה' המה בהבל בא ובחשך ילך

Or, even if he has not sinned at all, he should nevertheless always set before his eyes to be one of the masters of reckoning over thought, speech and action that are not for G-d — "it comes in vanity and departs in darkness."

ואח"כ יכול לקבל עליו עומ"ש [עול מלכות שמים] בחי' ים סוף הנ"ל בעסק התורה והמצות וכיון שמקבל עליו עול תורה מעבירין מעליו עול ד"א [דרך ארץ] שהוא שעבוד לנה"ב [לנפש הבהמית]

Afterward he can accept upon himself the yoke of the Kingdom of Heaven, the level of Yam Suf mentioned above, in occupying himself with the Torah and the mitzvos. And once he accepts upon himself the yoke of Torah, the yoke of worldly affairs (derech eretz) is removed from him, which is subjugation to the animal soul.

ויעלה ויבא ויגיע מזה לבחי' שמחה אמתית ודביקות בה' אחד בבחינת בטול אליו ית' להתיחד באחדות ה' ממש

And from this he will rise, come and reach the level of true joy and cleaving to the One G-d, in a state of self-nullification (bittul) before Him, blessed be He, to be united with the very oneness of G-d,

שהיא בחינת ארץ כנען מלשון הכנעה וביטול בה' אחד והיא מעלה ומדרגה יותר מעולה מבחי' ארץ פלשתים הנ"ל:

which is the level of the land of Canaan (Kena'an), from the term hachna'ah, submission and self-nullification before the One G-d; and this is a distinction and level more excellent than the level of the land of the Philistines (Pelishtim) mentioned above.

וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה הוי"ה...

“And Israel saw the great hand”

1 וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה הוי"ה במצרים וייראו העם את הוי"ה ויאמינו בהוי"ה ובמשה עבדו. להבין למה הקדים בחי יראה לבחי אמונה.

“And Israel saw the great hand that Havayah performed in Egypt, and the people feared Havayah, and they believed in Havayah and in Moshe His servant.” [We need] to understand why [the verse] put the level of awe before the level of faith.

הנה כתיב ויקרא הוי"ה הוי"ה ב"פ [בי פעמים]. כי הנה יש כי בחי שמות הוי"ה. אי הוא בחי שם הוי"ה דלתתא המהוה כל העולמות מאין ליש.

Now, it is written, “And he called: Havayah, Havayah,” twice. For there are two levels of the Name Havayah. One is the level of the lower Name Havayah, which brings all the worlds into being from nothing into something.

2 ולהבין לשון מאין ליש והלא כתיב כי ממך הכל. אך בהיות כי מהותו ועצמותו ית' אין לו שייכות לעולמות ואין ערוך אליו כו'.

And [we need] to understand the expression ‘from nothing into something,’ for is it not written, “For all is from You”? However, since His being and essence, may He be blessed, has no relation to the worlds, and there is no comparison to Him, etc.,

ולכן כלתי אפשר לעולמות לקבל חיותם והתהוותם כ"א ע"י בחי שם הוי"ה ב"ה היינו על ידי צמצום שהוא בחי יו"ד ואח"כ התפשטות זיוו ואורו בחי ה'

therefore it is impossible for the worlds to receive their life-force and their coming into being except through the level of the Name Havayah, blessed be He, that is, through tzimtzum (contraction), which is the level of the yud, and afterward the expansion of His radiance and His light, the level of the hei.

וע"ז נאמר כי הוא צוה ונבראו והוא קאי על שם הוי"ה דכתיב לעיל מיניה יהללו את שם ה' ושם ה' הוא צוה לשון התקשרות כו'. ונבראו לשון נפעל כו'.

And of this it is said, "For He commanded and they were created," and this refers to the Name Havayah, as it is written just before it, "Let them praise the Name of Havayah." And it is the Name Havayah [that] "commanded" (tzivah), an expression of connection, etc. "And they were created" is a passive form, etc.

3 והנה כמו שבבחי"י זו צ"ל צמצום והתפשטות בחי"י שם הוי"ה. כן יש בחי"י שם הוי"ה דלעילא ג"כ יו"ד בחי"י צמצום כו'.

Now, just as at this level there must be tzimtzum (contraction) and expansion, [which are] the level of the Name Havayah, so too there is the level of the higher Name Havayah, [which] also [has] a yud, the level of tzimtzum, etc.

והוא בחי"י רצון עלה במחשבה להיות הוי"ה דלתתא להיות העולמות כמו למשל באדם שקודם שהוציא מלאכתו מכח אל הפועל היה הדבר ההוא מצוייר במחשבתו איך ומה לעשות כו'.

And it is the level of will: "it arose in thought" that there be the lower Havayah, that there be the worlds. As, for example, with a person: before he brought his work from potential into actuality, that thing was pictured in his thought, how and what to do, etc.

4 ובבחי"י זו צ"ל ג"כ בחי"י יו"ד הוא צמצום תחלה ואח"כ ה' התפשטות. ובחי"י זו נק' עלמא דאתכסייא שאינה נראית ונגלית כמו הוי"ה דלתתא.

And at this level too there must be the level of the yud, which is tzimtzum (contraction), first, and afterward the hei, expansion. And this level is called the hidden world (alma de'iskasya), for it is not seen and revealed like the lower Havayah.

ולכן אמר פרעה מי הוא הוי"ה שלא האמין לבחי"י שם הוי"ה דלעילא. כי בודאי שם הוי"ה דלתתא המהוה כל העולמות ידע כו'.

Therefore Pharaoh said, "Who is Havayah?", for he did not believe in the level of the higher Name Havayah. For the lower Name Havayah, which brings all the worlds into being, he certainly knew, etc.

5 וביצ"מ [ובציאת מצרים] כתיב וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה הוי"ה במצרים. פי' אשר עשה הוי"ה דלעילא ע"י בחי' מצרים אע"א דלא סליק בה כו'.

And of the Exodus from Egypt it is written, "And Israel saw the great hand that Havayah performed in Egypt." This means: that the higher Havayah performed [it] by means of the level of Egypt, "a log in which [the flame] does not rise," etc.

כי בלתי אפשר להגיע לבחי' הוי"ה דלעילא כ"א ע"י סור מרע בחי' בטול וצמצום לאו קודם להן כו'.
י"ה עם שמי שס"ה כו'.

For it is impossible to reach the level of the higher Havayah except through "turning away from evil," the level of self-nullification (bittul) and tzimtzum (contraction); the prohibition (lav) precedes them, etc. Yud-hei with "My Name" (shemi) is 365, etc.

ובאתערותא דלתתא שצמצם א"ע [את עצמו] להיות סו"מ [סור מרע] נעשה לעילא בחי' יו"ד הוא בחי' צמצום.

And through the arousal from below, in which one contracts oneself to be [in a state of] "turning away from evil," there is made above the level of the yud, which is the level of tzimtzum.

ובעושה טוב שהוא בחי' התפשטות כמו בחי' צדקה כו' נעשה לעילא בחי' ה' הוא בחי' התפשטות:

And through "doing good," which is the level of expansion, like the level of charity, etc., there is made above the level of the hei, which is the level of expansion.

6 והנה ישראל ראו את היד הגדולה ע"י קי"ס [קריעת ים סוף] וישם את הים לחרבה.

Now, Israel saw the great hand through the splitting of the Sea: "And He made the sea dry ground."

ים הוא בחי' עלמא דאתכסיא כל מה שיש ביבשה כו'. ויבשה הוא בחי' עלמא דאתגליא.

The sea is the level of the hidden world: "whatever there is on dry land," etc. And dry land is the level of the revealed world (alma de'isgalya).

ובראותם שהוא ית' הפך ים ליבשה וישם את הים לחרבה בלי שום לחלוחית כו' בחי' יקוו המים כו' ותראה היבשה האמינו בהוי"ה שיכול להיות התגלות בחי' הוי"ה דלעילא שהוא בחי' עלמא דאתכסיא כו'.

And when they saw that He, may He be blessed, “turned the sea into dry land” and “made the sea dry ground,” without any moisture at all, etc., the level of “Let the waters be gathered,” etc., “and let the dry land appear,” they believed in Havayah: that there can be a revelation of the level of the higher Havayah, which is the level of the hidden world, etc.

7 וזהו וייראו העם את ה' ויאמינו בהוי"ה. וייראו את הוי"ה היינו הוי"ה דלתתא עלמא דאתגליא שהוא בבחי' השגה ושייך בו לשון יראה יראה בושת כמשל הרואה את המלך כו'.

And this is [the meaning of] “And the people feared Havayah, and they believed in Havayah.” “They feared Havayah”: that is the lower Havayah, the revealed world, which is within the level of comprehension, and the term ‘awe’ (yirah) applies to it, the awe of shame, as in the analogy of one who sees the king, etc.

ויאמינו בה' הוא הוי"ה דלעילא עלמא דאתכסיא שאינו נראה ומושג ולא שייך בו בחי' יראה כ"א אמונה.

“And they believed in Havayah”: this is the higher Havayah, the hidden world, which is not seen or grasped, and the level of awe does not apply to it, only faith.

8 ולכן כתיב הגדול הגבור והנורא שלהיות בחי' נורא צ"ל תחלה וי"ו הוא בחי' המשכה מלמעלה למטה להיות בחי' נורא.

Therefore it is written, “the great, the mighty and the awesome” (vehanora): for there to be the level of “awesome,” there must first be a vav, which is the level of drawing down from above to below, so that there be the level of “awesome.”

ובמשה עבדו משה הוא בחי' דעת והתקשרות. כי משה משבעה רועים. והוא הממשיך לכללות נשי' [נשמות ישראל] בחי' אמונה. ולכן נק' רעי' מהימנא רועה נאמן שרועה ומפרנס וממשיך בחי' אמונה.

כמ"ש בכל ביתי נאמן הוא

“And in Moshe His servant”: Moshe is the level of Daas (knowledge) and connection. For Moshe is one of the seven shepherds, and he is the one who draws down the level of faith to the souls of Israel as a whole. Therefore he is called Ra'aya Mehemna, a faithful shepherd (ro'eh ne'eman), who shepherds and sustains and draws down the level of faith, as it is written, “In all My house he is faithful.”

והוא המחבר ומקשר ב' הויות הנ"ל כו'. ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] אטו יראה מילתא זוטרתיא היא. אין לגבי משה כו'.

And he is the one who joins and connects the two Havayahs mentioned above, etc. Therefore our Sages, of blessed memory, said, “Is awe, then, a small thing?” “Yes, for Moshe,” etc.

וע"י בחי' משה נתעלו לבחי' הוי"ה דלעילא ולכן כתיב ואתם תחרישון בחי' שתיקה וכו' עלמא דאתכסיא:

And through the level of Moshe they were raised to the level of the higher Havayah. Therefore it is written, “And you shall be silent”: the level of silence, etc., the hidden world.

9 והנה כ' [כתב] בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו. כי הנה עתה בזמן הזה לא שייך בחי' שמחה שהשמחה היא מבחי' התגלות. ועתה בזמן הזה אין בבחי' זו התגלות כ"א אמונה מחמת הסתר הגוף כו'.

Now, it is written, “They will pass through the river on foot; there we will rejoice in Him.” For now, in this time, the level of joy does not apply, since joy comes from the level of revelation; and now, in this time, there is no revelation of this level, only faith, because of the concealment of the body, etc.

10 ולע"ל [ולעתיד לבוא] שיהי' [שיהיה] בלע המות כו'. כתיב כי עין בעין יראו. עין בעין הוא בחי' עלמא דאתכסיא בחי' סוכ"ע ומתחת זרועות עולם כו' ועלמא דאתגליא שיתגלו ב' היות הנ"ל כי לעתיד כתיב והכהו לשבעה נחלים כו'.

And in the Time to Come, when "He will swallow up death," etc., it is written, "For eye to eye they will see." "Eye to eye" is the level of the hidden world, the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), "and beneath are the arms of the world," etc., and the revealed world: that the two Havayahs mentioned above will be revealed. For of the Time to Come it is written, "And He will strike it into seven streams," etc.

11 והיתה מסילה לשאר עמו כו' כאשר היתה לישראל ביום עלותו מארץ מצרים היינו שיתגלה עלמא דאתכסיא כו'.

"And there will be a highway for the remnant of His people," etc., "as there was for Israel on the day it came up out of the land of Egypt"; that is, that the hidden world will be revealed, etc.

וע"ז נאמר בנהר יעברו ברגל שם נשמחה לשון עתיד ושם דייקא נשמחה בהשגת הוי"ה דלעילא

And of this it is said, "They will pass through the river on foot; there we will rejoice": in the future tense, and specifically "there" will we rejoice, in the comprehension of the higher Havayah.

משא"כ עתה שאינו אלא בבחי' אמונה רק שהיום לעשותם כתיב ולמחר כו' שהיום צריך לעשות ע"י סומ"ר [סור מרע] בחי' בטול והודאה ובאתעדל"ת [ובאתערותא דלתתא] כו' כנ"ל.

This is not so now, when it is only at the level of faith; only, it is written, "Today, to do them," and tomorrow, etc. For today one must act through "turning away from evil," the level of self-nullification (bittul) and acknowledgment, and through an arousal from below, etc., as explained above.

12 ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] מאן דלא כרע במודים כו' כי יש ב' בחי' בחי' ברכה היינו המשכת כו' ובחי' הודאה בחי' בטול בחי' תשובה ומע"ט [ומעשים טובים]

Therefore our Sages, of blessed memory, said, "Whoever does not bow at Modim," etc. For there are two levels: the level of blessing (berachah), that is, the drawing down of, etc., and the level of acknowledgment (hoda'ah), the level of self-nullification (bittul), the level of teshuvah (return) and good deeds.

ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט [ומעשים טובים] בעוה"ז מכל חיי עוה"ב [עולם הבא]

Therefore our Sages, of blessed memory, said, "One hour of teshuvah and good deeds in this world is better than all the life of the World to Come."

כי חיי עוה"ב [עולם הבא] הוא משם הוי"ה דלתתא ביו"ד נברא כו' משא"כ תשובה ומע"ט [ומעשים טובים].
שע"י נעשה בחי הוי"ה דלעילא כנ"ל.

For the life of the World to Come is from the lower Name Havayah, "with the yud it was created," etc.; which is not so with teshuvah and good deeds, through which the level of the higher Havayah is made, as explained above.

13 ודוקא ע"י בחי משה כנ"ל. ולכן כתיב ויקרא הוי"ה ויקרא קאי על משה שמשה קורא וממשיך מהוי"ה דלעילא להוי"ה דלתתא. שה"י [שהיה] פסיק טעמי [טעמיה] כו'.

And [this is] specifically through the level of Moshe, as explained above. Therefore it is written, "And he called: Havayah, Havayah." "And he called" refers to Moshe, for Moshe calls and draws down from the higher Havayah to the lower Havayah. For there was a break (pesik) in its cantillation, etc.

וע"י בחי משה נעשה חבור וקשור ב' הוי" כנ"ל. ולכן בשעת קי"ס [קריעת ים סוף] כתיב אז ישיר משה ובני ישראל כו' אשירה לה' כי גאה גאה בחי עלמא דאתכסיא טורי דחשוכא.

And through the level of Moshe a joining and connection of the two Havayahs is made, as explained above. Therefore at the time of the splitting of the Sea it is written, "Then Moshe and the Children of Israel sang," etc., "I will sing to Havayah, for He is exalted, exalted": the level of the hidden world, the mountains of darkness (turei de'chashocha).

14 והנה אחר שנתעלו בני ישראל לבחי"ז לא רצו ליסע משם לכן כתיב ויסע משה ויסע בע"כ [בעל כרחך]

Now, after the Children of Israel had been raised to this level, they did not want to journey from there. Therefore it is written, "And Moshe made [Israel] journey": he made them journey against their will.

ויבאו מדבר שור. שור הוא לשון ראייה והתגלות בחי' עלמא דאתגלייא. ויבאו מרתה כי רגליה יורדות כו'. ויורהו ה' עץ הוא עץ החיים.

And they came to the Wilderness of Shur. "Shur" is an expression of seeing and revelation, the level of the revealed world. "And they came to Marah," for "her feet go down," etc. "And Havayah showed him a tree": this is the Tree of Life.

ועד"ז היו כל המ"ב מסעות שהם כנגד שם מ"ב הוא בחי' עלייה ממדרגה למדרגה כו' חסד שבחסד חסד שבגבורה כו'.

And in this way were all the forty-two journeys, which correspond to the Name of forty-two [letters]; this is the level of ascent from rung to rung, etc.: Chesed (kindness) within Chesed, Chesed within Gevurah (restraint), etc.

ולכן היתה נסיעתם פעם בבקר פעם בערב והכל ע"י משה כו' וד"ל [ודי למבין]:

Therefore their journeying was sometimes in the morning, sometimes in the evening, and all through Moshe, etc. And this is sufficient for one who understands.

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת...

“Then Moshe and the Children of Israel sang”

1 אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר אשירה לה' כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים.

“Then Moshe and the Children of Israel sang this song to Havayah, and they spoke, saying: ‘I will sing to Havayah, for He is exalted, exalted; the horse and its rider He cast into the sea.’”

הנה להבין ענין קי"ס [קריעת ים סוף]. וגם הלא לפי דרך בניי [בני ישראל] ממצרים לא"י [לארץ ישראל] לא היה להם דרך על הים אלא שצוה ה' וישבו ויחנו כו'

Now, [we need] to understand the matter of the splitting of the Sea of Reeds. And also: surely, by the route of the Children of Israel from Egypt to the Land of Israel, they had no route by way of the sea; it was only that G-d commanded, “that they turn back and encamp,” etc.

(וגם לא עברו את הים מעבר לעבר אלא באותו צד שירדו באותו צד עצמו עלו). הטעם כתיב וידעו מצרים כי אני ה'.

(And also, they did not cross the sea from one side to the other; rather, on the very side where they went down, on that same side they came up.) As for the reason, it is written, “And Egypt shall know that I am Havayah.”

וצריך להבין דהא כתיב ויכסו מים צריהם אחד מהם לא נותר. אלא הענין כי הנה יש מצרים בכל אדם ובכל זמן.

But this needs to be understood, for it is written, “The waters covered their foes; not one of them was left.” Rather, the explanation is that there is an “Egypt” in every person and at every time.

ולכן אמרו בכל דור ודור חייב אדם לראות א"ע [את עצמו] כאלו הוא יצא ממצרים וכתוב למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך.

That is why [our Sages] said, "In every generation a person is obliged to see himself as though he himself had come out of Egypt," and it is written, "So that you remember the day you came out of the land of Egypt all the days of your life."

2 ואיתא בתוספתא שצריך לזכור ג"כ קריעת ים סוף והענין כי הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] על ג' דברים העולם עומד. על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח [גמילות חסדים].

And it is found in the Tosefta that one must also remember the splitting of the Sea of Reeds. The explanation is this: our Sages, of blessed memory, said, "The world stands on three things: on the Torah, on the service (avodah), and on acts of kindness (gemilus chasadim)."

עבודה הן הן הקרבנות שהיה אש שלמעלה יורד ע"ג [על גבין] המזבח אר"י [אריה] דאכיל קורבנין.

"The service" is none other than the offerings, for the fire from Above would come down upon the altar, "a lion consuming the offerings."

3 ומשחרב בהמ"ק [בית המקדש] תקנו תפלה כנגד הקרבנות דהיינו למסור נפשו הבהמית שתוכלל באש של מעלה בחי' אהבה רבה הבאה מלמעלה ואתערותא דלעילא כו'.

And since the Holy Temple was destroyed, [the Sages] instituted prayer corresponding to the offerings: that is, to give over one's animal soul so that it be absorbed into the fire from Above, the level of "great love" (ahavah rabbah), which comes from Above, and an arousal from above, etc.

ולהבין כיצד הוא מרומז בתפלה איך שיורד בחינת אש שלמעלה. אך הענין זהו אשר תקנו בש"ע [בשמונה עשרה] לומר כל הברכות ברוך אתה כו'.

Now, to understand how it is alluded to in prayer that the level of the fire from Above comes down: the explanation is this, that [the Sages] instituted in the Shemoneh Esreh that all the blessings be said [with the words] "Blessed are You," etc.

4 והוא ע"ד מ"ש ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם. פי' מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא דהיינו מבחי' סוכ"ע לממכ"ע [לממלא כל עלמין] כי הוי"ה הוא האלהים

It is in the manner of what is written, "Blessed is Havayah, the G-d of Israel, from the world unto the world": that is, from the hidden world (alma d'iskasya) to the revealed world (alma d'isgalya), meaning from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) to the light that fills all worlds (memalei kol almin), for "Havayah is Elokim."

וכשמקשר נפשו הבהמית לה' אחד אזי גם בחי' אש שלמעלה מבחי' סוכ"ע שורה ומתגלה בנפשו. וזהו ברוך לשון המשכה מהעולם אל הגילוי להיות בבחי' אתה לנוכח:

And when one binds one's animal soul to the One G-d, then the level of the fire from Above, from the level of the light that encompasses all worlds, also rests and is revealed in one's soul. And this is [the meaning of] "Blessed" (baruch): it is a term for drawing down from concealment into revelation, so that it be at the level of "You," in direct address.

5 וביאור הענין כי הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל מה שיש ביבשה יש בים. ים הוא בחי' עלמא דאתכסיא ויבשה הוא בחי' עלמא דאתגליא.

The explanation of the matter: our Sages, of blessed memory, said, "Whatever there is on dry land, there is in the sea." "Sea" is the level of the hidden world (alma d'iskasya), and "dry land" is the level of the revealed world (alma d'isgalya).

והנה ההפרש שבין יבשה לים בגשמיות הוא שהברואים שבים אינם נראים לחוץ כי הים מכסה עליהם

Now, the difference between dry land and sea in physical terms is that the creatures in the sea are not visible on the outside, for the sea covers them;

וגם חיותם וקיומם הוא בתוך הים דוקא וא"א להם לחיות ביבשה שמיד מתים משא"כ ברואים שביבשה הנה הארץ תוציא צמחה ועושה פרי למעלה.

and also, their life-force and existence are specifically within the sea, and they cannot live on dry land, for they die at once. That is not so with the creatures on dry land: "the earth brings forth its growth" and produces fruit above [the ground].

6 והגם שיניקותם ממנה הם נראים כאלו הן יש ודבר בפ"ע [בפני עצמו] ומכ"ש [ומכל שכן] שאר הברואים אשר בהם נפש חיה למינה. ועד"ז יובן ההפרש ברוחניות למעלה ההפרש בין עלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא.

And although they draw their nourishment from it, they appear as though they were an existence (yesh), a thing unto themselves; and all the more so the other creatures, which have "a living soul after its kind." In the same way one can understand the difference above, in the spiritual realm: the difference between the hidden world and the revealed world.

כי הנה מבשרי אחזה שיש בנשמה שכל ומדות והשכל נחלק לג' והמדות לז' ויש עליהם ג' לבושים
מחדו"מ [מחשבה דבור ומעשה]

For "from my flesh I behold" that the soul has intellect and emotive attributes (middos): the intellect divides into three and the emotive attributes into seven, and over them are three garments, thought, speech and action.

וגם הם מתחלקים לפרטים רבים ובכללן הם ה' בחינות שכל ומדות ומחדו"מ [ומחשבה דבור ומעשה] כנגד
נרנח"י [נפש רוח נשמה חיה יחידה]

These too divide into many particulars, and taken together they are five levels, intellect, emotive attributes, and thought, speech and action, corresponding to Nefesh, Ruach, Neshamah, Chayah and Yechidah.

וכמה מיני מדרגות גבוה מעל גבוה וגבוהים עליהם כולם הם בבחי' נרנח"י [נפש רוח נשמה חיה יחידה] כל
אחד יש לו בחי' בפני עצמו מה שאין בחבירו יש מי שעובד בבחי' ומדרגת כלות הנפש כו'

And [there are] many kinds of rungs, "one higher than the high, and higher ones above them": all of them are within the levels of Nefesh, Ruach, Neshamah, Chayah and Yechidah. Each one has a level of its own that the other does not have: there is one who serves [G-d] at the level and rung of the soul's expiry (kelos hanefesh), etc.

וכן הנשמה בפ"ע [בפני עצמו] בג"ע [בגן עדן] יש כמה בחי' ומדרגות שונות. אך יש מהן בבחי' עלמא
דאתגליא שנראים המדרגות מופרדים בגילוי.

So too, the soul on its own in Gan Eden has many different levels and rungs. But some of them are at the level of the revealed world, where the rungs appear openly as separate from one another.

7 ויש מהם שהם עלמא דאתכסייא שהם בטלים במציאות במקורם שהוא בחי' סוכ"ע דכולא קמיה כלא

חשיב ומבחי' זו היתה מדרגת משה רבינו ע"ה [עליו השלום]

And some of them are [of] the hidden world: they are nullified in their very existence within their source, which is the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), where "all before Him is considered as nothing." From this level was the rung of Moshe our teacher, peace be upon him,

שנאמר עליו כי מן המים משיתו מבחי' ים עלמא דאתכסייא ולכן היה כבד פה שבחי' דבור והתגלות נמנע ממנו לפי שהיה לו יתרון ומעלה בבחי' ומדרגת בטול במציאות במאד כמ"ש ונחנו מה כו'.

as it is said of him, "for from the water I drew him out": from the level of "sea," the hidden world. Therefore he was "heavy of mouth": the level of speech and revelation was withheld from him, because he had an advantage and superiority in the level and rung of utter self-nullification (bittul) of [his very] existence, as it is written, "And what are we?" etc.

וזהו ענין הברכה ברוך אתה כו' מן העולם ועד העולם שיהיה בחי' עלמא דאתכסייא ובחי' סוכ"ע שהוא בחי' בטול דכולא קמיה כלא חשיב נמשך בגלוי גם בעלמא דאתגלייא וראו כל בשר כו':

And this is the meaning of the blessing "Blessed are You," etc., "from the world unto the world": that the level of the hidden world and the level of the light that encompasses all worlds, which is the level of the nullification in which "all before Him is considered as nothing," be drawn down openly into the revealed world as well, "and all flesh shall see," etc.

8 אך כל בחי' ברכה והמשכה מלמעלה למטה זו היא בחי' ומדרגת עבודת הכהן. אבל עבודת הלויים מדה

אחרת היתה כם היא ממטה למעלה

However, every [form of] blessing and drawing down from above to below is the level and rung of the service of the Kohen. But as for the service of the Levites, a different quality was in them: it is from below to above,

דכתיב ועבד הלוי הוא שבחי' עבודתו היא בבחינה עלמא דאתכסייא שלא יהיה בחי' ומדרגת עלמא דאתגלייא נראה לבחי' ומדרגה כלל ולא יהיה תופס מקום כלל

as it is written, "And the Levite, he (hu) shall serve": the level of his service is in the level of the hidden world, so that the level and rung of the revealed world should not be seen as a level and rung at all, and should take up no room at all,

כמ"ש אתה הוא הוי' לבדך וגוי שאינו בגדר עלמין כלל לא בגדר ממלא ולא בגדר סובב ולזה היתה עבודתם בשירה וזמרה בנגון.

as it is written, "You are He, Havayah, alone," etc.: He is not within the category of worlds at all, neither in the category of "filling" (memalei) nor in the category of "encompassing" (sovev). For this reason their service was with song and hymn, with melody (niggun).

כי ענין הנגון הוא שאין בו רק התפעלות הנפש מפני גילוי התנועות ולא מפני שיש בתנועות ההם מצד עצמם שום שכל והתחדשות אלא מפני גילוי התנועה מתעורר גילוי הלב.

For the nature of melody is that there is nothing in it but the soul's being stirred, because of the expression of the movements [of the tune], not because there is, in those movements in themselves, any intellect or novelty; rather, through the expression of the movement, the expression of the heart is aroused.

9 ולכן אפילו בנגון ישן יש התעוררות והתפעלות מפני גילוי התנועה שבה כך הוא ענין עבודת הלוי בשירה להיות בחי' התפעלות הנפש מצד עצמה ולא מצד השגה להוליד מבינתו כו'

Therefore, even with an old melody there is arousal and stirring, because of the expression of the movement in it. Such is the service of the Levite in song: to be the level of the soul's being stirred of itself, and not through comprehension, giving birth [to feeling] from one's understanding, etc.,

מאחר שעבודתו בבחי' הוא אתה הוא ה' לבדך וגוי דלית מחשבה תפיסא ביה כלל

since his service is in the level of "He" (Hu), the level of "You are He, Havayah, alone," etc., Whom no thought can grasp at all,

אלא התפעלות רעותא דלבא שיהיה נוגע עד הנפש נקודת הלב ולא להיות בחי' מקיף לבד.

rather, [it is] the stirring of the heart's desire (re'usa d'liba), so that it touch the soul, the point of the heart, and not be merely at the level of something that encompasses (makif).

10 ועד"ז נתקן פסוקי דזמרה קודם ק"ש [קריאת שמע] ולכן קוראין אותן פסוד"ז [פסוקי דזמרה] שהם כעין בחי' נגון שהוא רק הרחבת הדבור וביאור הענין בתוספת ביאור לפרש הדבר היטיב להלהיב לבו ונפשו שיתפעל מזה

In the same way, Pesukei deZimra were instituted before the reading of the Shema, and that is why they are called Pesukei deZimra ("verses of song"): for they are something like the level of melody, which is only an expansion of speech and an explanation of the matter with added explanation, to set out the matter well, so as to set one's heart and soul aflame, that one be stirred by it.

משא"כ כשאומר הפסוקים ואינו נוגע לנקודת לבבו אין זה בחי' זמרה ונגון ואין זו עבודה תמה.

But when one says the verses and it does not touch the point of one's heart, that is not the level of song and melody, and that is not complete service.

11 וזהו אשירה לה' כי גאה גאה. פי' שבחי' אשירה הוא מפני כי גאה למעלה מגאה וגאה הוא בחינת סוכב כל עלמין דכולא קמיה כלא חשיב.

And this is [the meaning of] "I will sing to Havayah, for He is exalted, exalted." That is: the level of "I will sing" is because He is "exalted" above "exalted." And "exalted" is the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), where "all before Him is considered as nothing."

וגאה על גאה הוא יתברך בעצמו ובכבודו אין סוף ברוך הוא ממש דלית מחשבה תפיסא ביה כלל בחינת אתה הוא ה' לבדך וגו'

And "exalted" over "exalted" is He, may He be blessed, in His very Self and glory: the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, Himself, Whom no thought can grasp at all, the level of "You are He, Havayah, alone," etc.

לא נערוך אליו קדושתו. פי' שאפילו קדושתו שהוא קדוש ומובדל כו' לא נערוך אליו לפי שאינו בגדר עלמין כלל:

"We cannot compare His holiness to Him": that is, even His holiness, that He is holy and set apart, etc., we cannot compare to Him, because He is not within the category of worlds at all.

12 ולכן סוס ורוכבו רמה בים. כי הנה כתיב כי תרכב על סוסך מרכבותיך ישועה. וביאור הדבר דהנה האותיות נקראים סוסים כמו שסוס בטל לגבי רוכבו והרוכב מנהיגו. כך הנה אותיות דבורו הם בטלים לגבי השכל והשכל מנהיגו לכל אשר יחפוץ יטנו

Therefore, "the horse and its rider He cast into the sea." For it is written, "When You ride upon Your horses, Your chariots are salvation." The explanation of this: the letters are called "horses," for just as a horse is nullified (batel) before its rider, and the rider directs it, so the letters of one's speech are nullified before the intellect, and the intellect directs it: "wherever it wishes, it turns it."

אך מ"מ יש יתרון מעלה בסוס שיכול להוליך את הרוכב למקום שאין הרוכב יכול לילך שם.

Yet nevertheless the horse has a superior advantage: it can carry the rider to a place where the rider cannot go.

13 וכך יש יתרון ומעלה באותיות הדבור שיכולים להגביה את השכל למדרגה מאד נעלה מה שאין ביכולת השכל להשיג מצד עצם השכלתו כמו שנראה בחוש שע"י הדבור יתוסף השפעת שכל בשכלו.

So too, the letters of speech have an advantage and superiority: they can lift the intellect to a very exalted level, which the intellect cannot attain by its own reasoning, as one sees from experience that through speech an added flow of insight comes into one's intellect.

וכך הוא הענין בנפש האדם המדברת בתפלה הגם שהדבור הוא רק מלבושי הנפש ואין לו ערך כלל לגבי מהות הנפש עצמה שהאר"י [שהארה] ממנה בלבד היא מתפשטת להיות שכל ומדות כו'

And so it is with the soul of a person who speaks in prayer: although speech is merely [one of] the garments of the soul and bears no comparison at all to the essence of the soul itself, only a glimmer of which spreads forth to become intellect and emotive attributes (middos), etc.,

מ"מ מבחי" הדיבור נעשה אור מקיף להנשמה שמקיפה מראשה ועד רגלה להיות צרורה בצרור החיים את ה' ממש וכי' כמ"ש בלק"א [בלקוטי אמרים] מה שלא היה כח בנשמה מצד עצמה.

nevertheless, from the level of speech an encompassing light (or makif) is made for the soul, which encompasses it from its head to its foot, so that it be "bound up in the bond of life with Havayah" Himself, etc., as is written in Likkutei Amarim: something the soul had no power [to reach] on its own.

14 והנה כתיב לא בגבורת הסוס יחפץ ולא בשוקי האיש ירצה רוצה ה' את יראיו כו'

Now, it is written, "Not in the strength (gevuras) of the horse does He desire, nor in the legs of a man does He take pleasure; Havayah takes pleasure in those who fear Him," etc.

כי בחי' אותיות שהם בחי' סוסים הם בחי' גבורות וכענין וגבורתך ידברו. וגבורותיך יגידו. להודיע לבני האדם גבורותיו.

For the letters, which are the level of "horses," are the level of gevuros (powers of might), as in "and they shall speak of Your might," "and they shall declare Your mighty acts," "to make known to the sons of man His mighty acts":

שהם בחי' צמצומים ומסכים הרבים מינים ממינים שונים כדי להתהוות עולמות עליונים ותחתונים שבאמת הן הם גבורותיו כו'

they are the level of the many contractions (tzimtzumim) and screens, of many different kinds, so that higher and lower worlds may come into being; for in truth these are "His mighty acts," etc.,

דכולא קמיה כלא חשיב והוא צופה ומביט עד סוף כל הדורות וקורא הדורות מראש ובמחשבה אחת ברא את העולם כו' כמ"ש במ"א:

for "all before Him is considered as nothing," and He "sees and looks to the end of all generations," and "calls the generations from the beginning," and with one thought He created the world, etc., as is explained elsewhere.

15 וזהו יש קונה עולמו בשעה אחת. פי' שכל בחי' תענוגי הנבראים מה שיכול להיות נמשך לנברא בעל גבול להיות מקבל תענוג מזה ואפילו תענוג רוחני וג"ע [וגן עדן] העליון נק' בחי' יש. וכמ"ש להנחיל אוהבי יש.

And this is [the meaning of] "There is (yesh) one who acquires his world in a single hour." That is: all the delights of created beings, whatever can be drawn down to a created being that has limits, so that it receives delight from it, even spiritual delight and the higher Gan Eden, are called the level of yesh ("something"). As it is written, "to bequeath yesh to those who love Me."

16 והנה בחי' יש זה קונה עולמו כשנכלל בבחי' שעה אחת שהוא בחי' מחשבה אחת שבה כו' ברא את העולם.

Now, this level of yesh "acquires its world" when it is included in the level of "one hour," which is the level of the "one thought" with which, etc., He created the world.

וזהו לא בגבורת הסוס יחפץ. פי' שאינו מאיר חפץ ה' בגבורות וצמצומים בחי' האותיות לבדם כי האומר אין לי אלא תורה כו'.

And this is [the meaning of] "Not in the strength (gevuras) of the horse does He desire": G-d's desire does not shine in the gevuros and contractions, the level of the letters, by themselves, for "one who says, 'I have nothing but Torah,'" etc.

וכן לא בשוקי האיש המחזיקים בחי' הסוסים דהיינו הדעת והמחשבה הצריך לדבור ומעשה בלבד בזה אין חפץ ורצון ה' מאיר כ"כ [כל כך].

Likewise, "nor in the legs of a man," which grip the "horses": that is, the knowledge (daas) and thought that are needed only for speech and action. In this, G-d's desire and will do not shine so much.

אלא רוצה ה' שמאיר חפצו ורצונו בפנימיותו את יראיו דהיינו מי שהוא בבחי' בטול כמו שאמר משרע"ה [משה רבינו עליו השלום] ונחנו מה והוא מצד התפעלות הנפש מפני עצמותו ומהותו ית':

Rather, "Havayah takes pleasure," His desire and will shining in their inner dimension (pnimiyus), "in those who fear Him": that is, one who is in a state of self-nullification (bittul), as Moshe our teacher, peace be upon him, said, "And what are we?" And this comes from the soul's being stirred before His very Essence and Being, may He be blessed.

17 וזהו המיחלים לחסדו. פ"י שאין להם בחי' אהבה מצד עצמם להיות תשוקתם לדבקה בו ית' לרוות צמאונם בלבד אלא להיות המשכת חסדו חסד עולם מעולם ועד עולם

And this is [the meaning of] "those who hope for His kindness." That is: they do not have a love for their own sake, in which their yearning to cleave to Him, may He be blessed, would be only to quench their thirst; rather, [they long] that His kindness be drawn down, an everlasting kindness, from world unto world.

ומיחלים כאשר ירד ויומשך מלמעלי [מלמעלה] ולא שהדבר נוגע לעצמם.

And they hope for it to descend and be drawn down from Above, and not because the matter concerns themselves.

18 וזהו סוס ורוכבו רמה בים. פ"י שבחי' האותיות דומ"ח [דבור ומחשבה] מקור דעלמא דאתגליא שהן הן בחי' צמצומים וגבורותיו רמה והגביה עד בחי' ים הוא עלמא דאתכסיא

And this is [the meaning of] "the horse and its rider He cast (ramah) into the sea." That is: the level of the letters of speech and thought, the source of the revealed world, which are none other than the level of the contractions and His gevuros, He raised high (ramah) and lifted up to the level of "sea," which is the hidden world.

והיינו מפני כי גאה גאה שאתה הוא ה' לבדך כולא קמיה כלא חשיב לפניו כחשיכה כאורה דעלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא שוין.

This is because "He is exalted, exalted": for "You are He, Havayah, alone"; "all before Him is considered as nothing"; before Him "darkness and light are alike," for the hidden world and the revealed world are equal.

19 ולכן הפך ים ליבשה וזהו בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו. פ"י בעצמותו ומהותו כביכול

Therefore "He turned the sea into dry land," and this is [the meaning of] "they passed through the river on foot; there we rejoiced in Him": that is, in His very Essence and Being, as it were.

אך מפני כי בבחי' זו גם האויב אמר ארדוף כו'. פ"י שגם עכו"ם [עובדי כוכבים ומזלות] רוצים להיות יניקתם ואחיותם משם מאחר שלפניו ית' כחשיכה כאורה וסוס ורוכבו רמה בים ולזה אמר עיניו בגוים תצפינה והסוררים אל ירומו למו סלה

But because at this level even "the enemy said, 'I will pursue,'" etc.: that is, the idolaters too want to draw their nourishment and their hold from there, since before Him, may He be blessed, "darkness and light are alike," and "the horse and its rider He raised high (ramah) into the sea"; for this reason it says, "His eyes keep watch on the nations; the rebellious shall not be raised up, Selah."

שאין לעכו"ם [לעובדי כוכבים ומזלות] התרוממות זו אלא ויכסו מים צריהם ואין להם אלא ירידה מבחי' זו עצמה כי רם על כל גוים ה' וזהו סיבת נפילתם.

For the idolaters do not have this elevation; rather, "the waters covered their foes," and from this very level they have nothing but descent, for "Havayah is high above all nations," and this is the cause of their downfall.

אבל ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים כי המים להם חומה מימינם ומשמאלם פ"י כי הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] על ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח [גמילות חסדים].

But "the Children of Israel walked on dry land in the midst of the sea, for the waters were a wall for them on their right and on their left." That is: our Sages, of blessed memory, said, "The world stands on three things: on the Torah, on the service (avodah), and on acts of kindness (gemilus chasadim)."

שהוא בחי' ימין ושמאל וישראל עלו במחשבה ולכך אומרים אשר קדשנו במצותיו שע"י המצות הם מתעלים בקודש העליון שמשם שרש נשמתם

This is the level of right and left. And "Israel arose in [G-d's] thought"; therefore we say, "Who has sanctified us with His commandments," for through the mitzvos they are elevated into the supernal holiness, from which their souls take their root.

ורוח אייתי רוח ואמשיך רוח ולכך אצלם סוס ורוכבו רמה בים והלכו ביבשה משא"כ הסוררים אל ירומו כו' כנ"ל:

And "spirit brings spirit and draws down spirit." Therefore, for them, "the horse and its rider He raised high (ramah) into the sea," and they "walked on dry land," which is not so with "the rebellious," who "shall not be raised up," etc., as said above.

אשירה לה' כי גאה גאה וגו'

“I will sing to Havayah, for He is exalted, exalted”

1 אשירה לה' כי גאה גאה וגו'. ותרגם אונקלוס גיאה על גיותניא וכו'. יובן בהקדים להבין ענין ירידת הנשמה לעוה"ז שירידה זו צורך עלייה היא כנודע.

“I will sing to Havayah, for He is exalted, exalted,” etc. And Onkelos translates, “He is exalted above the exalted ones,” etc. This will be understood by first understanding the matter of the soul’s descent into this world: that this descent is for the sake of an ascent, as is known.

והנה הנשמה קודם בואה לעוה"ז היתה עומדת לפני ה' ביראה ואהבה כמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו ואי אפשר לה לעמוד למעלה לפני ה' בלא דחילו ורחימו כי בלא דחילו ורחימו לא פרחא לעילא.

Now, before the soul came into this world, it stood before G-d in awe and love, as it is written, “As Havayah lives, before Whom I have stood.” And it is impossible for it to stand above, before G-d, without awe and love (dechilu u'rechimu), for without awe and love it does not fly upward.

וע"ז נאמר והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק (הגם שזה נאמר על המלאכים הוא הדין לנשמות וכל צבא מעלה)

And of this it is said, “And the chayos ran and returned (ratzo vashov), like the appearance of a flash of lightning” (although this is said of the angels, the same holds for the souls and all the host on high).

רצוא באהבה להיות נכספה וגם כלתה נפשו כו'. ושוב ביראה כי מי הוא אשר ערב לבו לגשת כו'.

“Running” in love: that “his soul yearns, and even pines away,” etc. And “returning” in awe: for “who is it that would pledge his heart to draw near?” etc.

אך בירידתה לעוה"ז נתעלמו הדחילו ורחימו ונתלבשה בגוף הגשמי ולא יכלה עוד להיות תמיד בבחי' רצוא ושוב כמראה הבזק כמו שהיתה למעלה כי אם לפרקים ועתים מזומנים שתתעורר האהבה

But in its descent into this world, the awe and love became hidden, and it was clothed in the physical body, and it could no longer be constantly at the level of "running and returning like the appearance of a flash of lightning," as it was above, but only at intervals and at set times, when the love is aroused.

ואף גם זאת אין ערוך אהבה ויראה זו לגבי אהבה ויראה שהיה לה מימי קדם וירידה זו היא צורך עלייה שתתעלה בעסק התורה וקיום המצות.

And even then, this love and awe bear no comparison to the love and awe it had in days of old. And this descent is for the sake of an ascent: that it be elevated through occupation with the Torah and the fulfillment of the mitzvos.

2 וצריך להבין היתרון והמעלה שבעסק התורה וקיום המצות יתר על דחילו ורחימו שהיה לה.

Now, one must understand the advantage and superiority of occupation with the Torah and the fulfillment of the mitzvos over the awe and love that it had.

אך הנה נודע מאמר אדון הנפלאות המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית שמראשית השתלשלות ועד סוף כל הנבראים הם מתחדשים בכל יום מאין ליש

However, there is the well-known saying, "Master of wonders, Who in His goodness renews each day, continually, the work of creation": from the very beginning of the chain of descending worlds (hishtalshelus) to the end of all created beings, they are renewed each day from nothing to something.

והתחדשות זו היא בבחי' ממלא כל עלמין להיות דרך השתלשלו^[השתלשלות] מעילה לעילה תחלה רוחניות עולמות עליונים ושכלים נבדלים ואח"כ יורד ומשתלשל למטה מטה עד שנתגשם החיות להיות מעשה שמים וארץ גשמיים.

And this renewal is at the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), so that it comes by way of the chain of descending worlds, from cause to cause: first the spirituality of the higher worlds and the separate intellects, and afterwards it descends and comes down, lower and lower, until the life-force becomes physical, to become the making of the physical heaven and earth.

3 וכמשל הנשמה המתפשטת בגוף שראשית הגלוי במוח השכל ואח"כ בפה הדבור. ואח"כ בידים המעשה כו'. והתחדשות זו להיות בחי' מעלה ומטה רוחניות וגשמיות הוא בטובו שהיא מדת טובו ורחמנותו.

It is like the soul that spreads through the body: its first revelation is in the brain, as intellect; afterwards in the mouth, as speech; and afterwards in the hands, as action, etc. And this renewal, so that there be the levels of above and below, spirituality and physicality, is "in His goodness," which is the attribute of His goodness and compassion.

וכמ"ש טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו כי הוא יתברך אין סוף הסובב כל עלמין השוה ומשוה קטן וגדול מעלה ומטה גשמיות ורוחניות שוין לפניו כו'.

As it is written, "Havayah is good to all, and His mercies are upon all His works." For He, blessed be He, is the Infinite One (Ein Sof), Who encompasses all worlds (sovev kol almin), Who is equal and makes equal small and great; above and below, physicality and spirituality, are equal before Him, etc.

וזהו אדון הנפלאות. פי' שאפי' [שאפילו] בחי' נפלאות שהן עלמין סתימין כו' אין ערוך אליו יתברך וכמ"ש עשה פלא שבחי' פלא הוא בחי' עשיה כו'.

And this is [the meaning of] "Master of wonders." That is, even the level of "wonders," which are the hidden worlds (almin stimin), etc., bears no comparison to Him, blessed be He. And as it is written, "doing wonders" (oseh fele): the level of "wonder" is the level of "doing" (asiyah), etc.

4 והנה דביקות הנפש בשרשה באלקים חיים היא מחמת השגתה את החיות המתפשט מאור אין סוף ב"ה להחיות העולמות

Now, the cleaving of the soul to its root, to the living G-d, comes from its grasp of the life-force that spreads forth from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, to give life to the worlds.

כי עמך מקור חיים כו' שעל ידי זה היא בבחינת רצוא לאהבה את ה' כי הוא חייך חייך דוקא.

For "with You is the source of life," etc. Through this it is at the level of "running," "to love Havayah," "for He is your life": specifically "your life."

אך אם רץ לכך שוב לאחד לפי שהוא ית' בעצמו הוא אדון הנפלאות ועושה פלא ואינו בכלל השגת הנפש ודבקותה ולכך היא בבחי' שוב.

But “if your heart runs, return to the One,” because He Himself, blessed be He, is the Master of wonders and does wonders, and is not within the scope of the soul’s grasp and its cleaving; therefore it is at the level of “returning.”

5 וזהו נורא תהלות אדון הנפלאות. נורא תהלות עשה פלא. כי לפי שהוא אדון הנפלאות עושה פלא לכך הוא נורא תהלות שיראים להללו כו'.

And this is [the meaning of] “awesome in praises, Master of wonders,” [and] “awesome in praises, doing wonders”: because He is the Master of wonders, doing wonders, therefore He is “awesome in praises,” for one is afraid to praise Him, etc.

אבל ע"י עסק התורה וקיום המצות תהיה דביקות הנפש בבחינת סובב כל עלמין אדון הנפלאות. כי הנה התורה והמצות נמשכים מבחינת אדון הנפלאות וסובב כל עלמין.

But through occupation with the Torah and the fulfillment of the mitzvos, the soul will cleave to the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), the Master of wonders. For the Torah and the mitzvos are drawn from the level of the Master of wonders and the light that encompasses all worlds.

6 וזה היה ענין קריעת ים סוף קודם מתן תורה הפך ים ליבשה. שהים הוא בחינת עלמא דאתכסייא

And this was the meaning of the splitting of the Sea of Reeds before the giving of the Torah: “He turned the sea into dry land.” For the sea is the level of the concealed world (alma d'iskasya).

כמאמר רבותינו ז"ל [זכרוננו לברכה / זכרונם לברכה] כל מה שיש ביבשה יש בים אלא שהמים מכסים ואינם נראים שבחי' עלמא דאתכסייא בא לידי גילוי בבחינת עלמא דאתגלייא כדי להיות גילוי המשכת התורה במתן תורה.

As our Sages, of blessed memory, said, “Everything that is on dry land is in the sea,” except that the waters cover them and they are not seen. That is, the level of the concealed world came into revelation as the level of the revealed world (alma d'isgalya), so that there could be a revelation of the drawing down of the Torah at the giving of the Torah.

7 והנה צירופי אותיות התורה נקי בשם סוסים על דרך משל. ועל זה נאמר סוס ורוכבו רמה בים כמו שיתבאר.

Now, the combinations of the letters of the Torah are called, by way of analogy, “horses.” And of this it is said, “The horse and its rider He has cast into the sea,” as will be explained.

מפני שהסוס הגם שהוא טפל לרוכבו על כל זה יש בו מעלה יתירה שיכול לרוץ ולהוליך את הרוכב למקום שלא היה הרוכב יכול להגיע שם בלי סוס

For although the horse is secondary to its rider, nevertheless it has a special advantage: it can run and carry the rider to a place the rider could not have reached without a horse.

כך כל צירופי אותיות התורה יש בהם יתרון ומעלה זו שבדכיות נפש האדם בצירופי אותיות אף שאינו יודע ומבין הענין בעין השכל רק שהוגה ומדבר בהם (לאפוקי הרהור דלאו כדבור דמי)

So too, all the combinations of the letters of the Torah have this advantage and superiority, when a person's soul cleaves to the combinations of letters even though he does not know and understand the matter with the eye of the intellect, but only utters and speaks them (excluding thought, which is not considered like speech).

הרי הם מעלים את הנפש למקום שלא היתה הנפש מגעת שם מצד שרשה כי שרש אותיות התורה היא הגבה למעלה משרש הנפש דאבא יסד ברתא

These raise the soul to a place the soul could not reach by virtue of its own root. For the root of the letters of the Torah is very high above the root of the soul, for “Abba founded the Daughter” (Abba yasad barta).

אלא שהאדם צריך להיות בחי רוכב להאותיות שיהא מושך ומנהיג ע”י דחילו ורחימו שיעורר כפי אשר יוכל שאת כל חד לפום שיעורא דיליה.

Only, the person must be at the level of a “rider” of the letters, drawing and guiding [them] through the awe and love that he arouses, as much as he is able to bear, “each according to his own measure.”

8 ואפי' [ואפילו] האהבה הטבעית המסותרת בו כי בלא דחילו ורחימו כלל לא פרחא לעילא.

[It may be] even the natural love that is hidden within him; for without any awe and love at all, it does not fly upward.

וכמו שהוא לענין תורה כך הוא לענין שאר מצות דכתיב ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט למען הביא ה' על אברהם את אשר דבר עליו

And as it is with Torah, so it is with the other mitzvos, as it is written, “And they will keep the way of Havayah, to do charity and justice, so that Havayah may bring upon Avraham that which He spoke concerning him.”

שע"י המצות שנקראו דרך כלל בשם צדקה ומשפט כמו שיתבאר נמשך על בחי' אברהם שהיא מדת האהבה ברצוא הלך ונסוע.

That is, through the mitzvos, which in general are called “charity and justice,” as will be explained, there is drawn down upon the level of Avraham, which is the attribute of love in “running,” “going on and journeying.”

את אשר דבר עליו עליו דייקא הוא בחינת אדון הנפלאות שהוא למעלה מעלה מהשגת הנפש ודביקותו באלקים חיים שלכן היא בחי' שוב כנ"ל:

“That which He spoke concerning him (alav)”: “over him” (alav), specifically, is the level of the Master of wonders, which is far above the soul’s grasp and its cleaving to the living G-d; and that is why it is at the level of “returning,” as explained above.

9 וביאור זה הוא כי הנה דרך הוי'. פירוש דרך ומבוא להיות הוי'

The explanation of this is as follows. Now, “the way of Havayah” means a way and an entrance for there to be Havayah.

דהיינו שיהי' [שיהיה] בחי' הוי' המורה על התהוות העולמוי [העולמות] מאין ליש על ידי אותיות שם הוי"ה יו"ד חכמה כו' כי הרי הוא ית' למעלה מן החכמה ואנת הוא חכים כו'.

That is, that there be the level of Havayah, which denotes the bringing of the worlds into being from nothing to something through the letters of the Name Havayah: the yud, Chochmah (wisdom), etc. For He, blessed be He, is above Chochmah, and “You are wise,” etc.

פירוש ע"ד במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו כי כולם בחכמה עשית עשיה גשמית.

That is, it is in the manner of “In the place where you find His greatness, there you find His humility”: for “You have made them all with Chochmah,” a physical making.

10 וכתוב אני הוי' הוא שמי. שמי בלבד כמשל השם שאינו מערך ומהות העצמית כו'.

And it is written, "I am Havayah, that is My Name": only My Name, as with a name, which is not of the same measure and substance as the essence, etc.

ועד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד. פי' בלבד בבחי' העלם וכדי להיות הוי' בבחי' גילוי נמשכה מדת טובו ורחמנותו. טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו.

And before the world was created, there was He and His Name alone. "Alone" means in a state of concealment. And in order for Havayah to be in a state of revelation, the attribute of His goodness and compassion was drawn forth: "Havayah is good to all, and His mercies are upon all His works."

המחדש בטובו כו'. הטוב כי לא כלו רחמי' כו' היא בחי' רחמים רבים שלפני האצי' שהוא למעלה מעלה מסדר ההשתלשלות

"Who in His goodness renews," etc.; "the Good One, for Your mercies have not ceased," etc. This is the level of abundant mercy (rachamim rabbim) that precedes the World of Atzilus (Emanation), which is far above the order of the chain of descending worlds (hishtalshelus).

כי מדת הרחמים שבסדר ההשתלשלות יש כנגדה מדת הדין המצמצמת ימינא ושמאלא כו' והיא בחי' מדה וגבול.

For the attribute of mercy within the order of the chain of descending worlds has, opposite it, the attribute of judgment, which contracts: "right and left," etc. And it is a level of measure and limit.

אבל רחמי' [רחמים] רבים שלמעלה מהשתלשלות הוא רחמנות שאין לה שיעור ולא ערך אפילו בערך אדם שמרחם על הזכוכית שרחוקה היא ממהות ומדרגת האדם. על כל זה יש לה איזה ערך שהיא בריה כמוהו.

But the abundant mercy that is above the chain of descending worlds is a compassion that has no measure and no proportion, not even the proportion of a person who has compassion on a fly, which is far removed from the nature and rank of a human being. Even so, it has some proportion [to him], since it is a creature like him.

משא"כ לא"ס ב"ה אין ערוך אליו כלל ואפי' [ואפילו] עולמות עליונים בחי' נפלאות.

Not so with the Infinite One (Ein Sof), blessed be He: nothing compares to Him at all, not even the higher worlds, the level of "wonders."

11 ולכן גם עליהם נופל מדת הרחמים הגדולה הזאת כי הוא אין סוף ב"ה הסובב כל עלמין כוי והוא השווה ומשווה כוי.

Therefore this great attribute of mercy extends to them as well, for He is the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, Who encompasses all worlds (sovev kol almin), etc., and He is the One Who is equal and makes equal, etc.

ועל זה נאמר חנון ורחום הוי' שהקדים בחי' חנון ורחום להיות הוי' שהן הן י"ג מכילין דרחמי מקור האצילות כוי כמ"ש במ"א.

And of this it is said, "Gracious and compassionate is Havayah": [the verse] puts the level of "gracious and compassionate" first, so that there be Havayah. These are the Thirteen Attributes of Mercy (yud-gimmel mechilin d'rachamei), the source of Atzilus, etc., as explained elsewhere.

12 וזהו דרך והמשכה להיות בחי' הוי"ה והיא על ידי אתערותא דלתתא בצדקה ומשפט שהן דרך כלל כל מצות התורה כמו שיתבאר.

And this is the "way," the drawing down, for there to be the level of Havayah. It comes through an arousal from below, in charity and justice, which in general are all the mitzvos of the Torah, as will be explained.

ובפרטות הוא מצות הצדקה שהיא התעוררות מדת הרחמנות להשפיע במדת טובו וחסדו להחיות רוח שפלים

In particular, it is the mitzvah of charity, which is the arousal of the attribute of compassion, to bestow with the attribute of his goodness and kindness, "to revive the spirit of the lowly."

ועל ידי זה אתערותא דלעילא להיות דרך הוי' לעשות צדקה כוי שיהא התלבשות אור אין סוף ברוך הוא בבחי' תורה ומצות.

And through this there is an arousal from above, so that there be "the way of Havayah, to do charity," etc.: that the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, be clothed in the level of Torah and mitzvos.

13 ולהיות אנת חכים כוי שהוא מדת טובו ורחמנותו להיות התלבשות זה והמשכה זו כמאמר אב הרחמן המהולל כוי.

And that there be “You are wise,” etc., is the attribute of His goodness and compassion, so that there be this clothing and this drawing down, as in the words “the compassionate Father, Who is praised,” etc.

ועל זה נאמר משפט וצדקה ביעקב אתה עשית שעל ידי משפט וצדקה שביעקב נעשה בחי' אתה דהיינו גילוי אלהות. אך הנה בצדקה זו משפט כתיב בה.

And of this it is said, “Justice and charity in Yaakov, You have made”: through the justice and charity in Yaakov, the level of “You” is made, that is, the revelation of G-dliness. But now, with this charity, “justice” is written alongside it.

כמ"ש לעשות צדקה ומשפט. משפט וצדקה ביעקב כי לא די לעורר בחי' חסדו וטובו יתברך בלבד כי מאחר שהיא התעוררות בחי' אין סוף הווה ומשוה כוי.

As it is written, “to do charity and justice,” [and] “justice and charity in Yaakov.” For it is not enough to arouse only the level of His kindness and goodness, blessed be He, since this is an arousal of the level of the Infinite One (Ein Sof), Who is equal and makes equal, etc.

הנה בבחי' זו נאמר שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך שגם השממית היא בחי' [בחינת / בחינה] הקליפה וסט"א [וסטרא אחרא] יש לה יניקה ואחיזה כוי.

Of this level it is said, “The spider (semamis) takes hold with its hands, yet it is in the palaces of the king”: even the spider, which is the level of kelipah (the husk) and the sitra achra (the other side), has nourishment and a hold [there], etc.

14 וכענין לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל כוי. וצריך לעורר בחינת משפט למעלה שלא יומשך חיות ויניקה אלא בסטרא דקדושה

This is like the matter of “not like Avraham, from whom Yishmael came forth,” etc. And one must arouse the level of justice above, so that life-force and nourishment are drawn down only to the side of holiness (sitra d'kedushah).

יאר ה' פניו אליך ישא הפניו אליך היינו פנימית ועיקר החיות. אבל יניקת החיצונים וסטרא אחרא היא ממותרות צפרנים ושערות כו'.

“May Havayah make His face (panav) shine upon you,” “May Havayah lift up His face toward you”: that is, the inner dimension (pnimiyus) and essence of the life-force. But the nourishment of the external forces and the sitra achra (the other side) is from the excesses: the nails and the hair, etc.

15 ובחיי משפט זה אשר לאלהים הוא על ידי אתערותא דלתתא בחיי משפט שעושה האדם בנפשו על מותרות חיי גופו נגד הצדקה.

And this level of justice, which is G-d's, comes through an arousal from below: the level of justice that a person exercises on himself, concerning the excesses of his bodily life, as against charity.

כי הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] חייך קודמין לחיי חבירך ודוקא חייך ממש כמשל הקיתון של מים שאם ישתו שניהם ימותו כו' כדאיתא בגמרא.

For our Sages, of blessed memory, said, “Your life comes before your fellow's life”: specifically your actual life, as in the example of the flask of water, where if both drink, both will die, etc., as is found in the Gemara.

מה שאין כן המותרות שלך אינן קודמין לחיי חבירך שאינו בדין שיפנק האדם את נפשו בתפנוקי עלמא וחבירו ימות ברעב ח"ו [חס ושלום].

Not so your excesses: they do not come before your fellow's life, for it is not right that a person should pamper himself with the delights of the world while his fellow dies of hunger, G-d forbid.

16 ועל ידי משפט זה שעושה האדם שלא לתת יניקה וחיות מותרות הגוף גורם למעלה בחיי משפט שלא יומשך חיות המותרות שהן החיצוני [החיצונים] וסטרא אחרא. וזהו שמשבחים ומברכים את ה' אוהב צדקה ומשפט:

And through this justice that a person exercises, not to give nourishment and life-force to the excesses of the body, he brings about the level of justice above, so that life-force is not drawn to the excesses, which are the external forces and the sitra achra (the other side). And this is why we praise and bless G-d, “Who loves charity and justice.”

17 והנה גם שאר מצות התורה נקראות בשם צדקה על דרך זה כי רמ"ח מצות עשה הם רמ"ח אברין דמלכא.

Now, the other mitzvos of the Torah are also called "charity" in this way, for the 248 positive commandments are the 248 "limbs of the King."

היינו כמו על דרך משל האבר שמלובש בו חיות הנשמה שמבלעדי החיות זה נשאר הגוף כאבן דומם.
That is, by way of analogy, like a limb in which the life-force of the soul is clothed: without this life-force, the body remains like an inanimate stone.

כך הנה המצות הם בחי' אברין דמלכא שמלובש בהם חיות ואור אין סוף ברוך הוא.
So too, the mitzvos are the level of "limbs of the King," in which the life-force and the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, are clothed.

18 ולהיות נמשך חיות זה הוא גם כן מחמת מדת טובו ורחמנותו כנוצר לעיל על ידי אתערותא דלתתא בקיום מעשה המצות בפועל ממש

And that this life-force be drawn down is likewise because of the attribute of His goodness and compassion, as mentioned above, through an arousal from below: the fulfillment of the deeds of the mitzvos in actual practice.

כמו תפלין לכתוב על קלף של בהמה פרשיות ואזכרות שעל ידי זה ממשיך בהם קדושה עליונה מאור אין סוף ברוך הוא להיות כנשמה לגוף המצות והיא בחינת מדת הרחמים להחיות למאן דלית ליה מגרמיה וכו'.

For example, tefillin: writing the passages and the [divine] Names on the parchment of an animal. Through this one draws into them supernal holiness from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, to be like a soul to the body of the mitzvos. And this is the level of the attribute of mercy: to give life to one who has nothing of his own, etc.

19 וזהו שכתוב לעשות את כל דברי התורה הזאת. ושמרתם ועשיתם אותם. אתם כתיב כמ"ש במ"א.
And this is [the meaning of] what is written, "to do all the words of this Torah," [and] "and you shall keep and do them (osam)": it is written atem, "you," as explained elsewhere.

ולכן נקרא המקיים התורה והמצוות בשם צדיק ומעלת צדיק היא מעלה רבה מאד ששיבחו הכתוב וצדיק יסוד עולם ואמרו רבותינו ז"ל [זכרוננו לברכה / זכרונם לברכה] ראה בצדיקים כו' עמד ושתלן כו'

Therefore one who fulfills the Torah and the mitzvos is called a tzaddik. And the virtue of a tzaddik is a very great virtue, for Scripture praises him, "The tzaddik is the foundation of the world," and our Sages, of blessed memory, said, "He saw the tzaddikim," etc., "He arose and planted them," etc.

ולכאורה לשון צדיק הוא שהוא צדיק בדינו ואינו עושה עול לבריות ואין זו מעלה גדולה כל כך.

At first glance, the term tzaddik means that he is righteous in his judgment and does no wrong to people, and that is not such a great virtue.

אלא עיקר שם צדיק ע"ש שהוא בעל צדק שהוא המשפיע צדקה וחסד במדת טובו ורחמנותו להחיות את המצוות על ידי קיומם במעשה בפועל ממש ולהמשיך להם חיות ואוא"ס [ואור אין סוף] ב"ה כנשמה לגוף כנזכר לעיל:

Rather, the main reason for the name tzaddik is that he is a master of charity (baal tzedakah): one who bestows charity and kindness with the attribute of his goodness and compassion, to give life to the mitzvos by fulfilling them in actual deed, and to draw into them life-force and the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, like a soul into a body, as mentioned above.

20 וזהו תכלית ירידת הנשמה לעולם הזה. כי בירידה זו אף שהיא ירידה גדולה בבחינת דחילו ורחימו אף על פי כן גדלה מעלתה שנעשית בחינת בעל תשובה אחרי ירידתה לעולם הזה שצריכה לשוב כו' כמ"ש במ"א.

And this is the purpose of the soul's descent into this world. For in this descent, although it is a great descent with regard to awe and love, nevertheless its stature grows great, for after its descent into this world it becomes the level of a baal teshuvah, one who returns, since it must return, etc., as explained elsewhere.

ובמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיק גמור כו'. כי בחינת רחמים רבים שלמעלה מעלה הוא המתגלה בבחי' בעל תשובה.

And "in the place where baalei teshuvah stand, a complete tzaddik [cannot stand]," etc. For the level of abundant mercy, which is far above, is what is revealed in the level of the baal teshuvah.

דהיינו אחר ירידת הנשמה לעוה"ז שאז הרחמנות גדולה מאד (משא"כ קודם בואה היא בבחינת צדיק גמור) דוקא

That is, specifically after the soul's descent into this world, when the compassion is very great (whereas before its coming it is at the level of a complete tzaddik).

ולכן אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] אין עומדים להתפלל אלא מתוך כובד ראש. ופירש רש"י [רבי שלמה יצחקי] הכנעה דהיינו לעורר רחמים רבים על נצוץ אלהות כו'

And therefore our Sages, of blessed memory, said, "One may stand to pray only in a mood of seriousness (koved rosh)," and Rashi explains: submission. That is, to arouse abundant mercy upon the spark of G-dliness, etc.

שעל ידי זה מעורר רחמים רבים למעלי' [למעלה / למעלת] ממקור הרחמי' [הרחמים] ולהמשיך בחינת חנוך ורחום להיות גילוי הוי' בעסק התורה והמצות ולהיות אור אין סוף בתוכה כו' ולכן ירידה זו דוקא היא צורך עלייה:

Through this one arouses abundant mercy above, from the source of mercy, and draws down the level of "gracious and compassionate," so that there be a revelation of Havayah in occupation with the Torah and the mitzvos, and that the Infinite Light (Or Ein Sof) be within it, etc. Therefore it is precisely this descent that is for the sake of an ascent.

21 וזהו אשירה להוי' כי גאה גאה. כי ענין שירה הוא התעוררות בחינת שמחה דהיינו בחינת גילוי.

And this is [the meaning of] "I will sing to Havayah, for He is exalted, exalted." For song is an arousal of the level of joy, that is, the level of revelation.

כי עצבות ומרה שחורה היא קמיטת וכווצת החיות. והשמחה היא גילוי והתפשטות החיות כמו צהבו פניו כו'.

For sadness and melancholy are a constriction and shrinking of the life-force, while joy is the revelation and spreading out of the life-force, as in "his face shone," etc.

22 וגילוי זה הוא להיות גילוי בחינת הוי' מאור אין סוף ברוך הוא הסובב כל עלמין אדון הנפלאות כו'.

And this revelation is so that there be a revelation of the level of Havayah from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, Who encompasses all worlds (sovev kol almin), the Master of wonders, etc.

ולהיות בחינת הוי"ו חכמה כו' הוא על ידי המשכת גילוי כי גאה גאה. גיאות היא בחינת נפלאות וגאה גאה הוא בחי' אדון הנפלאות

And the level of Havayah, the yud, Chochmah (wisdom), etc., comes to be through drawing down the revelation of “for He is exalted, exalted.” Exaltedness is the level of “wonders,” and “exalted, exalted” is the level of the Master of wonders.

דהיינו שיהא גילוי המשכת חסדו וטובו של מעלה מעלה בחינת רחמים רבים שלפני אצילות

That is, that there be a revelation, a drawing down, of His kindness and goodness from the very highest level, the level of abundant mercy that precedes the World of Atzilus (Emanation).

שבבחינה זו סוס ורוכבו רמה בים שגילוי בחינה זו היא למעלה מעלה מבחינת סוס ורוכבו שהם בחינת צירופי אותיות הדבור שבדחילו ורחימו כנזכר לעיל. כמו שגם הסוס על דרך משל אינו יכול לרוץ בים.

At this level, “the horse and its rider He has cast (ramah) into the sea”: for the revelation of this level is far above the level of “the horse and its rider,” which are the level of the combinations of the letters of speech that are in awe and love, as mentioned above; just as, by way of analogy, even the horse cannot run in the sea.

23 ולכן נאמר בקריעת ים סוף ואתם תחרישון. מה תצעק אלי וגומר.

Therefore, at the splitting of the Sea of Reeds, it is said, “And you shall be silent,” [and] “Why do you cry out to Me?” etc.

כי כדי שיהפך הים ליבשה דהיינו דעלמא דאתכסייא תהיה בבחינת עלמא דאתגלייא לשנות סדר ההשתלשלות הוא על ידי ירידה גדולה ועצומה מלמעלה מעלה מסדר ההשתלשלות

For in order for the sea to be turned into dry land, that is, for the concealed world to be in the state of the revealed world, changing the order of the chain of descending worlds (hishtalshelus), it comes through a great and mighty descent from far above the order of the chain of descending worlds,

מבחינת אין סוף ברוך הוא הסובב כל עלמין השוה ומשוה כו' אדון הנפלאות וגאה גאה עד שיהיה הכל בבחינת בטול כו'.

from the level of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, Who encompasses all worlds (sovev kol almin), Who is equal and makes equal, etc., the Master of wonders and “exalted, exalted,” until everything is in a state of self-nullification (bittul), etc.

24 ולכן רמה יש בו שני פירושים. לשון התרוממות והעלאה. ולשון השלכה שהוא מלמעלה למטה כי היא בחינת גילוי אור אין סוף ב"ה הסובב כל עלמין ומעלה ומטה שוין.

Therefore the word ramah has two meanings: a term of raising and elevation, and a term of casting, which is from above to below. For this is the level of the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, Who encompasses all worlds (sovev kol almin), and above and below are equal.

25 ומשם נמשך עזי וזמרת יה י"ה הם בחי' עלמין סתימין וזמרת מלשון וכרמך לא תזמר שהוא לשון כריתה.

And from there is drawn "My strength and song (zimras) is Kah." Yud-hei are the level of the hidden worlds (almin stimin), and zimras is from the expression "and your vineyard you shall not prune (sizmor)," which is a term of cutting.

וכמו החוצב אבן מההר וכך נחצבו אותיות י"ה מאדון הנפלאות וגאה גאה להיות בבחי' גלוי וחציבה זו היא בבחי' עזי בחי' גבורות להיות בחי' אנת חכים כו'.

And just as one hews a stone from a mountain, so the letters yud-hei were hewn from the Master of wonders and "exalted, exalted," to be in a state of revelation. And this hewing is through the level of "my strength" (ozi), the level of gevuros (powers of restraint), so that there be the level of "You are wise," etc.

שזהו ענותנותו והן הן גבורותיו וצמצומים כו' גם צריך להיות בחי' צמצום שלא ילך השפע למותרות כנ"ל.

For this is His humility, and these indeed are His gevuros and contractions (tzimtzumim), etc. There must also be the level of tzimtzum (contraction), so that the flow not go to the excesses, as explained above.

26 ואח"כ נעשה בחי' זה אלי כו'. בחי' גלוי הנרמז בו"ה וזהו ואנוהו. אך גלוי זה יהיה לעתיד לבא למחר לקבל שכרם אבל היום לעשותם.

And afterwards there comes to be the level of "This is my G-d," etc., the level of revelation alluded to in vav-hei; and this is "and I will glorify Him" (ve'anvehu). But this revelation will be in the Time to Come: "tomorrow, to receive their reward," but "today, to do them."

וזה שכתוב ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו. פי' קוינו מלשון קוין והמשכות שאנחנו עשינו את הקוין והמשכות של שם הוי"ה להיות בבחי' גלוי יו"ד קוצא לעילא וקוצא לתתא. ה' גי קוין ורוחב כו'.

And this is what is written, "And it shall be said on that day: Behold, this is our G-d; we hoped (kivinu) for Him." Kivinu is from the term kavin, lines and drawings-down: we have made the lines and drawings-down of the Name Havayah to be in a state of revelation. The yud: a tip above and a tip below. The hei: three lines and breadth, etc.

וע"ז נאמר אמרו צדיק כי טוב שעל ידי הצדיק נמשך טוב ה' לכל וגוי:

And of this it is said, "Say of the tzaddik that it is good": for through the tzaddik, "Havayah is good to all," etc., is drawn down.

לסוסתי ברכבי פרעה דמיתוך רעיתי

“To My mare in Pharaoh’s chariots have I likened you, My beloved”

1 לסוסתי ברכבי פרעה דמיתוך רעיתי. הנה רעיתי נמשלה לסוסי פרעה כמו שפרעה העמיד תחלה סוסים נקבות ואח"כ היפך זכרים קודם לנקיבות כמ"ש בזהר פ' בשלח (ד' מז)

“To My mare in Pharaoh’s chariots have I likened you, My beloved.” Now, “My beloved” is likened to Pharaoh’s horses, in the way that Pharaoh first stationed female horses and afterward reversed [the order], males before females, as is written in the Zohar, Parshas Beshalach (folio 47).

כמו"כ [כמו כן] בשעת יציאת מצרים נאמר וה' הולך לפניו וגו'. ואח"כ בשעת קריעת י"ס [ספירות] נאמר ויסע מלאך האלקים ההולך לפני מחנה כו' וילך מאחריהם כו'.

So too, at the time of the Exodus from Egypt it is said, “And Havayah went before them by day,” etc.; and afterward, at the time of the splitting of the Sea of Reeds, it is said, “And the angel of G-d moved, the one going before the camp,” etc., “and went behind them,” etc.

הנה צריך להבין מהו המשל והנמשל שנמשלה רעיתי לסוסי פרעה.

Now, we need to understand what the analogy is, and what it stands for, in “My beloved” being likened to Pharaoh’s horses.

הנה אותיות נקראו סוסים כמו הסוס שהאדם רוכב עליו ומוליכו כפי רצונו ואעפ"כ [ואף על פי כן] הסוס מוליך את האדם למקום רחוק מאד אשר בלתי אפשר להגיע לשם בלי סוס.

Now, letters are called horses. [It is] like a horse, which a person rides and steers as he wishes; and yet the horse carries the person to a very distant place, which it would be impossible to reach without a horse.

כמו"כ [כמו כן] השכל מנהיג את האותיות ורוכב עליהם שלפי ערך השכל כך הוא הדבור אעפ"כ [אף על פי כן] ע"י האותיות מתעלה למעלה יותר מה שאין השכל יכול להשיג כלל.

So too, the intellect directs the letters and rides upon them, for speech is according to the measure of the intellect; nevertheless, through the letters one rises higher, [to] what the intellect cannot attain at all.

2 והיינו ע"י אותיות התפלה. אך אעפ"כ [אף על פי כן] צ"ל התבוננות ג"כ.

That is, through the letters of prayer. But even so, there must also be contemplation.

אם לא מי שערכו פחות מלהתבונן כלל שלזה בהכרח להעמיק אף בהאותיות לבד כמ"ש בא אתה וכל ביתך אל התבה וע"י האותיות יכול לעלות כאשר יבואר לקמן בעז"ה [בעזרת השם].

Except for someone whose stature is too small to contemplate at all: for such a one it is necessary to go deep even into the letters alone, as it is written, "Come, you and all your household, into the ark [teivah, which also means 'word']"; and through the letters he can ascend, as will be explained below, with G-d's help.

אך אעפ"כ [אף על פי כן] כתיב לא בגבורת הסוס יחפץ כו' שאעפ"כ [שאף על פי כן] אין רצון וחפץ ה' שורה בבחי' האותיות כנ"ל שהם רק בחי' שוקיים כ"א רוצה ה' את יראיו כו':

But even so, it is written, "He does not desire the strength of the horse," etc.: that even so, G-d's will and desire do not rest on the level of the letters mentioned above, which are only the level of "legs"; rather, "Havayah desires those who fear Him," etc.

3 והנה יש ב' מיני אותיות אותיות זכרים ואותיות נקבות היינו ההעלאה שממטה למעלה ע"י האותיות הנ"ל באתעדל"ת [באתערותא דלתתא]

Now, there are two kinds of letters: male letters and female letters. Female letters are the ascent from below upward through the letters mentioned above, by an arousal from below.

ועי"ז באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח (כי דרכו של איש לחזר אחר אשה) המשכה מלמעלה למטה בבחי' סובב שהוא בלי גבול דלית מחשבה תפיסא ביה למעלה מהשגה

And through this, by an arousal from below, [comes] an arousal from above, for "a spirit brings a spirit and draws forth a spirit" (for it is the way of a man to go in search of a woman): a drawing down from above to below, from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is without limit, for "no thought can grasp Him," above comprehension,

להיות בחי' גלוי למטה ע"י סוסים זכרים והיינו באותיות התורה להיות השמים והארץ אני מלא ממש.
[drawn down] to be revealed below through male horses, that is, through the letters of the Torah, so that there will be, in actual fact, "The heavens and the earth I fill."

דהנה לכאורה תמוה לפעמים כתיב מכה"א [מלא כל הארץ] כבודו שאינו רק כבודו ולא מהותו ועצמותו ולפעמים אמר השמים והארץ אני מלא דהיינו מהו"ע [מהותו ועצמותו] שהוא בחי' אני ממש.

For at first glance it is puzzling: sometimes it is written, "The whole earth is full of His glory," which is only His glory and not His very being and essence; and sometimes He said, "The heavens and the earth I fill," that is, His very being and essence, which is the level of the very "I."

אך שניהם אמת שבאמת אני מלא ממש. אך איך יוכל להתלבש בעולם הגשמי והשפל ומלא קליפות
But both are true, for in truth "I fill," in actual fact. But how can He be clothed in the physical and lowly world, full of kelipos (husks)?

זהו ע"י שמלא כל הארץ כבודו ואין כבוד אלא תורה כבוד בגימ' [בגימטריא] ל"ב והם ל"ב נתיבות החכמה והיא חכמת התורה כי אורייתא מחכמה נפקת

This is through "The whole earth is full of His glory," and "there is no glory but Torah." Kavod (glory) is numerically thirty-two, and these are the thirty-two paths of Chochmah (wisdom), which is the wisdom of the Torah; for "the Torah comes forth from Chochmah."

ועי"ז יוכל להיות את השמים ואת הארץ אני מלא ממש ע"י התלבשותו באותיות התורה שהם אותיות זכרים המשכה מלמעלה למטה

And through this there can be, in actual fact, "The heavens and the earth I fill," through His being clothed in the letters of the Torah, which are male letters, a drawing down from above to below.

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] כל היושב ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו היינו מה שהוא קדוש ומובדל שאף בחי' חכמה נחשבת אצלו כבחי' עשי' [עשיה] גשמיית כמ"ש כלם בחכמה עשית ויומשך ויתגלה למטה ע"י אותיות התורה.

As our Sages, of blessed memory, said, "Whoever sits and studies, the Holy One, blessed be He, reads and studies opposite him." That is: He Who is holy and set apart, before Whom even the level of Chochmah is considered like the level of physical action (asiyah), as it is written, "You made them all with wisdom," is drawn down and revealed below through the letters of the Torah.

4 וזהו שעל מתן תורה נאמר כי תרכב על סוסך כו'. והיינו בחי' סוסים זכרים הנ"ל.

And this is [why] concerning the Giving of the Torah it is said, "When You ride upon Your horses," etc. That is, the level of male horses mentioned above.

וזהו מדלג על ההרים מקפץ כו' שהוא בבחי' דילוג ממקום למקום והיינו המשכה מלמעלה מבחי' סובב שיומשך ויתגלה למטה כמ"ש וירד ה' על הר סיני וכל העם רואים את הקולות כו'.

And this is [the meaning of] "leaping over the mountains, bounding," etc.: that it is in the manner of leaping from place to place, that is, a drawing down from above, from the level of sovev, so that it is drawn down and revealed below; as it is written, "And Havayah descended upon Mount Sinai," and "All the people saw the voices," etc.

5 והנה זה לעו"ז [לעומת זה] עשה האלקים כמו שבקדושה יש ב' בחי' סוסים הנ"ל אתוון נוק' [נוקבא] ואתוון דכורין מלמעלה למטה וממט' [וממטה] למעלה.

Now, "G-d has made the one opposite the other": as in holiness there are the two kinds of horses mentioned above, female letters and male letters, from above to below and from below to above.

כמו"כ [כמו כן] בקליפות יש ג"כ ב' בחינות האותיות והיינו שע"י התקשרותו להבלי עולם בדב"ט [בדברים בטלים] ומכ"ש [ומכל שכן] לה"ר [לשון הרע] והוא בחי' אותיות נקבות הנה האותיות מוליכים אותו למקום רחוק מאד.

So too, in the kelipos (husks) there are likewise two kinds of letters. That is: through a person's attachment to the vanities of the world in idle talk, and all the more so in evil speech, which is the level of female letters, then the letters carry him to a very distant place.

6 והיינו לעומק הקליפות בחי מקיף שלהם שנק' פרעה עורף כו' להמשיך עליו המשכה מלמעלה מבחינת המקיף שלהם להקיפו ולהלבישו

That is, to the depth of the kelipos (husks), the level of their encompassing [light], which is called Pharaoh, "the nape" (oref) [the letters of Paroh spell ha-oref], etc.: to draw upon him a drawing down from above, from the level of their encompassing [light], to encompass him and clothe him.

והוא בחי הבל ורעות רוח ונעשים לבושים צואים עליו והוא בחי סוסים זכרים אותיות זכרים שנעשים ע"י אותיות נקבות הנ"ל כי בהפוך אמר ג"כ רוח אייתי רוח וכו'.

And this is the level of "vanity and chasing after wind," and they become soiled garments upon him. And this is the level of male horses, male letters, which come about through the female letters mentioned above; for of the opposite [side], too, it is said, "a spirit brings a spirit," etc.

7 והנה פרעה רדף אחר ישראל בשעת יצ"מ [יציאת מצרים] כמ"ש וירדף פרעה שרצה להוריד ולהמשיך את נש"י [נשמות ישראל] לתוך עומק הקליפות.

Now, Pharaoh pursued Israel at the time of the Exodus from Egypt, as it is written, "And Pharaoh pursued": for he wanted to bring down and draw the souls of Israel into the depth of the kelipos (husks).

וע"כ העמיד סוסים נקבות תחלה בכדי שע"י יהי [יהיה] המשכה מלמעלה ג"כ מעומק הקליפות כי דרכו של איש כו'.

Therefore he stationed female horses first, so that through this there would also be a drawing down from above, from the depth of the kelipos, for "it is the way of a man," etc.

אך הקב"ה הפך ועשה את הסוסים שני אותיות האלו באלקות בכדי להיות המשכת אלקות למטה כנ"ל.

But the Holy One, blessed be He, reversed [this] and made the horses, these two [kinds of] letters, in G-dliness, so that there would be a drawing down of G-dliness below, as mentioned above.

וזהו וה' הולך לפניו יומם כו' ואח"כ בשעת קי"ס [קריעת ים סוף] נעשה להפך ויסע מלאך וילך מאחריהם כנ"ל:

And this is [the meaning of] "And Havayah went before them by day," etc.; and afterward, at the time of the splitting of the Sea of Reeds, it became the reverse: "And the angel moved and went behind them," as mentioned above.

8 והנה כ"ז [כל זה] הוא ע"פ תורה. וכמו"כ [וכמו כן] הוא ע"פ עבודת ה' כי הנה בכל נפש ישראל צ"ל בכל יום בחי' יצ"מ [יציאת מצרים] וק"ס [וקריעת ים סוף] כמ"ש למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים וגו'.

Now, all this is in terms of the Torah. And so too it is in terms of the service of G-d: for in every Jewish soul there must be, every day, the aspect of the Exodus from Egypt and of the splitting of the Sea of Reeds, as it is written, "So that you remember the day you went out of the land of Egypt," etc.

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] בכל יום יהיה בעיניך כאלו היום יצאת מאמ"צ [מארץ מצרים] וגם בק"ש [בקריאת שמע] אומרים בכל יום אני הוי"ה אלקיכם כו' מארץ מצרים כו'

And as our Sages, of blessed memory, said: every day it should be in your eyes as if you went out of the land of Egypt today. And also in the Shema we say every day, "I am Havayah your G-d," etc., "... from the land of Egypt," etc.

וגם באמו"צ [באמת ויציב] נאמר וים סוף להם בקעת כו' שצ"ל בכל יום שני בחינות הנ"ל

And also in Emes Veyatziv it is said, "And the Sea of Reeds You split for them," etc.: [showing] that every day there must be the two aspects mentioned above.

כי כל העולמות נק' מצרים שהם מבחי' מצרים וגבולי' כמו מן הארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה כו' וכן שית אלפי שנים הוי עלמא כו'

For all the worlds are called Mitzrayim (Egypt), since they are of the nature of meitzarim (straits) and limits, as in "From the earth to the firmament is a journey of five hundred years," etc., and likewise "The world exists for six thousand years," etc.

וגלות מצרים נק' ההתקשרות בזה העולם הגשמי והמוגבל ומלך מצרים נק' השכל של הבלי העולם.

And the exile of Egypt is the name for attachment to this physical and limited world, and "the king of Egypt" is the name for the intellect of the vanities of the world.

9 וכשנעשה התקשרות לזה העולם כ"כ [כל כך] בחוזק עד שהוא בלי שכל כלל בלי טעם ודעת נק' אז וימת מלך מצרים

And when the attachment to this world becomes so strong that it is without any intellect at all, without reason or knowledge, it is then called "And the king of Egypt died."

ואזי ויאנחו בניי [בני ישראל] מן העבודה ויזעקו שנעשה צעק לבם בק"ש [בקריאת שמע] בבחי' ובכל מאדך שהוא בלי גבול

And then, "The children of Israel sighed from the labor, and they cried out": that there comes about, in the Shema, "their heart cried out," on the level of "and with all your might," which is without limit;

דהיינו לצאת מן החושך וגבול הנקי מצרים רק להיות צעק לבם למהותו ועצמותו ממש והוא בחי' יצ"מ [יציאת מצרים]. אך איך יבא לבחי' בכל מאדך הנ"ל. הנה זהו ע"י התבוננות בפסוד"ז [בפסוקי דזמרה] מב"ש [מברוך שאמר] וכו'.

that is, to go out of the darkness and limitation called Mitzrayim, only so that their heart cries out to His very being and essence. And this is the level of the Exodus from Egypt. But how does one come to the level of "with all your might" mentioned above? This is through contemplation in Pesukei Dezimra, from Baruch She'amar on, etc.

10 והעיקר הוא בברכות ק"ש [קריאת שמע] בשתים שלפניה כו' והיינו בורא קדושים ישתבח שמך לעד. הנה לעד הוא בלי גבול.

And the main thing is in the blessings of the Shema, the "two before it," etc.; that is, "Creator of holy beings, may Your Name be praised forever." Now, "forever" is without limit.

כי הנה הארץ הגשמית היא בבחי' גבול ממש אבל ברוחניות והיינו מלאכים ונשמות הם בלי גבול ממש כמ"ש היש מספר לגדודיו כו' שהם בלי גבול.

For the physical earth is truly limited; but in spirituality, that is, angels and souls, they are truly without limit, as it is written, "Is there any number to His legions?" etc., for they are without limit.

11 ועי"ז ישתבח שמך לעד שחיותם אינו אלא מבחי' שמו לבד שאינו כמו כח הפועל בנפעל שמתלבש ממש בנפעל בבחי' שינוי אבל לפניו אין שינוי כלל.

And through this, "may Your Name be praised forever": for their life-force is only from the level of His Name alone, which is not like the power of the maker in the thing made, which is actually clothed in the thing made, in a manner of change; but before Him there is no change at all.

כמ"ש אני הוי"ה לא שניתני כוי המרומם לבדו מאז שכמו שקודם בריאת העולמו' [העולמות] היה הוא מרומם לבדו כן עתה הוא בלי שינוי כלל המתנשא מימיו"ע [מימות עולם]

As it is written, "I, Havayah, have not changed," etc. "He Who alone was exalted from of old": just as before the creation of the worlds He alone was exalted, so now He is without any change at all, "Who is elevated from days of old."

רק חיות כל העולמות אינו אלא מבחי' שמו נקי עליהם שהוא מלך עליהם כמאמר אלקים חיים ומלך עולם היינו שמחיה כל העולמות רק בבחי' שהוא מלך עליהם שמו לבד ואעפ"כ [ואף על פי כן] הוא בלי גבול ששמו הוא ג"כ בלי גבול.

However, the life-force of all the worlds is nothing but from the level of His Name, which is called upon them, in that He is King over them, as it says, "the living G-d and eternal King": that is, He gives life to all the worlds only in that He is King over them, His Name alone. And even so, it is without limit, for His Name, too, is without limit.

וזהו בורא קדושים ישתבח שמך לעד כוי כנ"ל אבל מהותו ועצמותו רם ומתנשא כוי:

And this is [the meaning of] "Creator of holy beings, may Your Name be praised forever," etc., as explained above; but His very being and essence is high and exalted, etc.

12 והנה אחר שיתבונן כל זאת ואזי ממילא יתעורר מזה בק"ש [בקריאת שמע] להיות ואהבת כוי. בכל מאדך בלי גבול לצאת מהחשך כוי ורק להיות צעק לבם למהותו ועצמותו ממש באתעדל"ת [באתערותא דלתתא]

Now, after one contemplates all this, then, as a matter of course, one will be stirred by it, in the Shema, so that there is "And you shall love," etc., "with all your might," without limit, to go out of the darkness, etc., and only so that "their heart cries out" to His very being and essence, by an arousal from below.

והוא בחי' אתוון נוקבין ועי"ז באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] לעורר האהבה למעלה ג"כ

And this is the level of female letters. And through this, by an arousal from below, [comes] an arousal from above, to arouse love above as well.

והוא פ' שניה שבק"ש [שבקריאת שמע] שהוא לאהבה את ה' אלקיכם וגו' דאינו לשון שם דבר כמו לאהוב רק לאהבה לעשו' אהבה למעלה שיומשך אלקות למטה הוי"ה אלקיך ממש.

And this is the second paragraph of the Shema, which is "to love Havayah your G-d," etc.: for it is not the expression of a verbal noun like le'ehov ("to love"), but le'ahavah: to bring about love (ahavah) above, so that G-dliness is drawn down below: Havayah, truly your G-d.

דהנה לאו מכל אלין מדות כלל ואיך יהיה אהבה למעלי [למעלה / למעלת] רק ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בבחי' אהבה מלמטה אתוון נוקבין ואהבת וגו' אזי ממילא נעשה אהבה למעלה ג"כ כי רוח אייתי רוח כו'.

For [He is] "not of these attributes at all"; so how can there be love above? Only through an arousal from below, in the form of love from below, female letters, "And you shall love," etc.; then, as a matter of course, love comes about above as well, for "a spirit brings a spirit," etc.

13 וזהו והחיות רוי"ש [רצוא ושוב] שהוא אותיות נקבות ואותיות זכרים וזה נקרא אותיות זכרים דהיינו המשכה מלמעלה למטה שיהיה הוי"ה אלקיך ממש

And this is [the meaning of] "And the chayos (holy creatures) ran and returned": which is female letters and male letters. And this is called male letters, that is, a drawing down from above to below, so that Havayah will truly be your G-d.

ועי"ז יכולים לומר אח"כ ונתתי עשב בשדך ונתתי מטר ארצכם וגו' דלכאורה איך אומרים ונתתי כו' אלא רק מחמת שנמשך מלמעלה להיות הוי"ה אלקיכם ממש

And through this we can afterward say, "And I will give grass in your field," and "I will give the rain of your land," etc. For seemingly, how do we say "And I will give"? Only because it has been drawn down from above, so that Havayah is truly your G-d,

ועי"ז התלבשותו באותיות התורה שהן אתוון דכורין שהקב"ה יושב ושונה כנגדו שקדוש ומובדל ממש מתלבש באותיות התורה להיות ואשים דברי בפ"ך ממש

and through His being clothed in the letters of the Torah, which are male letters; for the Holy One, blessed be He, "sits and studies opposite him": He Who is truly holy and set apart is clothed in the letters of the Torah, so that there is truly "And I have put My words in your mouth,"

כמ"ש ודברת בם ולא נאמר ודברת אותם והיינו בם ממש מתניתין מלכתא מאן מלכי רבנן

as it is written, "And you shall speak in them," and it does not say "And you shall speak them"; that is, "in them," literally. "Our Mishnah is a queen"; "Who are kings? The Sages."

שהוא כמו מלך שגזור ומצוה על מדינתו ברצונו כך הם רבנן גוזרים על כשר פסול טמא וטהור שהוא דברי בפיו ממש

That is, like a king who decrees and commands over his country by his will, so the Sages decree what is valid, invalid, impure and pure; and this is truly "My words in your mouth."

וזהו הדברים האלה אשר אנכי מי שאנכי מצוך כו' ועי"ז יכולים לומר אח"כ ונתתי מטר כו'

And this is [the meaning of] "These words which I" — Who I am — "command you," etc. And through this we can afterward say, "And I will give rain," etc.

ובק"ש [ובקריאת שמע] חותמים אני הוי"ה אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים שהוא בחי' יציאה מן מצרים וגבולים ורק להיות הוי"ה אלקיכם כו'.

And in the Shema we conclude, "I am Havayah your G-d, Who brought you out of the land of Egypt," which is the level of going out from meitzarim (straits) and limits, and only so that Havayah will be your G-d, etc.

והוא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] אותיות זכרים שבאים אחרי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] אותיות נקבות כי דרכו של איש כנ"ל:

And this is an arousal from above, male letters, which come after an arousal from below, female letters; for "it is the way of a man," as mentioned above.

14 אך הנה יש עוד אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שהם אותיות זכרים שהם באי' [באים] שלא על ידי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] כלל שהם אותיות נקבות.

But there is yet another arousal from above, male letters, which come not through an arousal from below, the female letters, at all.

והוא בחי' קריעת ים סוף כי הנה ענין ים הוא שכל מה שיש ביבשה יש בים שכל הברואים שיש בים ישנם ג"כ ביבשה אלא שבים הם נעלמים ומכוסים וביבשה הם באתגליא

And this is the level of the splitting of the Sea of Reeds. For the concept of a sea is that whatever there is on dry land there is in the sea: all the creatures that are in the sea exist on dry land as well, except that in the sea they are hidden and covered, while on dry land they are revealed.

כמו"כ [כמו כן] למעלה ג"כ יש בחי' ים ובחי' יבשה עלמא דאתכסייא ועלמא דאתגלייא וכמו"כ [וכמו כן] באדם שהוא עולם קטן יש ג"כ שכל ומדות מחשבה דבור ומעשה.

So too above, there are likewise the level of sea and the level of dry land: the concealed world (alma de'iskasya) and the revealed world (alma de'isgalya). And so too in man, who is a small world, there are likewise intellect and the emotive attributes (middos), thought, speech and action.

שכל הוא בחי' עלמא דאתכסייא כי הוא בהעלם ומדות הם בחינת עלמא דאתגלייא שהם בחי' גלוי לגבי השכל.

Intellect is the level of the concealed world, for it is hidden; and the emotive attributes are the level of the revealed world, for they are a level of revelation relative to the intellect.

15 ומחשבה נקי' ג"כ בחי' גילוי לגבי השכל ודבור הוא יותר בחי' גילוי אף לגבי המחשבה כמו"כ [כמו כן] למעלה יש מחשבה

And thought, too, is called a level of revelation relative to the intellect; and speech is even more a level of revelation, even relative to thought. So too above, there is thought.

ואף דכתיב כי לא מחשבותי מחשבותיכם עכ"ז [עם כל זה] הוא כערך האדם למטה שמחשבתו נקי' העלם לגבי דבורו. כך למעלה יש בחי' העלם שהוא בחי' מחשבה.

And although it is written, "For My thoughts are not your thoughts," nevertheless it is comparable to man below, whose thought is called concealment relative to his speech. So too above, there is a level of concealment, which is the level of thought.

כמ"ש בזוהר כמה מחשבתין אית כו' שהוא מחשבה למחשבה שמה שנקי' העלם לגבי למטה הימנו נקי' בחי' גילוי לגבי מדרגה העליון ממנו

As is written in the Zohar, "How many thoughts there are," etc.: that is, thought relative to thought; for what is called concealment relative to what is below it is called a level of revelation relative to the rank above it.

וכן גבוה מעל גבוה שהתחתון הוא בחי' גילוי לגבי העליון ממנו שהוא בחי' העלם ממנו וזה נקי' השתלשלות העולמות שהוא כמו שלשלת שכ"א [שכל אחד / שכל אחת] אחוז בחבירו.

And so it is, "higher above higher": the lower is a level of revelation relative to the one above it, which is a level of concealment relative to it. And this is called the chain of descending worlds (hishtalshelus), which is like a chain (shalshelas), each [link] holding on to the next.

כמו כן השתלשלות כל העולמות שהוא גבוה מעל גבוה עילה ועלול העלם וגילוי כו'

So too, the chain of descent of all the worlds is higher above higher: cause and effect, concealment and revelation, etc.

אבל לגבי מהותו ועצמותו עצמות המאציל שלמעלה מעלה מהשתלשלות העולמות שהם נעלמים אין שייך לפניו כלל מעלה ומטה גם חשך לא יחשיך ממך ולילה כיום יאיר כו':

But relative to His very being and essence, the Essence of the Emanator, Who is far above the chain of descending worlds, which are hidden, above and below have no relevance before Him at all: "Even darkness is not dark for You, and night shines like day," etc.

16 והנה בשעת קי"ס [קריעת ים סוף] הי' [היה] התגלות מהותו ועצמותו ממש שלמעלה מהשתלשלות ועי"ז ים ויבשה שוין ממש ונעשה מים יבשה מהעלם גילוי

Now, at the time of the splitting of the Sea of Reeds there was a revelation of His very being and essence, which is above the chain of descending worlds (hishtalshelus); and through this, sea and dry land were truly equal, and out of sea was made dry land, out of concealment, revelation.

וזהו הפך ים ליבשה בנהר יעברו ברגל ויעברו בתוך הים ביבשה דייקא שההעלם נעשה גילוי ע"י גילוי עצמותו שהעלם וגילוי שוין ממש.

And this is [the meaning of] "He turned the sea into dry land; they passed through the river on foot," and "They passed through the midst of the sea," specifically "on dry land": that the concealed became revealed through the revelation of His essence, for concealment and revelation are truly equal.

17 וזהו שם נשמחה בו ממש במהותו ועצמותו ממש והוא בחי' שמחה של מצוה.

And this is [the meaning of] "There we rejoiced in Him": truly in Him, in His very being and essence itself. And this is the level of the joy of a mitzvah.

כי הנה כתיב תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה וכי' מרוב כל שרוב כל נקי' השתלשלות כל העולמות שהם רוב מאד כגלדי בצלים גבוה מעל גבוה כו'

For it is written, "Because you did not serve Havayah your G-d with joy," etc., "...more than the abundance of everything (merov kol)"; for "the abundance of everything" is the name for the chain of descent of all the worlds, which are very abundant, like the layers of onions, higher above higher, etc.

אבל השמחה של מצוה היא בבחי' עצמותו ממש שהוא מרוב כל למעלה מהשתלשלות כל העולמות.

But the joy of a mitzvah is on the level of His very essence, which is “more than the abundance of everything,” above the chain of descent of all the worlds.

18 וזהו ושמחת לפני הוי' אלקיך שהוא בחי' שמחה של מצות התורה שהוא לפני הוי' משיכי' [ממשיכים /

ממשיכין] כו'.

And this is [the meaning of] “And you shall rejoice before Havayah your G-d”: which is the level of the joy of the mitzvos of the Torah, that [what is] “before Havayah” we draw down, etc.

כי הנה אנו אומרים אק"ב [אשר קדשנו במצותיו] כו' דרמ"ח מצות הן רמ"ח אברים דמלכא

For we say, “Who has sanctified us with His mitzvos,” etc., since the 248 mitzvos are the 248 limbs of the King.

והוא כמשל אברים של אדם הנה הנשמה אין יכולים לאוחזה ולתופסה כלל

And this is like the analogy of the limbs of a person: the soul cannot be held or grasped at all.

רק אעפ"כ [אף על פי כן] כשנוטלין את האדם בידו הימנית או השמאלית ומושכין אותו ממקום למקום.

אזי נמשכה הנשמה ג"כ ממקום למקום אף שהנשמה בעצמה אין יכולים לאוחזה כלל רק שע"י

שהתלבשות הנשמה היא בהאברים ע"כ [על ידי כך] נמשכה הנשמה ג"כ ממילא.

Yet even so, when one takes a person by his right hand or his left and pulls him from place to place, then the soul too is drawn from place to place, even though the soul itself cannot be held at all; only, because the soul is clothed in the limbs, the soul too is thereby drawn along, as a matter of course.

19 וכמו"כ [וכמו כן] המצות הם אברין דמלכא כמו חסד דרועא ימינא שע"י הצדקה וחסד שנותנים למטה

לעני משיכי' [ממשיכים / ממשיכין] את עצמותו כביכול ע"י התלבשותו בבחי' חסד דרועא ימינא

So too, the mitzvos are “limbs of the King.” For example, “Chesed (kindness) is the right arm”: through the charity and kindness given below to a poor person, one draws down His very essence, as it were, through His being clothed in the level of Chesed, “the right arm.”

וכן גבורה דרועא שמאלא וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] איזהו גבור הכובש את יצרו כמו לכבוש איזה תאוה כו' שעייז ממשיכים אותו מלמעלה ג"כ עייז. גבורה דרועא שמאלא.

And likewise, "Gevurah (restraint) is the left arm," as our Sages, of blessed memory, said, "Who is mighty? One who conquers his inclination," such as conquering some craving, etc.; for through this one draws Him down from above as well, through this. "Gevurah is the left arm."

20 וכן ת"ת [תפארת] עמודא דאמצעיתא שהוא בחי' תורה שהוא כמו שנוטלין את האדם בכל גופו. ועייז מוליכים אותו למקום שרוצים כמו"כ [כמו כן] עיי תורה ממשיכין את עצמותו כביכול למטה.

And likewise, "Tiferes (beauty) is the middle pillar," which is the level of Torah; this is like taking a person by his whole body, and thereby leading him to the place one wishes. So too, through Torah one draws His essence, as it were, down below.

וזהו שמחה של מצוה שהוא מתן שכרן של מצות שהוא בחי' גלוי עצמותו שהי' [שהיה] אז התגלות בשעת קיי"ס [קריעת ים סוף]

And this is the joy of a mitzvah, which is the giving of the reward of the mitzvos, which is the level of the revelation of His essence, of which there was a revelation then, at the time of the splitting of the Sea of Reeds.

וזהו שם נשמחה בו בעצמותו ממש והוא בחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] בחי' אותיות זכרים שבא שלא באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] כלל כי אין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] יכול לעורר כלל.

And this is [the meaning of] "There we rejoiced in Him": in His very essence. And this is the level of an arousal from above, the level of male letters, which comes not through an arousal from below at all, for an arousal from below cannot arouse [it] at all.

וזהו ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי בעתיקא תליא מילתא שהוא עצמות המאציל העליון שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] יכול לעורר כלל אלא ה' ילחם לכם ואתם תחרישון:

And this is [the meaning of] "And Havayah said to Moshe, 'Why do you cry out to Me?': "the matter depends on Atika (the Ancient One)," which is the Essence of the Supernal Emanator, which an arousal from below cannot arouse at all; rather, "Havayah will fight for you, and you shall be silent."

ביאור על הנ"ל

An Explanation of the Above

1 ביאור על הנ"ל

An explanation of the above.

2 וה' הולך לפניו יומם. וה' הוא וב"ד [ובית דין] היינו שכינה שהי' [שהיה] בשעת יציאת מצרים] הולך לפני מחנה ישראל ואח"כ בשעת קי"ס [קריעת ים סוף] ויסע כו' וילך מאחריהם שנעשה שכינתא לאחריהם דישראל.

“And Havayah went before them by day.” “And Havayah”: He and His court, that is, the Shechinah (Divine Presence), which at the time of the Exodus from Egypt went before the camp of Israel. And afterward, at the time of the splitting of the Sea of Reeds, “And [the angel of G-d] moved,” etc., “and went behind them”: the Shechinah came to be behind Israel.

וביאור הענין הנה ענין ב' סוסים נקבות וזכרים והיינו אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ואתעדל"ע [ואתערותא דלעילא] אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] נקראים סוסים נקבות ואתעדל"ע [ואתערותא דלעילא] נקראים סוסים זכרים.

The explanation of the matter: now, the concept of the two [kinds of] horses, female and male, is the arousal from below and the arousal from above. The arousal from below is called ‘female horses,’ and the arousal from above is called ‘male horses.’

כי הנה עולמות התחתונים נקראים בשם נוקבא בחי' מקבל כמו שהנקבה מקבלת מן הזכר כן עולם התחתון מקבל ההשפעה מלמעלה שהוא בחי' דכר.

For the lower worlds are called by the name Nukva (the feminine), the level of a recipient: just as the female receives from the male, so the lower world receives the flow from above, which is the level of the masculine (dechar).

3 והנה כמו הנקבה שמקבלת מהזכר מוכרח להיות תמיד התעוררות הנקבה מקודם ועי"ז משפיע הזכר אליה כי דרכו של איש לחזר אחר אשה.

Now, just as with the female, who receives from the male, there must always first be an arousal of the female, and through this the male bestows upon her, for "it is the way of a man to seek out a woman."

כמו כן ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מעולמות התחתונים והוא בחי' סוסים נקבות בחי' מקבלים מעוררים ההשפעה מלמעלה בבחי' סוסים זכרים.

So too, through an arousal from below from the lower worlds, which is the level of the female horses, the level of recipients, they arouse the flow from above, at the level of the male horses.

4 והנה מלכות דאצילות מתלבשת בבי"ע שהיא מדרגה התחתונה אזי תמיד היא עולה להתעורר למעלה בבחי' אצילות לקבל ההשפעה מלמעלה כמ"ש אלקים אל דמי לך. למען יזמרך כבוד כו'.

Now, Malchus (sovereignty) of the World of Atzilus (Emanation) is clothed in Beriah, Yetzirah and Asiyah, it being the lowest rank; so it always rises to be aroused upward into the level of Atzilus, to receive the flow from above, as it is written, "O Elokim, do not keep silent," [and] "So that glory may sing praise to You," etc.

והוא נקי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ועי"ז נעשה ממילא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] להיות השפעת אלקות בבחי' מלכות דאצילות וחוזרת ומתלבשת בבחי' אברהם חסד כו' ובנשמות ומלאכי להיות גילוי ההשפעה בבי"ע כפי האופן אתעדל"ת [אתערותא דלתתא].

This is called an arousal from below, and through it an arousal from above comes about of itself, so that there is a flow of G-dliness into the level of Malchus of Atzilus. And it in turn is clothed in the level of Avraham, Chesed (kindness), etc., and in souls and angels, so that the flow is revealed in Beriah, Yetzirah and Asiyah according to the manner of the arousal from below.

5 ולכן פעמים עליית המלכות הוא בבחינת שירה כמ"ש אשירה לה' כו' בכדי שיהי' [שיהיה] השפעה מלמעלה ג"כ בבחי' שיר

Therefore, at times the ascent of Malchus (sovereignty) is in the mode of shirah (song), as it is written, "I will sing to Havayah," etc., so that the flow from above will also be in the mode of shirah (song).

ולפעמים ההעלאה בבחי' זמרה כמ"ש למען יזמרך כו' ולפעמים בבחי' בקשה שתהיה ההשפעה מלמעלה באופן האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] כי אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] הוא ממש כפי אופן האתעדל"ת [האתערותא דלתתא].

And at times the ascent is in the mode of zimrah (singing praise), as it is written, "So that glory may sing praise (yezamercha) to You," etc.; and at times in the mode of a request, so that the flow from above will be in the manner of the arousal from below. For the arousal from above is exactly according to the manner of the arousal from below.

6 וזהו בחינת יצ"מ [יציאת מצרים]. כי הנה בי"ע נק' מצרים שהם בבחינת מצרים וגבולים כי עולם העשיי [העשייה] הוא בגבול ממש מהלך ת"ק שנה שית אלפין כו'.

And this is the concept of the Exodus from Egypt. For Beriah, Yetzirah and Asiyah are called Mitzrayim (Egypt), being at the level of meitzarim (straits) and limits; for the World of Asiyah (Action) is truly within limits: "a journey of five hundred years," "six thousand [years]," etc.

וכן יצירה ובריאה הם ג"כ בבחינת גבול להשגתם מאחר שהם נבראים מחודשים ואף ג"ע [גן עדן] העליון שבבריאה וג"ע [וגן עדן] התחתון שביצירה הכל הוא בבחי' גבול

So too, Yetzirah and Beriah are also at the level of limitation in their comprehension, since they are created beings, newly brought into being; and even the Higher Garden of Eden, which is in Beriah, and the Lower Garden of Eden, which is in Yetzirah, are all at the level of limitation.

משא"כ עולם האצילות נק' עולם הא"ס שהמשכת אור א"ס שבעולם האצילות הוא בלי גבול כי איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון כו' רק מאצילות לבריאה נעשה הפסק הפרסא והמעקה והגג שעיי"ז הם בבחי' מצרים וגבול:

This is not so with the World of Atzilus (Emanation), which is called the world of the Infinite One (Ein Sof), for the drawing-down of the Infinite Light (Or Ein Sof) in the World of Atzilus is without limit, since "He, His life-force and His vessels are one in them," etc. Only from Atzilus to Beriah is there a separation, the curtain (parsa), the parapet and the roof, through which they are at the level of meitzarim (straits) and limitation.

7 והנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] גלו למצרים שכינה עמהם כמ"ש אנכי ארד עמך מצרימה שבחינת מלכות דאצילות מתלבשת בבי"ע ממש והוא גלות השכינה גלות מצרים שהשכינה שהיא מלכות דאצילות היא בגלות בתוך מצרים וגבולים.

Now, our Sages, of blessed memory, said, "They were exiled to Egypt; the Shechinah (Divine Presence) was with them," as it is written, "I will go down with you to Egypt": the level of Malchus (sovereignty) of Atzilus is actually clothed in Beriah, Yetzirah and Asiyah. And this is the exile of the Shechinah, the exile of Egypt: the Shechinah, which is Malchus of Atzilus, is in exile within meitzarim (straits) and limits.

8 ויצ"מ [ויציאת מצרים] היא שיוצאת מן הגלות דבי"ע ליכלל למעלה בבחינת אצילות בבחינת אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] הנ"ל לעורר למעלה שתהיי [שתהיה] השפעת אלקות למטה

And the Exodus from Egypt is that [the Shechinah] goes out of the exile of Beriah, Yetzirah and Asiyah to be included above in the level of Atzilus (Emanation), by way of the arousal from below mentioned above, to arouse above, so that there will be a flow of G-dliness below.

וע"י זה נעשה אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] להיות גילוי אלקותו בבחינת מלכות להתפשט בבי"ע בבחינת אברהם שהוא בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] וכן במלאכי כו'

Through this an arousal from above comes about, so that His G-dliness is revealed in the level of Malchus (sovereignty), to spread forth into Beriah, Yetzirah and Asiyah through the level of Avraham, who is a finite being, and likewise in the angels, etc.

ופרעה רצה להמשיך להפוך מן הקליפות ע"כ העמיד ג"כ סוסים נקבות תחלה שהוא אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בכדי שילכו הזכרים היינו אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] ממילא אחר הנקבות כי דרכו של איש כו'

And Pharaoh wanted to draw down the opposite, from the kelipos (husks); therefore he too stationed female horses first, which is an arousal from below, so that the males, that is, an arousal from above, would of themselves go after the females, for "it is the way of a man," etc.

וכן בעבודה בק"ש [בקריאת שמע] ע"י התבוננות שמע ישראל הוי"ה אלקינו או"א [אבא ואימא] והיינו מאין ליש ואיך שהיש בטל לאין בתכלית.

So too in divine service, in the recital of the Shema: through contemplating "Hear, O Israel, Havayah our G-d (Elokeinu)," [which are] Abba and Imma (Chochmah and Binah), that is, from nothing to something, and how the something is utterly nullified before the nothing.

9 והיינו יחוד או"א [אבא ואימא] וכדומה בהתבוננות באריכות. אזי נעשה אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] לצאת מהחשך וגלות הגוף ולהיות ואהבת כו' בכל מאדך בלי גבול להיות נכלל למעלה בבחינת אצילות שהוא בלי גבול

That is, the union of Abba and Imma (Chochmah and Binah) and the like, in lengthy contemplation. Then an arousal from below comes about, to go out of the darkness and the exile of the body, so that there be "You shall love," etc., "with all your might," without limit, to be included above in the level of Atzilus (Emanation), which is without limit;

וע"י זה נעשה ממילא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] כפ' שניה שהוא לאהבה את ה' אלקיכם שיהיה אהבה מלמעלה לימשך למטה שיהיה ה' אלקיכם ממש שיכולים לומר אח"כ ונתתי מטר כו' ונתתי עשב כו',

and through this an arousal from above comes about of itself, in the second paragraph [of the Shema], which is "to love Havayah your G-d": that there be love from above, to be drawn down below, so that Havayah will truly be "your G-d," so that afterward one can say, "I will give the rain," etc., "I will give grass," etc.

ובסוף הק"ש [הקריאת שמע] חותם אני ה' אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים שהוא בחי' יציאת מצרים וגבולים כנ"ל:

And at the end of the Shema one concludes, "I am Havayah, Who brought you out of the land of Egypt," which is the level of the exodus from meitzarim (straits) and limits, as explained above.

10 אך הנה האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] שבא ע"י אתערותא דלתתא הנ"ל שהיא בחי' יציאת מצרים כנ"ל אינו אלא המשכה מלמעלה מבחי' חכמה דאצילות כי אין האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] יכול לעורר כלל למעלה מבחינת חכמה דאצי'

However, the arousal from above that comes through the arousal from below mentioned above, which is the level of the Exodus from Egypt, as explained above, is only a drawing-down from above from the level of Chochmah (wisdom) of Atzilus (Emanation); for the arousal from below cannot arouse at all above the level of Chochmah of Atzilus,

כי אבא יסד ברתא כמו הדבור שנמשך מבחי' חכמה שהיא ראשית ומקור הדבור ע"כ אין בכח הדבור לעלות למעלה מבחי' חכמה.

for "Abba (the Father) founded Barta (the Daughter)": like speech, which is drawn from the level of Chochmah, which is the beginning and source of speech; therefore speech does not have the power to rise above the level of Chochmah.

כמו"כ [כמו כן] חכמה דאצי" נק' אבא שהוא מקור וראשית הגילוי ראשית ההשתלשלות ומל' נק' ברתא.
ע"כ אין בכח מל' דאצי" לעלות ולעורר באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] הנ"ל למעלה מבחי' חכמה דאצי".

So too, Chochmah of Atzilus is called Abba, for it is the source and beginning of revelation, the beginning of the chain of descending worlds (hishtalshelus), and Malchus (sovereignty) is called Barta. Therefore Malchus of Atzilus does not have the power to rise and arouse, through the arousal from below mentioned above, above the level of Chochmah of Atzilus.

כמשל התנוק שנמשך אחר אביו מחמת שהוא מקורו. כמו"כ [כמו כן] עליית המל' אינה אלא לבחי' חכמה שהוא ראשית הגלוי באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] כנ"ל.

As in the analogy of the child who is drawn after his father because [his father] is his source: so too the ascent of Malchus is only to the level of Chochmah, which is the beginning of revelation, through an arousal from below, as explained above.

11 ועי"ז רוח אייתי רוח ואמשיך רוח כו' להיות אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] להיות השפעה והמשכה מבחי' חכמה דאצי" לבחי' מל' להתפשט בבי"ע

And through this, "a spirit brings a spirit and draws down a spirit," etc., so that there is an arousal from above: a flow and drawing-down from the level of Chochmah (wisdom) of Atzilus (Emanation) to the level of Malchus (sovereignty), to spread forth into Beriah, Yetzirah and Asiyah.

אבל למעלה מבחי' חכמה בחי' כ"ע [כתר עליון] אין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] יכול לעורר כלל כי הוא למעלה מהשתלשלות העולמות.

But above the level of Chochmah, the level of Keser Elyon (the Supernal Crown), an arousal from below cannot arouse at all, for it is above the chain of descending worlds (hishtalshelus).

והיינו מבחי' חכמה שנק' ראשית לבחי' בינה ומבינה למדות כו'.

That is, [the chain runs] from the level of Chochmah, which is called 'the beginning,' to the level of Binah (understanding), and from Binah to the emotive attributes (middos), etc.

כי הנה אף שחכמה היא למעלה מכינה וכן בינה ממדות כו'. עכ"ז [עם כל זה] יש להם ערך זה לזה אבל בחי' חכמה לגבי בחי' כ"ע [כתר עליון] נאמר אין ערוך לך שאין ערוך כלל שהוא בחי' אין ממש

For although Chochmah is above Binah, and likewise Binah [is above] the emotive attributes, etc., nevertheless they bear a relation (erech) to one another. But of the level of Chochmah in relation to the level of Keser Elyon it is said, "There is no comparison (erech) to You": there is no comparison at all, for it [Keser] is the level of actual nothingness (ayin).

כמ"ש והחכ' [והחכמה] מאין (ממש) תמצא שהוא בחי' כתר שהוא למעלה מהשתלשלות כלל, והוא בחינת גולגלתא דאריך בחי' מלי דא"ס

As it is written, "And wisdom is found from ayin" (truly [from nothing]), which is the level of Keser, which is entirely above the chain of descending worlds. And it is the level of the Skull (Gulgalta) of Arich [Anpin], the level of the Malchus of the Infinite One (Ein Sof).

והוא כמשל הכתר למטה שהוא על הראש ואין לה שייכו' [שייכות] כלל עם הראש כמו היד והרגל שאף שהן למטה במדרגה מן הראש עכ"ז [עם כל זה] יש להם שייכות עם הראש.

And it is like the analogy of the crown below, which is upon the head and has no connection at all with the head, the way the hand and the foot [have]: for although they are lower in rank than the head, they nevertheless have a connection with the head.

אבל הכתר הוא על הראש כו'. כמו"כ [כמו כן] כ"ע [כתר עליון] אין לו שייכות כלל עם בחי' חכמה שאין ערוך כלל

But the crown is upon the head, etc. So too, Keser Elyon has no connection at all with the level of Chochmah, for there is no comparison at all.

ע"כ אין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] יכול לעורר כלל לבחי' כתר רק הוא דבר שחל ממילא שבחי' כתר מתגלה ממילא בלי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] כלל כמו בשבועות מתגלה בחי' הכתר כו'.

Therefore an arousal from below cannot arouse the level of Keser at all; rather, it is something that comes about of itself: the level of Keser is revealed of itself, without any arousal from below at all, as on Shavuot the level of Keser is revealed, etc.

וזהו בחי' קריעת ים סוף שהי' [שהיה] אז התגלות בחי' כ"ע [כתר עליון]. כמ"ש ויאמר ה' (ז"א) אל משה מה תצעק אלי. שאין הדבר תלוי בי אלא בעתיקא תליא בחי' גולגלתא הנ"ל בחי' כתר ולגבי בחי' כתר אין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] יכול לעורר כלל.

And this is the level of the splitting of the Sea of Reeds, when there was a revelation of the level of Keser Elyon, as it is written, "And Havayah (Z'eir Anpin) said to Moshe, 'Why do you cry out to Me?': the matter does not depend on Me; rather, "it depends on Atika (the Ancient One)," the level of the Gulgalta mentioned above, the level of Keser, and with regard to the level of Keser an arousal from below cannot arouse at all.

וזהו ה' ילחם לכם ואתם תחרישון.

And this is [the meaning of] "Havayah will fight for you, and you shall be silent."

12 וכמאמר הזוהר לא תתעורר מידי שאם תתעורר אזי אין יכול להיות אתעדל"ע [אתעוררת דלעילא] אלא כפי האתעדל"ת [האתעוררת דלתתא] שאינו אלא מבחי' חכמה

As the Zohar says, "Do not arouse anything": for if you arouse, then there can be an arousal from above only according to the arousal from below, which is only from the level of Chochmah (wisdom).

אבל אז היה התגלות בחי' כתר שהוא מתגלה ממילא בלי אתעדל"ת [אתעוררת דלתתא] כלל ולכן תחרישון.

But then there was a revelation of the level of Keser (the Crown), which is revealed of itself, without any arousal from below at all; and therefore, "you shall be silent."

ועי"ז נעשה קי"ס [קריעת ים סוף] שהפך ים ליבשה כו' שנעשה מהעלם גלוי דאוי"א [דאבא ואימא] נקי עלמא דאתכסיא וזו"נ [וועיר אנפין ונוקבא] נקי עלמא דאתגליא

Through this the splitting of the Sea of Reeds came about, "He turned the sea into dry land," etc., in which the concealed became revealed. For Abba and Imma (Chochmah and Binah) are called the concealed world (alma de'iskasya), and Z'eir Anpin and Nukva are called the revealed world (alma de'isgalya).

ואיך יהי' [יהיה] ההעלם לגילוי רק מחמת שהיה התגלות בחי' כתר הנ"ל שלמעלה מהשתלשלו [מהשתלשלות] ששם העלם וגלוי שוין כחשכה כאורה ויכול להיות מהעלם גילוי:

And how could the concealed become revealed? Only because there was a revelation of the level of Keser mentioned above, which is above the chain of descending worlds (hishtalshelus), where concealment and revelation are equal, "as darkness, so light"; and [so] revelation can come from concealment.

13 וזהו שם נשמחה בו שהוא בחי' שמחה של מצוה שהוא גי' התגלות בחי' כתר הנ"ל.

And this is [the meaning of] "There we rejoiced in Him": it is the level of the joy of a mitzvah, which is also a revelation of the level of Keser (the Crown) mentioned above.

והוא בחי' תענוג המצות כמו שהם בעצם בבחי' רצה"ע [רצון העליון] כי הנה אורייתא מחכמה נפקת והיינו הפירוש של המצות שהם מבחינת חכמה

It is the level of the delight in the mitzvos as they are in essence, in the level of the Supernal Will. For "the Torah comes forth from Chochmah (wisdom)": that is, the explanation of the mitzvos, which are from the level of Chochmah;

אבל שרש המצות הוא מבחי' כתר חיוורתא דגלגלתא שמשם נמשכין שית מאה ותליסר ארחין בז"א שהם ארחות הוי"ה.

but the root of the mitzvos is from the level of Keser, "the whiteness of the Skull (Gulgulta)," from which are drawn "six hundred and thirteen paths" into Z'eir Anpin (the emotive attributes), which are "the paths of Havayah."

14 והם התרי"ג מצות עם ז' מצות דרבנן הוא בגימטריא תר"ך בחי' כתר ונמשכים למטה במצות גשמיים בבחי' כלים דוקא

These are the 613 mitzvos; together with the seven rabbinic mitzvos, they have the numerical value of 620 (taryach), the level of Keser (the Crown) [for כתר, too, is 620]. And they are drawn down below into physical mitzvos, specifically at the level of vessels.

ולכן נקראו המצות אברים דמלכא שהוא כמו שמוליכין את האדם ממקום למקום בידו הימנית כו'.
Therefore the mitzvos are called "the limbs of the King": just as one leads a person from place to place by his right hand, etc.

15 ועי"ז מתנענע הנשמה ג"כ אף שאין יכולי' [יכולים / יכולין] לאוחזה ולתופסה כלל. אך אעפ"כ [אף על פי כן] ע"י התלבשותה באברים אזי כשנענעין את ידו כו' ממילא מתנענע הנשמה ג"כ.

And through this the soul moves as well, although one cannot hold it or grasp it at all. Yet even so, through its being clothed in the limbs, when one moves his hand, etc., the soul too moves of itself.

כמו"כ [כמו כן] למעלה אף שבחי' כתר הנ"ל הוא למעלה מהשתלשלות ואין יכולים לעורר כלל באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] רק דוקא ע"י התלבשותו במצותיו שהם כלים ואברים לבחי' כתר הנ"ל

So too above: although the level of Keser (the Crown) mentioned above is above the chain of descending worlds (hishtalshelus), and one cannot arouse it at all through an arousal from below, [it can be reached] only, specifically, through its being clothed in His mitzvos, which are vessels and limbs for the level of Keser mentioned above.

חסד דרועא ימינא אזי ע"י חסד שעושים למטה מוליכים אותו בדרועא ימינא כו'.
"Chesed (kindness) is the right arm": so through the kindness that one does below, one leads it by the right arm, etc.

16 וכן גבורה כו' וכן ת"ת [תפארת] עמודא דאמצעיתא שהוא המצו' [המצות / המצוה] של תורה שהוא ג"כ מבחי' כתר הנ"ל.

And likewise Gevurah (restraint), etc.; and likewise Tiferes (beauty), "the middle pillar," which is the mitzvah of Torah [study], which is also from the level of Keser (the Crown) mentioned above.

וזהו שם נשמחה בו שהוא בחי' שמחה של מצוה הנ"ל שהי' [שהיה] אז התגלות בחי' כתר הנ"ל ועי"ז נעשה קי"ס [קריעת ים סוף] כנ"ל:

And this is [the meaning of] "There we rejoiced in Him": the level of the joy of a mitzvah mentioned above, for at that time there was a revelation of the level of Keser mentioned above; and through this the splitting of the Sea of Reeds came about, as explained above.

17 וזהו שמתחלה בשעת יציאת מצרים היה ו"ה הוא בחי' מלכות דאצי' מקור נשמות ישראל הולך לפניהם שנשמות ישראל נמשכין אחריה שביציאת מצרים שמלי' דאצי' עולה מן הגלות דבי"ע ונכלל למעלה באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] כנ"ל.

And this is [the meaning of the fact] that at first, at the time of the Exodus from Egypt, "And Havayah," which is the level of Malchus (sovereignty) of Atzilus (Emanation), the source of the souls of Israel, "went before them": for the souls of Israel are drawn after it. For at the Exodus from Egypt, Malchus of Atzilus rises out of the exile of Beriah, Yetzirah and Asiyah and is included above through an arousal from below, as explained above.

18 ועי"ז נשמות ישראל ג"כ עולים ממצרים ליכלל למעלה בבחי' אצילות ונמשכים אחר כנס"י [כנסת ישראל].

Through this the souls of Israel also rise out of Egypt, to be included above in the level of Atzilus (Emanation), and they are drawn after the Community of Israel (Knesses Yisrael).

אבל בשעת קי"ס [קריעת ים סוף] שהיה התגלות לישראל בחי' כתר עליון כנ"ל שאין מלי' יכול לעלות כ"כ [כל כך] למעלה שעליית המלי' אינה אלא עד בחי' חכמה כנ"ל

But at the time of the splitting of the Sea of Reeds, when there was a revelation to Israel of the level of Keser Elyon (the Supernal Crown), as explained above — and Malchus (sovereignty) cannot rise that high, since the ascent of Malchus is only up to the level of Chochmah (wisdom), as explained above,

רק ביוכ"פ [ביום כפור / ביום הכפורים] בנעילה שאז עליית המלי עד הכתר וגם זאת אינה אלא לדיקנא דאריך אבל לא לבחי' גלגלתא אזי ישראל נעשו אז למעלה מבחי' שכינה מלי' דאצי'.

except on Yom Kippur at Ne'ilah, when the ascent of Malchus is up to Keser, and even this is only to the Beard (Dikna) of Arich [Anpin] but not to the level of the Skull (Gulgalta) — then Israel came to be, at that time, above the level of the Shechinah (Divine Presence), Malchus of Atzilus.

19 וזהו עד יעבור עמך הוי"ה שנעשית למעלה מהוי"ה בהתגלות בחי' כתר כנ"ל.

And this is [the meaning of] “Until Your people pass beyond Havayah”: [Your people] came to be above Havayah, through the revelation of the level of Keser (the Crown), as explained above.

ולכן כתיב ויסע מלאך ה' היינו שכינה הנ"ל ההולך לפנייהם שהי' [שהיה] בשעת יצ"מ [יציאת מצרים] לפני מחנה ישראל שנשמות נמשכו אחריה כנ"ל. וילך מאחריהם שבשעת קי"ס [קריעת ים סוף] נעשו ישראל למעלה וכנס"י [וכנסת ישראל] נעשה לאחריהם וד"ל [ודי למבין]:

Therefore it is written, “And the angel of G-d moved,” that is, the Shechinah (Divine Presence) mentioned above, “which went before them,” which at the time of the Exodus from Egypt was before the camp of Israel, for the souls were drawn after it, as explained above. “And it went behind them”: for at the time of the splitting of the Sea of Reeds, Israel came to be above, and the Community of Israel (Knesses Yisrael) came to be behind them. And this suffices for one who understands.

ויאמר משה אכלהו היום כו'

“And Moshe said, ‘Eat it today’”

1 ויאמר משה אכלהו היום כו'. להבין למה לא ירד המן בשבת והלא כל השפעות שבועה"ז הגשמי אינן נעצרים אפי' [אפילו] בשבת והכל נשפע מלמעלה אין לך עשב כו'.

“And Moshe said, ‘Eat it today,’” etc. [We must] understand why the manna did not come down on Shabbos. After all, none of the flows in this physical world are held back, even on Shabbos, and everything flows down from above: “There is no blade of grass,” etc.

וגם מהו אכלהו היום והלא כל הימים אכלו. אך הנה כתיב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים כו'. למען אנסנו הילך בתורתי אם לא.

Also, what is [meant by] “Eat it today”? Did they not eat [it] every day? However, it is written, “Behold, I will rain down bread from heaven for you,” etc., “that I may test them, whether they will walk in My Torah or not.”

ולהבין למה הקדים המן לקבלת התורה למען אנסנו אם יוכל להיות קבלת התורה.

And [we must] understand why He placed the manna before the receiving of the Torah, “that I may test them,” whether the receiving of the Torah could come about.

ואיזה שייכות יש לנסיון זה על התורה. וגם מהו לשון הילך בתורתי ה"ל [הוא ליה למימר] היקיימו תורתי:

And what connection does this test have to the Torah? Also, what is [the meaning of] the wording “whether they will walk in My Torah”? It should have said, “whether they will keep My Torah.”

2 אך הנה זאת התורה היא בחי' אותיות. ס"ר אותיות כנגד ס"ר נשמות. והענין כי אותיות מלשון אתא בקר שהוא לשון המשכה מלמעלה למטה [למטה] מבחי' סוכ"ע בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין].

However, this Torah is the level of letters: 600,000 letters, corresponding to 600,000 souls. The explanation is that otiyos (letters) is related to “asa boker” (“morning comes”), which is an expression of drawing down from above to below, from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) into the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin).

כי לכן נק' אותיות סוסים כי תרכב על סוסך כו'. כי ידוע שהתהוות העולמות מאין ליש היא בחי' הארה דהארה

For this is why letters are called horses: "When You ride upon Your horses," etc. For it is known that the coming into being of the worlds from nothing to something is the level of a glimmer of a glimmer,

כי נשגב שמו לבדו שמו היינו בחי' מלכותו שהיא מחשבה הקדומה אנא אמלך שממנו נבראו העולמות ושמו הוא ג"כ בבחי' לבדו רק הודו מבחינת שמו על ארץ ושמים

for "His Name alone is exalted." "His Name" is the level of His Malchus (sovereignty), which is the primordial thought, "I will reign," from which the worlds were created; and His Name, too, is in the state of "alone"; only "His glory," from the level of His Name, is "upon earth and heaven."

שבריא שמים וארץ אינו כמעשה בוי"ד [בשר ודם] שהכח הפועל הוא כנפעל והשכל המלוכש כמעשה זה לא היה בו קודם שהתחיל לעשות. ומכ"ש [ומכל שכן] האותיות.

For the creation of heaven and earth is not like the work of a human being, in which the power that acts is in the thing acted upon, and the intellect invested in this work was not in him before he began to make it; and all the more so the letters.

אבל בהשי"ת [בהשם יתברך] לא שייך זה כי אני ה' לא שניתתי כתיב ואתה הוא קודם שנברא העולם בלי שינוי.

But with G-d, blessed be He, this does not apply, for it is written, "I, Havayah, have not changed"; and You are He [as] before the world was created, without change.

3 והנה ההמשכה להיות הארה דהארה זו הוא ע"י וירם קרן לעמו לבני ישראל עם קרובו שהם הממשיכים כו'.

Now, the drawing down by which this glimmer of a glimmer comes to be is through "He has raised up a horn for His people, for the children of Israel, a people near to Him": they are the ones who draw [it] down, etc.

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] במי נמלך. ונקי בנאים שעוסקים בבנינו של עולם. ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] כשם שא"א לעולם בלא רוחות כך כו'.

As our Sages, of blessed memory, said: "With whom did He take counsel?" And they are called builders, for they are occupied with the building of the world. Therefore our Sages, of blessed memory, said, "Just as the world cannot be without winds (ruchos), so," etc.

4 ולהבין איך המשל דומה לנמשל. אלא הענין כי רוחות הם ו"ק [וי קצוות] צפון ודרום כו' שהם עיקר העולם שזהו גבול המקום

[We must] understand how the analogy resembles the thing it illustrates. But the explanation is that the winds (ruchos) are the six extremities, north and south, etc., which are the essence of the world, for this is the boundary of place;

ואם לא הרוחות לא הי' [היה] בחי' מקום כלל אלא כמ"ש הנה מקום אתי שהוא בבחי' בטול כו'.

and were it not for the winds, there would be no level of place at all, except as it is written, "Behold, there is a place with Me," which is in a state of self-nullification (bittul), etc.

כך א"א לעולם בלא ישראל שהרי המשכת אור א"ס להיות מתלבש בבחינת מקום הוא ע"י ישראל שהם הממשיכים כו'.

So too, the world cannot be without Israel, for the drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof), so that it be invested in the level of place, is through Israel, who are the ones who draw [it] down, etc.

5 והיינו ע"י ששה משמותם על האבן האחת כו'. בחינת ו"ק [וי קצוות] וגם להיות כ"א [כל אחד / כל אחת] כלול מיו"ד ויו"ד מיו"ד עולה עד ס"ר כנגד ס"ר נש"י [נשמות ישראל] וכל נשמה יש לה אות אחת בתורה שהיא ממשכת אותו אות.

That is, through "six of their names on the one stone," etc.: the level of the six extremities. And also, since each one is comprised of ten, and [each] ten of ten, it rises to 600,000, corresponding to the 600,000 souls of Israel. And every soul has one letter in the Torah, and it is [the soul] that draws down that letter.

6 ועי' נאמר ה' בצאתך משעיר כו' ארץ רעשה כו'. שעיר היינו בחי' שערות שהן הארה בעלמא כי אף שגדילות מהמוח מ"מ אם יחתוך אותו אינו כואב.

Of this it is said, "Havayah, when You went forth from Seir," etc., "the earth trembled," etc. Seir is the level of hairs (se'aros), which are a mere glimmer; for although they grow from the brain, nevertheless, if one cuts [a hair], it does not hurt.

והי"ה הוא המחיה ומהוה תמיד מאין ליש. בצאתך בבחי' גילוי במתן תורה הוא מבחי' שעיר

And Havayah is that which gives life and brings into being constantly, from nothing to something. "When You went forth," in a state of revelation at the giving of the Torah, is from the level of Seir;

כי כדי להיות המשכה מסוכ"ע למטה אין לזה דמיון ומשל אחר רק כמו השפע היוצא בבחי' שערות וכל התגלות זו היה ע"י מתן תורה

for in order that there be a drawing down from the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) to below, there is no other likeness or analogy for this except the flow that goes forth by way of hairs. And this entire revelation came about through the giving of the Torah,

כמו שסיים ארץ רעשה שנעשה בחי' בטול והוא ע"י ישראל שהם הממשיכים ה' משעיר להיות ארץ רעשה זה סיני היינו בקבלת התורה:

as [the verse] concludes, "the earth trembled": it became the level of self-nullification (bittul). And this is through Israel, who draw down "Havayah from Seir" so that "the earth trembled," "this is Sinai," that is, at the receiving of the Torah.

7 אך הנה גם המלאכים בקשו תנה הודך על השמים אלא שישראל שבאותו הדור זכו לזה ע"י שיעבוד מצרים בחומר ובלבנים שע"י אתכפא סט"א [סטרא אחרא].

However, the angels too asked, "Place Your glory upon the heavens"; but Israel of that generation merited this through the servitude of Egypt, "with mortar and with bricks," through which the sitra achra (the other side) was subdued.

אך הנה בכל יום אנו מכרכין נותן התורה ובכל יום חייב אדם לראות את עצמו כאלו יצא ממצרים

But every day we say the blessing "Who gives the Torah," and every day a person is obligated to see himself as if he had gone out from Egypt.

ועדי"ז תקנו סדר התפלה להיות אתכפייא ובטול רצון נה"ב [נפש הבהמית] לאהבה את ה' בק"ש [בקריאת שמע] בכל לבבך ובכל נפשך ממש ונקי בזוהר לאשתאבא בגופא דמלכא

And in the same way they instituted the order of prayer, so that there be the subduing and nullification (bittul) of the will of the animal soul, to love G-d in the Shema, "with all your heart and with all your soul," literally; and in the Zohar this is called "being absorbed into the body of the King."

כי לכן נאמר אכלתי יערי עם דבשי אכילה שנכלל באברים כמו המאכל שמתעכל ונהפך לדם הוא הנפש וכך צ"ל התהפכות הנפש לאלהות ממש.

For this is why it is said, "I have eaten my honeycomb with my honey": eating, which becomes included in the limbs, like food that is digested and turns into blood, which is the soul (nefesh). So too, there must be a transformation of the soul into actual G-dliness.

8 והנה כמו שבמאכל המובחר מתעכל ונהפך לדם והפסולת נדחה לחוץ והיינו כי המאכל נלקח מהע' [מהשבעים] שרים כו' וצריך לברר

Now, just as with food, the choice part is digested and turns into blood while the waste is pushed outside, because the food is taken from the seventy princes, etc., and must be refined,

כך הנה כתיב מצרף לכסף כו' ואיש לפי מהללו שבמהללו בתפלה מצרף שהגו סיגים מכסף והמובחר נבלע באלקות ואהבת בכל לבבך כו'. והפסולת נדחה לחוץ בשמ"ע [בשמונה עשרה] סלח לנו ואשמנו להעביר פסולת ולדחותו:

so too, it is written, "The crucible is for silver," etc., "and a man according to his praise": through his praise in prayer there is a refining, as in "Remove the dross from the silver," and the choice part is absorbed into G-dliness: "And you shall love with all your heart," etc. And the waste is pushed outside in the Shemoneh Esreh, with "Forgive us" and "We have trespassed," to remove the waste and push it away.

9 אך הנה יש ב' מיני אכילות של חול ושל שבת צדיק אוכל לשובע נפשו ובטן רשעים תחסר.

However, there are two kinds of eating, that of the weekday and that of Shabbos: "The righteous one eats to satisfy his soul, but the belly of the wicked shall be in want."

כי אכילות של חול הוא להיות בירור ובטן רשעים תחסר ובחכמה אתברירו כי להיות מן המאכל נעשה דם הוא הנפש ובכח זה מתפלל ונמצא שהמאכל שהיה תחת ממשלת השרים נתהפך ולכן יש בו פסולת.

For the eating of the weekday is in order that there be refinement (birur): “and the belly of the wicked shall be in want,” and “through Chochmah (wisdom) they are refined.” For from the food there comes to be blood, which is the soul, and with this strength one prays; it follows that the food, which had been under the dominion of the princes, has been transformed. Therefore there is waste in it.

10 ואכילת שבת לשובע נפשו וקראת לשבת ענג. אז תתענג על ה' דא היא סעודתא דע"ק [דעתיקא קדישא] כו' ואין נמשך בו פסולת כלל וא"צ [ואין צריך / ואינו צריך] בירור.

And the eating of Shabbos is “to satisfy his soul”: “And you shall call the Shabbos a delight.” “Then you shall delight upon Havayah”: “this is the meal of Atika Kadisha (the Holy Ancient One),” etc. No waste at all is drawn into it, and it needs no refinement.

וכך יש הפרש בין תפלת החול שהוא בכח"י בירור כנ"ל. אבל בשבת התפלה הוא שנמשך ענג וקראת לשבת ענג.

So too there is a difference: the prayer of the weekday is in the mode of refinement, as explained above; but on Shabbos, the prayer is that delight is drawn down: “And you shall call the Shabbos a delight.”

כי ענין השבת כי בו שבת כמשל האדם שנח ממלאכתו שחוזר השכל למקורו שבשעת מלאכה היה השכל טרוד במלאכתו ואח"כ כשנח חוזר כו'.

For the concept of Shabbos is “for on it He rested,” as in the analogy of a person who rests from his work, when the intellect returns to its source: while he was working, the intellect was occupied with his work, and afterward, when he rests, it returns, etc.

11 וכך כתיב שבת להוי' כי בחי' ה' שהוא בצאתך משעיר כו' להיות מאין ליש הנה בשבת חוזר למקורו אז תתענג על הוי"ה למעלה מבחי' הוי"ה ולכן אין אומרים סלח לנו בשבת שאין בו בירור כו':

And so it is written, “a Shabbos to Havayah”: for the level of Havayah, which is “when You went forth from Seir,” etc., so that there be [existence] from nothing to something, returns to its source on Shabbos. Then “you shall delight upon Havayah”: above the level of Havayah. Therefore we do not say “Forgive us” on Shabbos, for there is no refinement on it, etc.

12 והנה להיות בחי' אלו בחול ובשבת הוא ע"י המן כי במן נאמר ותעל שכבת הטל שהוא מבחי' טל שאין

לו הפסק והוא מבחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא]

Now, that there are these levels on the weekday and on Shabbos is through the manna. For of the manna it is said, "And the layer of dew went up," which is from the level of dew, which has no interruption; and it is from the level of an arousal from above, which is higher than an arousal from below.

ומזה נמשך הכח בנפש להיות אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] כי מוריד הטל ירידה זו צורך עליה היא להעלות הנשמה.

And from it the power is drawn into the soul for there to be an arousal from below. For "He causes the dew to descend": this descent is for the sake of ascent, to raise up the soul.

13 והנה במן נאמ' [נאמר] דבר יום ביומו למען אנסנו הילך כו' והנסיון הוא איש אל יותר ממנו עד בקר

Now, of the manna it is said, "each day's portion on its day, that I may test them, whether they will walk," etc. And the test is: "Let no one leave any of it over until morning."

כי ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] כי מי שיש לו פת בסלו ודואג על למחר הוא מקטני אמנה שהוא בבחי' קטנות.

For our Sages, of blessed memory, said that whoever has bread in his basket and worries about tomorrow is one of the small in faith, which is in a state of smallness (katnus).

אבל להיות הילך בתורתי בבחי' הליכה ממטה למעלה ומלמעלה למטה בתורתי באותיות התורה.

But for there to be "whether they will walk in My Torah": in the mode of walking from below to above and from above to below, "in My Torah," in the letters of the Torah.

כי כמו שיש אותיות התורה הממשיכות מלמעלה למטה. כך יש בחי' אותיות שממטה למעלה ונק' סוסים. סוסים זכרים וסוסים נקבות וכמו דאיתא בס"י [בספר יצירה] באותיות א"ב [אל"ף ב"ת] שיש אותיות כך ויש כך כו'.

For just as there are letters of the Torah that draw down from above to below, so there is a level of letters that [go] from below to above, and they are called horses: male horses and female horses, as is found in Sefer Yetzirah regarding the letters of the alef-beis, that there are letters this way and there are [letters] that way, etc.

14 והליכה זו בבחי' אותיות שממטה למעלה הוא עד רום המעלות עד א"ס ממש. ולכן צ"ל דבר יום ביומו בכל יום יהיו בעיניך כחדשים כי נער הייתי גם זקנתי שרו של עולם אמרו. משא"כ קמי קוב"ה [קודשא בריך הוא] מי איכא זקנה מאחר שהוא אני ה' לא שניתי.

And this walking, in the mode of letters that [go] from below to above, reaches the highest heights, up to the Infinite One (Ein Sof) Himself. Therefore there must be "each day's portion on its day": every day they should be in your eyes as new. For "I have been young and also grown old" was said by the Prince of the World; whereas before the Holy One, blessed be He, is there any old age? For He is "I, Havayah, have not changed."

ולכן עיני האדם לא תשבענה עיני האדם היינו עיניך יונים שהוא בחי' לאסתכלא כו':

Therefore "the eyes of man are never satisfied": "the eyes of man" are [the eyes of] "your eyes are doves," which is the level of gazing (le'istakla), etc.

15 וזהו ענין המן שהיה מבחי' טל העליון בחי' אני ה' לא שניתי שלמעלה מהזמן כו'.

This is the concept of the manna, which was from the level of the supernal dew, the level of "I, Havayah, have not changed," which is above time, etc.

ולכן היה צ"ל דבר יום ביומו ולכן היום לא תמצאוהו בשדה. שדה היינו בחי' עולם ו"ק [וי' קצוות] מעלה ומטה מזרח כו'

Therefore there had to be "each day's portion on its day," and therefore "today you will not find it in the field." "Field" is the level of the world of the six extremities: above and below, east, etc.;

כי שבת היום לה' שבחי' שם הוי"ה הוא ג"כ בבחי' שבת שחזור למקורו אלא אז תתענג על הוי"ה שהוא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שאינו תלוי באתעדל"ת [באתערותא דלתתא]

"for today is a Shabbos to Havayah": the level of the Name Havayah, too, is in a state of Shabbos, returning to its source. Rather, "then you shall delight upon Havayah," which is an arousal from above that does not depend on an arousal from below,

וכמ"ש ישא ה' פניו אליך כי למטה יש בחי' פנים ובחי' אחוריים. משא"כ כשישא ה' פניו שם אין בחי' אחוריים כלל.

as it is written, "May Havayah lift up His face to you." For below there is the level of the face (pan-im) and the level of the back (achorayim); whereas when "Havayah lifts up His face," there is no level of the back there at all.

16 ולכן אכלוהו היום שהוא בחי' אכילה לשובע נפשו וקראת לשבת ענג. אבל בחול הגם שנמשך הטל בדרת טל על המחנה לילה. היינו בחי' קוצותיו רסיסי לילה קווצותיו בחי' שערות כמו קווצותיו תלתלים.

Therefore, "Eat it today," which is the level of eating "to satisfy his soul": "And you shall call the Shabbos a delight." But on the weekday, although the dew is drawn down, [it is] "when the dew descended upon the camp at night." That is the level of "his locks, the drops of the night": "his locks" are the level of hairs, as in "his locks are wavy."

17 והיינו בחי' ה' בצאתך משעיר אבל בשבת ותעל שכבת הטל שהיה ביום. וזהו אכלוהו היום ולכן דוקא המן לבד לא ירד בשבת משא"כ שאר השפעות שבעוה"ז

And this is the level of "Havayah, when You went forth from Seir." But on Shabbos, "the layer of dew went up," which was by day. And this is "Eat it today." Therefore specifically the manna alone did not come down on Shabbos, which is not so with the other flows in this world,

להיות כי בחי' עליית העולמות שבשבת זהו רק בפנימיות העולמות משא"כ בחיצוניות העולמות הרי אין שום שינוי בשבת מבחול.

since the ascent of the worlds on Shabbos is only in the inner dimension (pnimiyus) of the worlds, whereas in the outer dimension (chitzoniyus) of the worlds there is no change at all on Shabbos from the weekday.

18 וזהו ההפרש בין המן לשארי השפעות ששאר השפעות נמשכים למטה בעוה"ז מחיצוניות העולמות מהמזלות והשרים. משא"כ המן הוא נמשך ממקום גבוה מאד מבחי' טל.

This is the difference between the manna and the other flows: the other flows are drawn down below, into this world, from the outer dimension (chitzoniyus) of the worlds, from the mazalos (constellations) and the princes, whereas the manna is drawn from a very high place, from the level of dew.

ולכן נאמר ברדת הטל על המחנה לילה ירד המן עליו שנמשך ע"י בחי' רסיסי לילה שהוא מבחי' שערות שזהו לפי שנמשך ממקום עליון שלמעלה מהשתלשלות עילה ועלול שלכך נמשך רק בבחי' שערות.

Therefore it is said, "When the dew descended upon the camp at night, the manna descended upon it": it was drawn down through the level of "drops of the night," which is from the level of hairs. This is because it is drawn from a supernal place that is above the chain (hishtalshelus) of cause and effect, which is why it is drawn down only through the level of hairs.

19 וע"ד דוגמא מעין מה שנאמר במ"ת [במתן תורה] הוי"ה בצאתך משעיר משא"כ שארי השפעות שנמשכים ע"י המזלות בהן שייך השתלשלות עילה ועלול

This is in the manner of a likeness, akin to what is said of the giving of the Torah, "Havayah, when You went forth from Seir." The other flows, by contrast, which are drawn down through the mazalos: to them the chain (hishtalshelus) of cause and effect applies,

כי הם בחי' חיצוניות ובבחי' זו אין שום שינוי בשבת מבחול שחיצוניות העולמות אין להם עלייה דהעלייה בבחי' פנימיות וכמ"ש כי שבת היום להוי"ה.

for they are the level of the outer dimension (chitzoniyus), and at this level there is no change at all on Shabbos from the weekday, for the outer dimension of the worlds has no ascent, since the ascent is in the inner dimension (pnimiyus), as it is written, "for today is a Shabbos to Havayah."

20 וענין שביתה זו הוא מבחי' בצאתך משעיר שהוא ירידות וצמצומים למעלה מהצמצומים ולכך המן שנמשך מבחי' זו א"א לו לירד למטה בשבת

And this resting is from the level of "when You went forth from Seir," which is descents and contractions (tzimtzumim) above the contractions. Therefore the manna, which is drawn from this level, cannot come down below on Shabbos.

כי כדי שיומשך מבחי' המן למטה בשדה בגשמיות ממש א"א כ"א ע"י צמצומים גדולים הנק' רסיסי לילה שע"י יומשך השפעה עליונה זו למטה בגשמיות והרי בשבת היא השביתה ועלייה מבחינת צמצומים הנ"ל:

For in order that [something] from the level of the manna be drawn down below, into the field, into actual physicality, it is impossible except through great contractions, which are called "drops of the night," through which this supernal flow is drawn down below into physicality; and on Shabbos there is the resting and ascent from the level of the aforementioned contractions.

להבין ענין לחם משנה

“To understand the matter of lechem mishneh”

1 להבין ענין לחם משנה. שיש הפרש בין ע"פ נגלה. ובין ע"פ נסתר. שע"פ נגלה צ"ל זה על גבי זה. וע"פ הנסתר צ"ל זה בצד זה.

To understand the matter of lechem mishneh (the double bread): for there is a difference between [the practice] according to the revealed [Torah] and according to the hidden [Torah]. According to the revealed [Torah], they must be one on top of the other; and according to the hidden [Torah], they must be one beside the other.

צריך להקדים תחלה מה שנתקן בברכת המזון על הארץ ועל המזון שהטעם מה שחותמין בשתיים מבואר בדברי רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] ארץ דמפקא מזון.

We must first preface what was instituted in Birkas HaMazon (the Grace after Meals), “for the land and for the food,” where the reason for concluding with two [things] is explained in the words of our Sages, of blessed memory: “a land that brings forth food.”

2 וצריך להבין למה חותמין במזון כלל. וגם צ"ל מה שמבואר בדברי רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] ע"פ ואכלת ושבעת וברכת זו ברכת הזן משה תקן.

And we need to understand why we conclude with “food” at all. And we also need to understand what is explained in the words of our Sages, of blessed memory, on [the verse] “And you shall eat and be satisfied, and you shall bless”: this is the blessing HaZan (“Who nourishes”); Moshe instituted [it].

על הארץ זו ברכת הארץ יהושע תקן. הטובה זו ברכת בונה ירושלים שנאמר ההר הטוב כו'.

“For the land”: this is the blessing of the land; Yehoshua instituted [it]. “The good”: this is the blessing “Who builds Jerusalem,” as it is said, “the good mountain,” etc.

ולמה בברכת הזן אין מזכירים כלל מעין ב' ברכות האחרות ובברכת הארץ מזכירים ג"כ על אכילת מזון כו'. וגם מסיימין בה על הארץ ועל המזון:

And why, in the blessing HaZan, do we not mention at all anything resembling the other two blessings, while in the blessing of the land we also mention the eating of food, etc.? And we also conclude it with "for the land and for the food."

3 אך להבין כל הנ"ל יש להקדים ענין כוונת אכילה ע"פ כי על כל מוצא פי ה' כו'. שהפ"י הוא מוצא פי הוי"ה שבמאכל כו' ממאמר תדשא הארץ הוא המחיה כו'.

But to understand all the above, we must preface the matter of the intent in eating, based on [the verse] "But by all that comes forth from the mouth of Havayah," etc. The meaning is: that which comes forth from the mouth of Havayah that is in the food, etc., from the utterance "Let the earth sprout," is what gives life, etc.

והיינו בחי' נצוץ אלקות שמתלבש בלחם בהשתלשלות רבי רבבות מדרגות. וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אין לך עשב כו'. וגבוה מעל גבוה כו'.

That is, the aspect of a spark of G-dliness that is enclothed in the bread through a chain of descent (hishtalshelus) of myriads upon myriads of levels. As our Sages, of blessed memory, said, "There is no blade of grass," etc.; and, "One higher than the high," etc.

4 והנה להבין הלא גם האדם נשתלשל ממאמר נעשה אדם כו' ולמה האדם צריך ללחם ואין הלחם צריך לו.

Now, to understand: was not man, too, brought down by the chain of descent from the utterance "Let us make man," etc.? Then why does man need bread, while bread does not need him?

אך הנה פ"י יחיה האדם לא קאי על נפש הבהמית לבדה כי הלא גם בהמה מקבלת חיות מן המאכל אלא קאי על נפש האלקית שנתוסף בה אור וחיות מהמאכל וזהו האדם בה' הידיעה.

However, the meaning of "man shall live" does not refer to the animal soul alone, for does not an animal, too, receive life-force from food? Rather, it refers to the G-dly soul, to which light and life-force are added from the food. And this is ha'adam ("the man"), with the definite article hei.

5 ויובן בהקדים תחלה שרש ענין תהו ותקון כי שרש האדם הוא מבחי' תקון כי אדם בגימטריא שם מ"ה [שם מ"ה] שהוא שם מ"ה [שם מ"ה] החדש שהוא עיקר התקון. ושרש בהמות וחיות הם מבחי' תהו שקדם לתקון.

This will be understood by first prefacing the root of the matter of Tohu and Tikkun (Chaos and Rectification). For the root of man is from the level of Tikkun, since adam (man) is numerically equal to the Name Mah, which is the new Name Mah, the essence of Tikkun. And the root of domestic animals and wild beasts is from the level of Tohu, which preceded Tikkun.

6 ושרש הדבר הוא כי הנה ידוע שבחי' תהו הוא בחי' נקודות זו תחת זו בלי התכללות שכאוי"א [שכל אחד ואחד] הוא מהות בפ"ע [בפני עצמו]

The root of the matter is this: it is known that the level of Tohu is the level of points, one beneath the other, without inter-inclusion, each one being an entity unto itself;

ומזה נעשה ונמשך ברכוי השתלשלות מעילה לעילה עד שנתהוו דברים גשמיים כמו בהמות וחיות שאנו רואין בחוש שכל מין ומין יש לו טבע בפ"ע [בפני עצמו]. טבע הנשר הוא מבחי' רחמנות.

and from this was made and drawn down, through an extended chain of descent (hishtalshelus) from cause to cause, until physical things came into being, such as domestic animals and wild beasts, in which we see with our own senses that each and every species has a nature of its own. The nature of the eagle is from the level of compassion.

7 ושור הוא מגבורות שור נגח כו' ואין בהם התכללות כלל והטעם הוא כי ראשית מציאותם הוא מבחי' התהו שאין בהם התכללות וכל מדה היא מהות בפ"ע [בפני עצמו]. וכאוי"א [וכל אחד ואחד] אינו יכול לסבול חבירו.

And the ox is from the Gevuros (severities): "a goring ox," etc. And there is no inter-inclusion in them at all. The reason is that the beginning of their existence is from the level of Tohu, in which there is no inter-inclusion, and each attribute is an entity unto itself. And each one cannot bear its fellow.

8 וכמ"ש וימת וימלך תחתיו היינו שלא היה באפשרי להתהוות ספירה אחרת רק בהעדר ובטול ספירה הקודמת לה.

As it is written, "And he died, and there reigned in his stead": that is, it was not possible for another Sefirah to come into being except through the absence and nullification of the Sefirah that preceded it.

והכל מצד הרגשת הגוף מהותו של כאו"א [כל אחד ואחד] ומצד תוקף הרגשת עצמותו לא היה יכול לסבול
חבירו שהוא הפך מהותו

All this was because of the feeling of the self, the essence, of each one; and because of the strength of the feeling of its own being, it could not bear its fellow, which is the opposite of its essence,

כמו חו"ג [חסד וגבורה] שהם הפכים לא היה בהן התכללות והיה בהן שבירה. עד שברבוי השתלשלות
בעילה אחר עילה נתהוו מהם דברים גשמיים כמו דצח"מ [דומם צומח חי מדבר].

as with Chesed (kindness) and Gevurah (restraint), which are opposites: there was no inter-inclusion in them, and there was a shattering in them; until, through an extended chain of descent, cause after cause, physical things came into being from them, such as the inanimate, vegetative, animal and speaking [beings].

9 והכל מפני שלא היה בהם הארת המוחין ולא היה בהם בחי בטול.

All this is because there was no illumination of the intellect (mochin) in them, and there was no quality of self-nullification (bittul) in them.

אבל בחי התקון שהיא בחי אד"ם בחי פרצוף בחי הארת שם מ"ה [שם מ"ה] החדש במילוי אלפיי"ן יו"ד
לעילא יו"ד לתתא וי"ו באמצעיתא המחבר אותם להיות בהם בחי התכללות.

But the level of Tikkun is the level of Adam (Man), the level of a partzuf (configuration), the level of the illumination of the new Name Mah, spelled out with alefs: "a yud above, a yud below, a vav in the middle" that joins them, so that there is inter-inclusion in them.

10 ועיקר בחי התכללות הוא מצד בחי הבטול. דהיינו בחי חלישת הגוף הרגשת עצמותו. והיינו מבחי שם מ"ה [שם מ"ה] שבחכמה שהוא ענין הארת המוחין להיות הנהגת המדות ע"פ שכל דוקא.

The essence of inter-inclusion comes from self-nullification (bittul), that is, the weakening of the self, of the feeling of its own being. And this is from the level of the Name Mah in Chochmah (wisdom), which is the illumination of the intellect (mochin), so that the conduct of the emotive attributes (middos) is specifically according to reason.

11 וכמ"ש לפי שכלו יהולל איש. ומצד בחי' כח מ"ה [מה] שבחכמה שהוא הבטול בחי' אין נעשה בחי' התכללות לחבר ב' הפכים כמו חו"ג [חסד וגבורה] יחד כו'

As it is written, "A man is praised according to his intellect." And by virtue of the level of ko'ach mah ("the power of 'what'") in Chochmah, which is self-nullification (bittul), the level of ayin (nothingness), inter-inclusion comes about, joining two opposites, such as Chesed and Gevurah, together, etc.

והיינו מצד השתלשלות אור א"ס בבחי' מ"ה [שם מ"ה] שבחכמה בחי' בטול הנ"ל כמ"ש עושה שלום במרומיו בין מיכאל וגבריאל מיכאל שר של מים כו'.

That is, by virtue of the descent (hishtalshelus) of the Infinite Light (Or Ein Sof) into the level of Mah in Chochmah, the quality of self-nullification mentioned above. As it is written, "He makes peace in His heights": between Michael and Gavriel; Michael is the prince of water, etc.

12 ולכן אנו רואים בבחי' אדם הגשמי שנשתלשל למטה מבחי' אדם דלעילא יש בו ג"כ בחי' התכללות מב' הפכים יחד וחבור והתכללות מחו"ג [מחסד וגבורה] יחד.

Therefore we see in the level of physical man, who came down by the chain of descent from the level of Adam above, that he too has inter-inclusion of two opposites together, and the joining and inter-inclusion of Chesed and Gevurah together.

ולכן אדם הוא פרצוף שלם בבחי' התכללות ברבוי קוין מבחי' שם מ"ה [שם מ"ה] בחי' אדם כנ"ל. וזהו מ"ש בזוהר דא איהו רזא לאכללא שמאלא בימינא.

Therefore man is a complete partzuf (configuration), in [a state of] inter-inclusion, with many lines, from the level of the Name Mah, the level of Adam, as explained above. And this is what is said in the Zohar: "This is the secret: to include the left in the right."

והיינו מצד הארת שם מ"ה [שם מ"ה] בחי' בטול הנ"ל שמאיר במדת חו"ג [חסד וגבורה] ויכולים להתכלל ולהתחבר ב' הפכים כנ"ל.

That is, by virtue of the illumination of the Name Mah, the quality of self-nullification (bittul) mentioned above, which shines into the attributes of Chesed and Gevurah, so that two opposites can be included [in each other] and joined, as explained above.

13 והנה ידוע שכל דצ"ח [דומם צומח חי] נשתלשלו ברבוי מדרגות בעילה אחר עילה עד שירדו למטה מטה ונתהוו מהם דברים גשמיים ושרשם הוא מבחי' התהו כנ"ל.

Now, it is known that all the inanimate, vegetative and animal [beings] came down through many levels, cause after cause, until they descended lower and lower and physical things came into being from them; and their root is from the level of Tohu, as explained above.

היינו מבחי' מרכבה העליונה פני אריה פני שור כו'. והיינו בהמות מפני שור וחיות מפני אריה ועופות מפני נשר כו'. וגם כל העשבים יש להם שרש למעלה כמו שכתוב ועשב לעבודת האדם.

That is, from the level of the supernal Chariot (Merkavah): the face of a lion, the face of an ox, etc. That is, domestic animals [come] from the face of the ox, wild beasts from the face of the lion, and birds from the face of the eagle, etc. And all herbs, too, have a root above, as it is written, "and herbs for the service of man."

14 והנה אף שבחי' מרכבה העליונה היא מבחי' תקון ג"כ כי יש להם בחי' בטול וכמ"ש וצבא השמים לך משתחווים ואומרים קדוש שמורה על הבטול שהוא בחי' התקון כנ"ל.

Now, although the level of the supernal Chariot is also from the level of Tikkun, for they have the quality of self-nullification (bittul), as it is written, "And the host of heaven bow down to You," and they say "Holy," which indicates self-nullification, which is the level of Tikkun, as explained above;

וגם נאמר בהם ופני נשר לארבעתן כו' שכאו"א [שכל אחד ואחד] כלול מכל הדי פנים. מ"מ ברבוי השתלשלות מבחי' שמרים שבהם כמו שמרי האופנים כו' נתהוו מהם דברים גשמיים של כל בחי' דצ"ח [דומם צומח חי]:

and it is also said of them, "and the face of an eagle to the four of them," etc.: each one is composed of all four faces. Nevertheless, through an extended chain of descent (hishtalshelus), from the level of the dregs in them, such as the dregs of the Ofanim, etc., physical things of all the levels of inanimate, vegetative and animal came into being from them.

15 והנה ע"י אכילת אדם שהוא מבחי' התקון בחי' שם מ"ה [שם מ"ה] שבו התלכשות אור א"ס כו' מתעלה המאכל להיות בבחי' התכללות

Now, through the eating of man, who is from the level of Tikkun, the level of the Name Mah, in which the Infinite Light (Or Ein Sof) is en clothed, etc., the food is elevated to be in [a state of] inter-inclusion.

מפני שע"י אכילתו נתחזק כחו וחיותו ויוכל להתפלל בכח האכילה ולמסור נפשו באחד בבחי' בטול.

For through his eating his strength and life-force are reinforced, and he is able to pray with the strength of the eating and to give over his soul at [the word] "One," with self-nullification (bittul).

לכך גם המאכל מתעלה ומתכלל בבחי' בטול. וזהו ענין בירור כלים דתהו להעלות בבחי' התקון והתכללות כו'.

Therefore the food, too, is elevated and included in [the state of] self-nullification. And this is the matter of the refinement of the vessels of Tohu: to raise [them] into the level of Tikkun and inter-inclusion, etc.

16 והנה מצד ששרש התהו קדם בהשתלשלות לבחי' התקון וגם שנתעלו האורות דתהו בבחי' עצמות אור א"ס למעלה ממקור מציאותם

Now, since the root of Tohu precedes the level of Tikkun in the chain of descent (hishtalshelus), and also since the lights of Tohu ascended into the level of the very essence of the Infinite Light (Or Ein Sof), above the source of their existence,

הנה אחר שנתעלו הכלים דתהו בבחי' התקון ע"י נתוסף אור וחיות יותר גם בבחי' התקון להיות המשכת אור מאורות דתהו

then, after the vessels of Tohu have been elevated into the level of Tikkun, through this more light and life-force is added in the level of Tikkun as well, so that there is a drawing down of light from the lights of Tohu.

כי נתבררו ונתכללו בחי' כלים דתהו בבחי' התקון ומצד שרש התהו הנה הוא קדם במעלה מבחי' התקון וכמ"ש לפני מלך מלך כו'.

For the vessels of Tohu have been refined and included in the level of Tikkun; and as for the root of Tohu, it is prior in rank to the level of Tikkun, as it is written, "before any king reigned," etc.

17 וגם מצד שנתעלו האורות דתהו למעלה כו' הנה ע"י בירור כלים דתהו נמשך תוספת אור גם בבחי' התקון מבחי' אורות דתהו כמו שהם למעלה בבחי' עצמותו.

And also, since the lights of Tohu ascended on high, etc., through the refinement of the vessels of Tohu an additional light is drawn into the level of Tikkun as well, from the level of the lights of Tohu as they are above, in the level of His essence.

ומטעם זה צריך האדם למאכל כי האכילה היא צורך גבוה.

For this reason man needs food: for eating is a need on High.

18 וכמו"כ [וכמו כן] באדם דלעילא כמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו' נמשך בו ג"כ תוספת אור וחיות מבחי' אורות דתהו ע"י בירורי כלים דתהו.

Likewise in the Adam above, as it is written, "And upon the likeness of the throne, a likeness like the appearance of a man," etc.: there is also drawn into him an addition of light and life-force from the level of the lights of Tohu, through the refinements of the vessels of Tohu.

וזהו וברכת את הוי"ה אלקיך כו' לשון ברכה הוא בחי' המשכה שנמשך תוספת אור להוי"ה אלקיך שהוא בבחי' התקון מבחי' אורות דתהו וזהו האדם בה' דקאי על אדם דלעילא.

And this is [the meaning of] "And you shall bless Havayah your G-d," etc.: the term "blessing" denotes drawing down, for additional light is drawn to Havayah your G-d, which is in the level of Tikkun, from the level of the lights of Tohu. And this is ha'adam, with the hei, which refers to the Adam above.

וזהו פ"י לחם מן הארץ כי בחי' ארץ היא בחי' שם ב"ן [שם ב"ן] בחי' תהו ולחם מן הארץ היינו בחי' בירורים דתהו:

And this is the meaning of "bread from the earth": for the level of earth is the level of the Name Ban, the level of Tohu; and "bread from the earth" is the level of the refinements of Tohu.

19 והנה יש עוד בחי' לחם שנקרא לחם מן השמים והיינו לחם של המן כמ"ש הנני ממטיר לכם לחם מן השמים והוא ענין בחי' טל טלא דבדולחא. וכמ"ש ותעל שכבת הטל כו'

Now, there is another level of bread, called "bread from heaven," namely the bread of the manna, as it is written, "Behold, I will rain down for you bread from heaven." And it is the matter of the level of dew, tala devedolcha ("the crystal dew"). As it is written, "And the layer of dew went up," etc.

והנה המן ירד בזכות משה שהוא מ"ה [שם מ"ה] שבחכמה

Now, the manna came down in the merit of Moshe, who is Mah in Chochmah (wisdom).

והיינו עצם שם מ"ה [שם מ"ה] שהוא למעלה מהארת המוחין שנמשכו במדות לצורך הנהגתם והיינו בחי' פנימית כמו שהוא בעצם ולכן נאמר במשה כבד פה כו'.

That is, the essence of the Name Mah, which is above the illumination of the intellect (mochin) drawn into the emotive attributes (middos) to direct them; that is, the level of the inner dimension (pnimiyus) as it is in essence. Therefore it is said of Moshe, "heavy of mouth," etc.

20 ומבואר בזוהר שכבד פה היינו תושבע"פ [תורה שבעל פה]. וכבד לשון היינו תושב"כ [תורה שבכתב].

And it is explained in the Zohar that "heavy of mouth" refers to the Oral Torah, and "heavy of tongue" refers to the Written Torah.

כי שרש משה היה בבחי' פנימית אבא כמו שהוא בעצם למעלה מהארת המוחין במדות של התורה כשר פסול טהור כו' ולכך אמר כי כבד פה וכבד לשון אנכי.

For the root of Moshe was in the level of the inner dimension (pnimiyus) of Abba as it is in essence, above the illumination of the intellect (mochin) into the attributes (middos) of the Torah: kosher, unfit, pure, etc. Therefore he said, "For I am heavy of mouth and heavy of tongue."

21 ולכן אמר ג"כ מי אנכי כו' וכי אוציא את בניי [בני ישראל] כו'. כלומר כי אוציא את בניי [בני ישראל] לקבל את התורה כי לא היה יכול להשפיל את עצמו למטה להיות נמשך ממנו שרש התורה.

Therefore he also said, "Who am I," etc., "and that I should bring out the children of Israel," etc. That is to say: that I should bring out the children of Israel to receive the Torah; for he was not able to lower himself below so that the root of the Torah would be drawn down from him.

22 והשיב לו הקב"ה אנכי אהיה עם פיך אנכי מי שאנכי הוא עצמות א"ס ב"ה שהוא למעלה מעלה מבחי' אבא ומעלה ומטה שוין אצלו ולפניו ית' כחשכה כאורה ממש

And the Holy One, blessed be He, answered him, "I (Anochi) will be with your mouth." Anochi, "I, Who I am," is the essence of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, who is far, far above the level of Abba; above and below are equal to Him, and before Him, may He be blessed, darkness is literally like light.

ולכן ירד המן בזכות משה כי שרש המן הוא למעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] שבאתעדל"ת [שבאתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] היינו כי מבחי' הבירורים דתהו נמשכו המ"ד [המיינ דוכרין] מאורות דתהו.

Therefore the manna came down in the merit of Moshe. For the root of the manna is above the arousal from below, whereby "through an arousal from below [comes] an arousal from above": that is, from the refinements of Tohu the mayin duchrin (masculine waters) are drawn from the lights of Tohu.

אבל שרש המן הוא למעלה והוא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שלא ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] רק ע"י בחי' מי שאנכי כשנמשך בבחי' פנימית אבא בחי' משה.

But the root of the manna is higher: it is an arousal from above that does not come through an arousal from below, but only through the level of "Who I am," when it is drawn into the level of the inner dimension (pnimiyus) of Abba, the level of Moshe.

אנכי אהיה עם פיך עי"ז יכול לירד ולהשפיל למטה ולהיות למטה כמו שהוא למעלה ממש כי שרש המן היה מבחי' עקודים שעקוד בכלי א'

"I will be with your mouth": through this [he] can descend and lower [himself] below, and be below exactly as he is above. For the root of the manna was from the level of Akudim, which is "bound in one vessel."

שבחי' התכללות שבבחי' עקודים אינה כמו התכללות שבבחי' התקון ששרשו הוא עולם הברודים שהוא רבוי הכלים בהתחלקות קוין

For the inter-inclusion in the level of Akudim is not like the inter-inclusion in the level of Tikkun, whose root is the World of Berudim, which is a multiplicity of vessels divided into lines.

שאופן התכללותם הוא ע"י בחי' בטול מהארת שם מ"ה [שם מ"ה] שבחכמה שהיא הארת המוחין במדות ע"י התלבשות אור א"ס בחכמה

The manner of their inter-inclusion is through self-nullification (bittul), from the illumination of the Name Mah in Chochmah, which is the illumination of the intellect (mochin) into the emotive attributes (middos), through the enclothement of the Infinite Light (Or Ein Sof) in Chochmah.

מטעם שע"י הארת המוחין במדות מתכללים גם ב' הפכים כמו חו"ג [חסד וגבורה] יחד מצד חלישות המדות מהמוח השליט על הלב ומחליש את המדות שלא יהיו נרגשים בתקפם ומהותם.

For through the illumination of the intellect into the emotive attributes even two opposites are included [in each other], such as Chesed and Gevurah together, because of the weakening of the attributes by the mind, which rules over the heart and weakens the attributes so that they are not felt in their full strength and essence.

אבל בחי' ההתכללות שבבחי' עקודים הוא כי אף גם בהיות המדות בתקפם אעפ"כ [אף על פי כן] מתאחדים ומתכללים יחד מצד גלוי אוא"ס [אור אין סוף] בהם בבחי' השלימות דוקא

But the inter-inclusion in the level of Akudim is such that even when the attributes are in their full strength, they nevertheless unite and are included together, because of the revelation of the Infinite Light in them, specifically in [a state of] perfection.

ומצד גלוי אוא"ס [אור אין סוף] שבהם לא שייך ב' הפכים כלל וגם לא בחי' התחלקות כי בחי' התוקף שלהם אינו מצד תוקף המהות אלא מצד גלוי אוא"ס [אור אין סוף] שהוא שלימותא דכולא

And because of the revelation of the Infinite Light in them, two opposites do not apply at all, nor does division. For their strength is not from the strength of [their] essence, but from the revelation of the Infinite Light, which is "the perfection of all."

ולכן נקי עקוד בכלי א' שאינו מצד רבוי הכלים והתחלקות קוין שהוא ענין הבטול והחלישות כנ"ל אלא מצד גלוי אוא"ס [אור אין סוף] ותוקף השלימות שבהם:

Therefore it is called "bound in one vessel": it is not through a multiplicity of vessels and a division into lines, which is the matter of self-nullification and weakening, as explained above, but through the revelation of the Infinite Light and the strength of the perfection that is in them.

23 והנה עם כל זה יובן מה שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] ברכת הזן תקן משה כי בברכת הזן נאמר הכל בלשון נסתר כי הוא נותן לחם לכל בשר כו'.

Now, with all this we will understand what our Sages, of blessed memory, said: Moshe instituted the blessing HaZan. For in the blessing HaZan everything is said in the third person (lashon nistar, the "hidden" form), as in "He gives bread to all flesh," etc.

והיינו מפני כי משה הוא בבחי' שם מ"ה [שם מ"ה] כמו שהוא בעצם שאינו בבחי' גלוי והארת המוחין במדות רק בבחי' הבטול כו'. לכן נאמר הכל לשון נסתר כו'.

That is because Moshe is in the level of the Name Mah as it is in essence, which is not in [a state of] revelation and illumination of the intellect (mochin) into the emotive attributes (middos), but only in [a state of] self-nullification (bittul), etc. Therefore everything is said in the third person, etc.

24 ובברכת הארץ נאמר לשון נוכח נודה לך כו'. והיינו מפני שברכת הארץ קאי על לחם מן הארץ דהיינו לחם שע"י בירורי מ"ן [מ"ן נוקבין] ומ"ד [ומ"ן דוכרין] שהוא הכל בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין].

And in the blessing of the land the second person (lashon nochach) is used: "We thank You," etc. That is because the blessing of the land refers to bread from the earth, that is, bread [that comes] through the refinements of mayin nukvin and mayin duchrin (feminine and masculine waters), all of which is in the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin).

ולכן נאמר בברכת הארץ ועל הכל אנו מודים לך כו' לשון הודאה

Therefore it is said in the blessing of the land, "And for everything we thank You," etc., an expression of hodaah (thanks and acknowledgment).

כי ענין הודאה הוא ע"ד מודים חכמים לר"מ [לרבי מאיר] דהיינו ב' החולקים זע"ז [זה עם זה / זה על זה] כשא' מבטל דעתו נגד חבירו נק' בחי' הודאה.

For the matter of hodaah is like "the Sages concede (modim) to Rabbi Meir": that is, when two disagree with each other and one sets aside his opinion before his fellow's, this is called hodaah (acknowledgment).

25 וכמו"כ [וכמו כן] מודים אנחנו לך. כי הנה יש ב' דעות וכמ"ש כי אל דעות הוי"ה יש דעת שמלמטה למעלה שהגשמיות הוא היש והרוחניות הוא אין כי אינו מושג כו'.

So too, "We thank You (modim anachnu lach)." For there are two views (de'os), as it is written, "For Havayah is a G-d of de'os." There is the view from below to above, in which the physical is yesh (something) and the spiritual is ayin (nothing), for it is not grasped, etc.

ומלמעלה למטה הוא בהפוך שהרוחניות הוא היש אמתי מצד שהוא עיקר המהוה והמחיה וכמ"ש להנחיל אוהבי יש והגשמיות בטל לאין בתכלית.

And from above to below it is the reverse: the spiritual is the true yesh, since it is the essential [power] that brings into being and gives life, as it is written, "To cause those who love me to inherit yesh," and the physical is utterly nullified into nothing.

26 וזהו ענין הודאה שאנחנו מודים שהגשמיות בטל והאמת הוא כמו שהוא קמיה. וזו היא מעלת כל העוסק בתורה ומצות רק להעלותן מיש לאין.

And this is the meaning of hodaah: we acknowledge (modim) that the physical is nullified and that the truth is as it is before Him. And this is the virtue of everyone who engages in Torah and mitzvos only to raise them from yesh to ayin.

ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] גדולים מעשה צדיקים ממעשה שמים וארץ. שמעשה שמים וארץ הוא מאין ליש והוא מסתיר את האין.

Therefore our Sages, of blessed memory, said, "Greater are the deeds of the righteous than the making of heaven and earth." For the making of heaven and earth is from ayin to yesh, and it conceals the ayin.

27 ומעשה צדיקים העוסקים בתומ"צ [בתורה ומצות] עושים מיש אין להיות הכל כמו שהוא קמיה וזהו גדולים כו'. כי ידוע מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] גמירא משמיא מיהב יהבי משקל לא שקלי.

But the deeds of the righteous, who engage in Torah and mitzvos, make ayin out of yesh, so that everything is as it is before Him; and this is [the meaning of] "greater," etc. For it is known from the saying of our Sages, of blessed memory: "It is a tradition that from Heaven they give; they do not take."

והיינו שבחי" אור ושפע האלקית הנמשך מאין ליש להיות נמשך בבחי" ממכ"ע [ממלא כל עלמין] כח הפועל בנפעל לצורך התהוות העולמות וכמ"ש ואתה מחיה כו' המחדש בטובו כו'. פי' אתה אל"ף ותי"ו והי' מוצאות הפה.

That is, the G-dly light and flow drawn from ayin to yesh, so as to be drawn in the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), the power of the Maker within the made, for the sake of bringing the worlds into being, as it is written, "And You give life," etc., "Who in His goodness renews," etc. The meaning of atah ("You"): alef and tav, and the five (hei) articulations of the mouth.

היינו שכל עיקר מציאות ההשתלשלות הוא מבחי" אותיות.

That is, the whole essence of the existence of the chain of descent (hishtalshelus) is from the level of letters.

28 וכמ"ש בדבר ה' כו' והוא ע"י ה' מוצאות הפה ה"ג [חמש גבורות] מנצפ"ך. וזהו מיהב יהבי היינו שיהא נמשך תמיד אור ושפע אלקות מאין ליש להתהוות העולמות. וזהו דעה הא' שמלמעלה למטה שיהא נמשך תמיד אור וחיות כו'.

As it is written, "By the word of Havayah," etc. And it is through the five articulations of the mouth, the five Gevuros, mem, nun, tzadi, pei, kaf. And this is "they give": that G-dly light and flow should constantly be drawn from ayin to yesh, to bring the worlds into being. And this is the first view, from above to below: that light and life-force should constantly be drawn, etc.

29 וזהו מעשה שמים וארץ כו'. אבל בחי' צדיקים גדולה ממעשה שמים וארץ שמהפכים ומבררים ע"י בחי' התקון פרצוף אדם בחי' יש הגשמי להיות עולה לבחי' אין דלעילא שהוא יש האמיתי כו'.

And this is the making of heaven and earth, etc. But the level of the righteous is greater than the making of heaven and earth, for through the level of Tikkun, the partzuf (configuration) of Adam, they transform and refine the level of the physical yesh, so that it rises to the level of the ayin above, which is the true yesh, etc.

30 וזהו ענין אנחנו מודים לך. וענין ומברכים אותך הוא כי ההפרש בין ברכה להודאה כי הודאה הגם שמודים שהאמת הוא כמו שהוא קמיה מ"מ אינו בגלוי ממש.

And this is the meaning of "we thank You." And the meaning of "and bless You" is this: the difference between blessing and acknowledgment is that in acknowledgment, although we acknowledge that the truth is as it is before Him, nevertheless it is not actually revealed.

וענין ברכה הוא שתהיה המשכה בגלוי ממש כמו שהוא למעלה כו' כי אחרי העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] ממעשה הצדיקים נמשך אח"כ המשכת מ"ד [מ"ן דוכרין] בתוספת גלוי אור מאורות דתהו כו'. וזהו ומברכין כי ברוך ל' [לשון] המשכה כו'.

Blessing, however, means that there is a drawing down in actual revelation, as it is above, etc. For after the raising of mayin nukvin (feminine waters) from the deeds of the righteous, there is afterwards a drawing down of mayin duchrin (masculine waters), with an additional revelation of light from the lights of Tohu, etc. And this is "and bless," for baruch (blessed) is an expression of drawing down, etc.

31 ואחר שנתבאר כל הנ"ל מעתה צריך לבאר ענין השבת. כי הנה כתיב כי ששת ימים עשה כו'. וביום השביעי שבת כו'. וישבת ביום השביעי כו'.

Now that all the above has been explained, we must now explain the matter of Shabbos. For it is written, "For in six days He made," etc., "and on the seventh day He rested," etc.; and, "And He rested on the seventh day," etc.

וענין ששת ימים ידוע שהם ו"ק [וי קצוות] בחי' ז"א מדות דאצי' שבכל יום נמשכה המשכה מיוחדת מבחי' ז"א ע"י בחי' מל' דאצי' היינו ביום א' ממדת החדס וביום ב' ממדת הגבורה כו' לצורך התהוות ב"ע כבע"ג [בבעלי גבול / בבעל גבול]

The matter of the six days is known: they are the six extremities (vav ketzavos), the level of Z'eir Anpin, the emotive attributes (middos) of Atzilus. On each day a particular drawing down was drawn from the level of Z'eir Anpin through the level of Malchus of Atzilus: on the first day from the attribute of Chesed, on the second day from the attribute of Gevurah, etc., for the sake of bringing [the worlds of] Beriah, Yetzirah and Asiyah into being as limited [existence].

והאור משתלשל בצמצומים מעילה אחר עילה בכלים מכלים שונים עד שיוכל להיות בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] בתכלית כי רצון המאציל היה להיות לו דירה בתחתוני' [בתחתונים] דוקא.

And the light descends by stages through contractions (tzimtzumim), cause after cause, in vessels diverse one from another, until it can be utterly limited. For the will of the Emanator was to have a dwelling place among the lower realms specifically.

32 והענין מובן עד"מ מאדם שרוצה להעלות איזה שכל עמוק על הכתב הנה אור ההשכלה צריך לירד ולהשתלשל דרך צמצומים רבים דרך חו"ב [חכמה ובינה] ומחו"ב [ומחכמה ובינה] למדות כו' עד כח העשיה שביד המוגבלת באותיות הכתב.

The matter is understood by way of analogy from a person who wishes to set down some deep idea in writing: the light of the concept must descend and be drawn down by stages through many contractions, through Chochmah and Binah, and from Chochmah and Binah to the emotive attributes, etc., down to the power of action in the hand, which is limited to the letters of writing.

33 והנה אנו רואים אחר שנח ממלאכתו חוזרים כל האורות וכל הכחות אשר היו נמשכים בהשתלשלות דרך עילה ועלול ויש להם עלייה להיות נכללים בכח השכל ובעצמות הנפש.

Now, we see that after he rests from his work, all the lights and all the powers that had been drawn down in the chain of descent, by way of cause and effect, return and have an ascent, to be included in the power of the intellect and in the essence of the soul.

וכך עד"מ ששת ימים עשה בבחי' השתלשלות דרך עילה ועלול ברכוי רבבות מדרגות עד עולם השפל הגשמי הזה שהיא היותר תחתון במדרגה.

So too, by way of analogy, "in six days He made," in the manner of a chain of descent (hishtalshelus), by way of cause and effect, through many myriads of levels, down to this lowly physical world, which is the lowest in level.

34 וביום השביעי כתיב וישבת כו' שחוזרים האורות ונכללים בבחי' כח הכללי כי שם מעלה ומטה שוין שהוא כח כללי פשוט בתכלית הפשיטות. וזהו ענין מקיף מכל צד בשוה.

And of the seventh day it is written, "And He rested," etc.: the lights return and are included in the level of the general power, for there above and below are equal, since it is a general power, simple in the utmost simplicity. And this is the matter of makif (encompassing): equally on every side.

וכמאמר צופה ומביט עד סוף כל הדורות כו' שסובב ומקיף כל פרטי ההשתלשלות ונכללים בו בתכלית ההתכללות וכמו עד"מ אדם המרגיש עצמו בכל פרטי אבריו מראשו ועד רגלו בסקירה אחת.

As it is said, "He looks and gazes to the end of all generations," etc.: it surrounds and encompasses all the particulars of the chain of descent (hishtalshelus), and they are included in it in utmost inter-inclusion; just as, by way of analogy, a person feels himself in all the particulars of his limbs, from his head to his foot, in a single glance.

35 וזהו ענין שבת כי בו שבת הוא עליית העולמות בבחי' פנימית ונכללים בכח הכללי הפשוט בתכלית ההתכללות.

And this is the matter of Shabbos: for "on it He rested" is the ascent of the worlds in the level of the inner dimension (pnimiyus), and they are included in the simple, general power, in utmost inter-inclusion.

ועיקר ההפרש שבין שבת למן כי במן ההתגלות הוא מבחי' מקור השייך להשתלשלות כמו בחינת עקודים שעקוד בכלי א' שיש בו מכל פרטי ההשתלשלות הכל בבחי' התכללות

The main difference between Shabbos and the manna is that in the manna the revelation is from the level of a source that pertains to the chain of descent (hishtalshelus), like the level of Akudim, which is "bound in one vessel," which contains all the particulars of the chain of descent, all in [a state of] inter-inclusion.

ואופן בחי' התכללותו אשר נכללים בו כל פרטי פרטים שבהשתלשלות הוא מצד שהוא מקור השייך להשתלשלות והוא בעצמו ג"כ מערך ההשתלשלות רק שהוא ראשית המקור שלהם

And the manner of its inter-inclusion, in which all the most minute particulars of the chain of descent are included, is due to its being a source that pertains to the chain of descent; it is itself also within the scope of the chain of descent, only it is the very first source of them.

לכן התגלות שלו הוא ע"ד התגלות הכלל אשר שייך להפרטים אשר נכללים בו (ע"י בדרוש דור הפלגה מענין עקודים).

Therefore its revelation is like the revelation of a general principle, which pertains to the particulars that are included in it. (See the discourse on the Generation of the Dispersion, on the subject of Akudim.)

אבל בחי' שבת הוא עליית ההשתלשלות לבחי' מקיף הכללי לבחי' עצמות א"ס (עמ"ש ע"פ שבתותי תשמורו שבת עלאה)

But the level of Shabbos is the ascent of the chain of descent to the level of the general encompassing [light], to the level of the essence of the Infinite One (see what is written on "My Sabbaths you shall keep": the supernal Shabbos).

אשר לא שייך בו לומר שהוא מקור וכלל השייך להשתלשלות מצד שהוא בבחי' א"ס ויכול להיות רבי רבבות השתלשלות באופנים אחרים. ולכן ההתגלות שלו הוא ג"כ ע"י שנגלה הארת מקור הכללי הפשוט בתכלית הפשיטות.

Of it one cannot say that it is a source and general principle pertaining to the chain of descent, because it is in the level of the Infinite One (Ein Sof), and there could be myriads upon myriads of chains of descent in other ways. Therefore its revelation, too, is in this manner: the illumination of the general source, simple in the utmost simplicity, is revealed.

(ומטעם זה עצמו שהוא מקור כללי בתכלית בבחי' א"ס מוכרח לומר שגם בחי' השתלשלות הנכללים בו היינו מצד השלימות ולא מצד שהוא מקור השייך להם

(For this very reason, that it is an utterly general source in the level of the Infinite One, one must say that the chain of descent included in it is also [included] by virtue of [its] perfection, and not because it is a source pertaining to them.

ולא שייך לומר בבחי' ההשתלשלות שהם כמו הפרט לגבי הכלל כי כל כלל הוא שייך להפרטים רק מה שנכללים בו ההשתלשלות הוא דבר שממילא מפני שהוא שלימותא דכולא והוא רק בבחי' זיו והארה וכמו שבחי' האור עצמו הוא ג"כ רק גלוי ממילא מבחי' א"ס כו'. ולכן הוא רק בבחי' זיו. מהרי"ל).

And one cannot say of the chain of descent that it is like the particular in relation to the general, for every general principle pertains to its particulars. Rather, the inclusion of the chain of descent in it is something that comes of itself, because it is "the perfection of all," and it is only in the level of radiance and illumination; just as the level of the light itself is also only a revelation that comes of itself from the level of the Infinite One, etc. Therefore it is only in the level of radiance. Maharil.)

ומטעם זה לא ירד המן בשבת כי בחי' המן שרשו מבחי' עקודים כמבואר לעיל ובחי' עקודים בערך השתלשלות הוא.

For this reason the manna did not come down on Shabbos. For the root of the manna is from the level of Akudim, as explained above, and the level of Akudim is within the scope of the chain of descent.

ולכן שייך בו לומר שהוא עקוד בכלי א' מצד שהוא בערך השתלשלות וכל בחי' השתלשלות הוא בערך פרט לגבי הכלל כנ"ל

Therefore one can say of it that it is "bound in one vessel," since it is within the scope of the chain of descent, and all of the chain of descent is like a particular in relation to the general, as explained above.

ומצד שבשבת העלייה היא לבחי' מקיף הכללי הנ"ל אשר שם מעלה ומטה שוין ומקיף הכל בהשוואה אחת כו'

And since on Shabbos the ascent is to the level of the general encompassing [light] mentioned above, where above and below are equal and it encompasses everything with one equality, etc.,

לכך המן שהוא מבחי' עקודים לא ירד בשבת מאחר שבחי' עקודים היינו מערך ההשתלשלות כנ"ל.

therefore the manna, which is from the level of Akudim, did not come down on Shabbos, since the level of Akudim is within the scope of the chain of descent, as explained above.

36 ואחר כל זה מובן ענין שתי הלחם שבשבת שע"פ נגלה צריך להניח זו ע"ג [על גבי] זו

After all this, the matter of the two loaves of Shabbos is understood: according to the revealed [Torah], one must place one on top of the other,

כי בחי' נגלה היא בבחינת השתלשלות בחי' או"י [אור ישר] וכאשר יניח זו ע"ג [על גבי] זו מורה על בחי' השתלשלות בדרך עילה ועלול כו'.

for the level of the revealed is in the level of the chain of descent (hishtalshelus), the level of direct light (or yashar); and when one places one on top of the other, it indicates the chain of descent by way of cause and effect, etc.

ובחי' נסתר הוא בחי' או"ח [אור חוזר] עליית אורות להיות עולות ונכללות בתכלית ההתכללות בבחי' מקיף הכללי כנ"ל

And the level of the hidden is the level of returning light (or chozer), the ascent of lights, so that they rise and are included in utmost inter-inclusion in the level of the general encompassing [light], as explained above.

מטעם זה צריך שיהיו זו בצד זו שתיהן בשווה שמורים על בחי' התכללות אמתי במקיף העליון שמקיף לכל פרטי פרטי ההשתלשלות בשווה כו' קמיה מעלה ומטה שוין כו' וד"ל [ודי למבין].

For this reason they must be one beside the other, both equal, which indicate true inter-inclusion in the supernal encompassing [light], which encompasses all the most minute particulars of the chain of descent equally, etc.: before Him, above and below are equal, etc. And this suffices for one who understands.

(ועמ"ש לקמן בד"ה זכור ושמור שהן זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] כי זכור לדכורא ושמור לנוקבא והן ב' חלות דלחם משנה. וע"פ סדר ההשתלשלות הרי המלכות מקבלת מז"א והוא למעלה ממנה במדרגה.

(And see what is written further on, in the discourse beginning "Zachor and Shamor," that they are Z'eir Anpin and Nukva: for zachor ("Remember") is for the masculine and shamor ("Keep") is for the feminine; and they are the two loaves of lechem mishneh. According to the order of the chain of descent, Malchus receives from Z'eir Anpin, and he is above her in level.

וזהו כמו שהן באצי" אבל מצד עצמות א"ס ב"ה שניהן בדבור א' נאמרו כו' שכולל לשניהם בשוה וזהו שע"פ הנסתר צ"ל ב' חלות דלחם משנה זו בצד זו):

This is as they are in Atzilus. But from the perspective of the essence of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, "both were said in a single utterance," etc., which includes both of them equally. And this is why, according to the hidden [Torah], the two loaves of lechem mishneh must be one beside the other.)

LikuteiTorah.com
THE CHASSIDISHE PARSHA

About this edition

This edition contains the Hebrew text and the English translation.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com.
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

English translation: prepared for likuteitorah.com with AI assistance (claude-code/opus-5.5) and checked against the Hebrew and against Sefaria; not yet reviewed by a human editor. Please check anything important against the Hebrew.

The Rebbe asked that the maamarim of the week's parsha, the "Chassidishe Parsha," be learned during that week, spread over its seven days (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Why learn it, and the Rebbe's brachos: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

A free, non-commercial project; nothing here is sold. Not affiliated with Kehot, Sefaria or the Lubavitch Library. © likuteitorah.com

From likuteitorah.com/torah-ohr/beshalach/

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok